

ПОЛИТИКИН

Немачка 3.00 DEM, SAD 1.25 USD, Швајцарска 2.50 CHF,
Шведска 16.00 SEK, Аустрија 20.00 ATS, Грчка 600 GRD,
Енглеска 1.00 GBP, Словенија 150 SLT, Македонија 70
ДЕН. Р.С.А. 9 Р.

ЗАБАВНИК

24. XI 1995 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LVII • ЦЕНА 5 ДИНАРА • БРОЈ 2285

КАКО ЈЕ
НАСТАЛА
„ЦРВЕНА” БОМБА

Фирма

Веровати или не!

НАЈНЕСРЕЋНИЈИ ДОБИТАК

КАД ЈЕ РОБЕРТ ФАЛОН 1858. У САЛУНУ "БЕЛА ЈУНИОН" У САН ФРАНЦИСКУ ЗАРАДИО 600 ДОЛАРА НА ПОКЕРУ, САИГРАЧИ СУ ГА ОПТУЖИЛИ ЗА ВАРАЊЕ И УБИЛИ. ВЕРУЈУЋИ ДА СУ ПРЕВАРАНТОВЕ ПАРЕ "НЕСРЕЋНЕ", ПОЗВАЛИ СУ ПРВОГ ПРОЛАЗНИКА ДА НАСТАВИ ПАРТИЈУ УМЕСТО УБИЈЕНОГ. ПРИДОШЛИЦА ЈЕ ЗАРАДИО 2200 ДОЛАРА. КАСНИЈЕ СЕ ИСПОСТАВИЛО ДА ЈЕ ОН ФАЛОНОВ СИН КОЈИ НИЈЕ ВИДЕО ОКА 7 ГОДИНА.

ЦВРКУТ ПАЛЧИКА

(ANORTHURA TROGLADYTES)

ПТИКЕ ИЗ АРИЗОНЕ, ЛИЧНИ КОРПОРАЊЕ ЛИМЕНЕ КОФЕ.

ПРУГАСТА ВЕВЕРИЦА

ИЗ СЕВЕРНЕ АМЕРИКЕ ЈЕДЕ ЧАК И ОТРОВНЕ ГЛЈИВЕ - ЗЕЛЕНУ ПУПАВКУ.

ФРУЛЕ

ОМИЉЕН ИНСТРУМЕНТ НОВОЗЕЛАНДСКИХ МАОРА, ПРАВЕ СЕ ОД КОСТИЈУ КРИЛА АЛБАТРОСА.

Мир Бабуџ Ал Кан

(1856 - 1911)

ШЕСТИ НИЗАМ ХАЈДЕ-РАБАДА И НАЈБОГАТИЈИ ВЛАДАР ИНДИЈЕ, НИКАДА У ЖИВОТУ ДВА ПУТА НИЈЕ ОБУКАО ИСТО ОДЕЛО. ОДЕКУ ОД ФИНОГ БЕЛОГ МУСЛИНА ОБЛАЧИО ЈЕ САМО ЈЕДНОМ, А ЗАТИМ ЈЕ ПОКЛАЊАО СЛУГАМА.

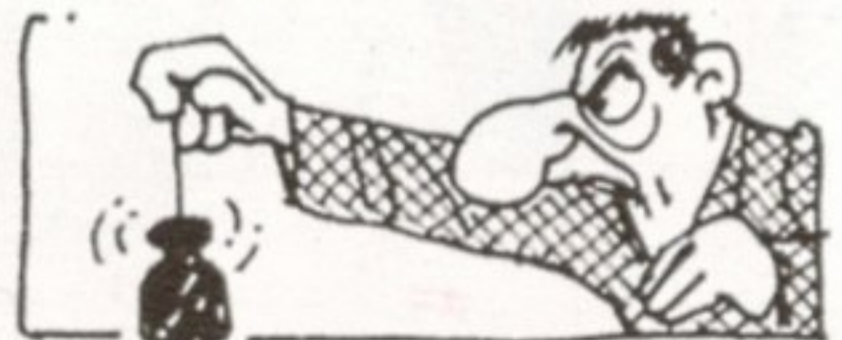
ЗАМАК ЛАСЕ

СВАДБЕНИ ДАР ФРАНКУСКОГ ПЛЕМИКА АРМАНА ОД МАДИЈАНА ЊЕГОВОЈ НЕВЕСТИ, ИЗГРАЂЕН ЈЕ 1676. ГОДИНЕ ЗА САМО 35 ДАНА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

у стандардну кашицу стаје 120 капи воде.

једна влас људске косе може да држи терет од три килограма.

муве при узлетању скоче уназад.

универзитет у Оксфорду у Енглеској основан је 1249. године.

ознаке на супротним странама коцке за играње увек дају избор седам.

осамдесет процената човечијег мозга је вода.

једине животиње које спавају на леђима су људи.

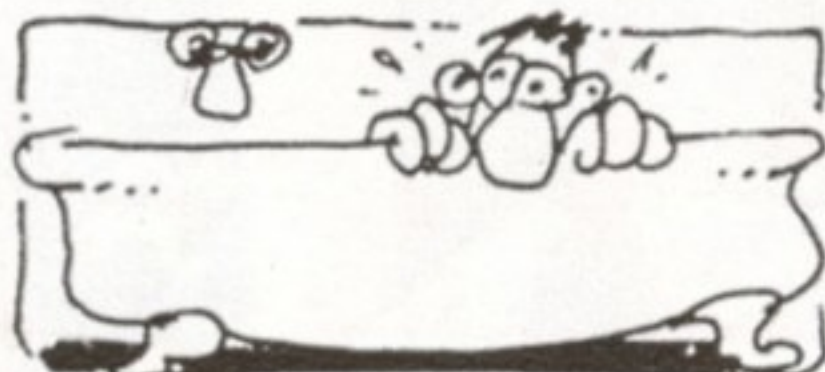

на нашој планети свакога трена бесни две хиљаде олујних грмљавина.

просечна особа за живота поједе око тридесет пет тона хране.

двадесет шест држава света нема ни педља морске обале.

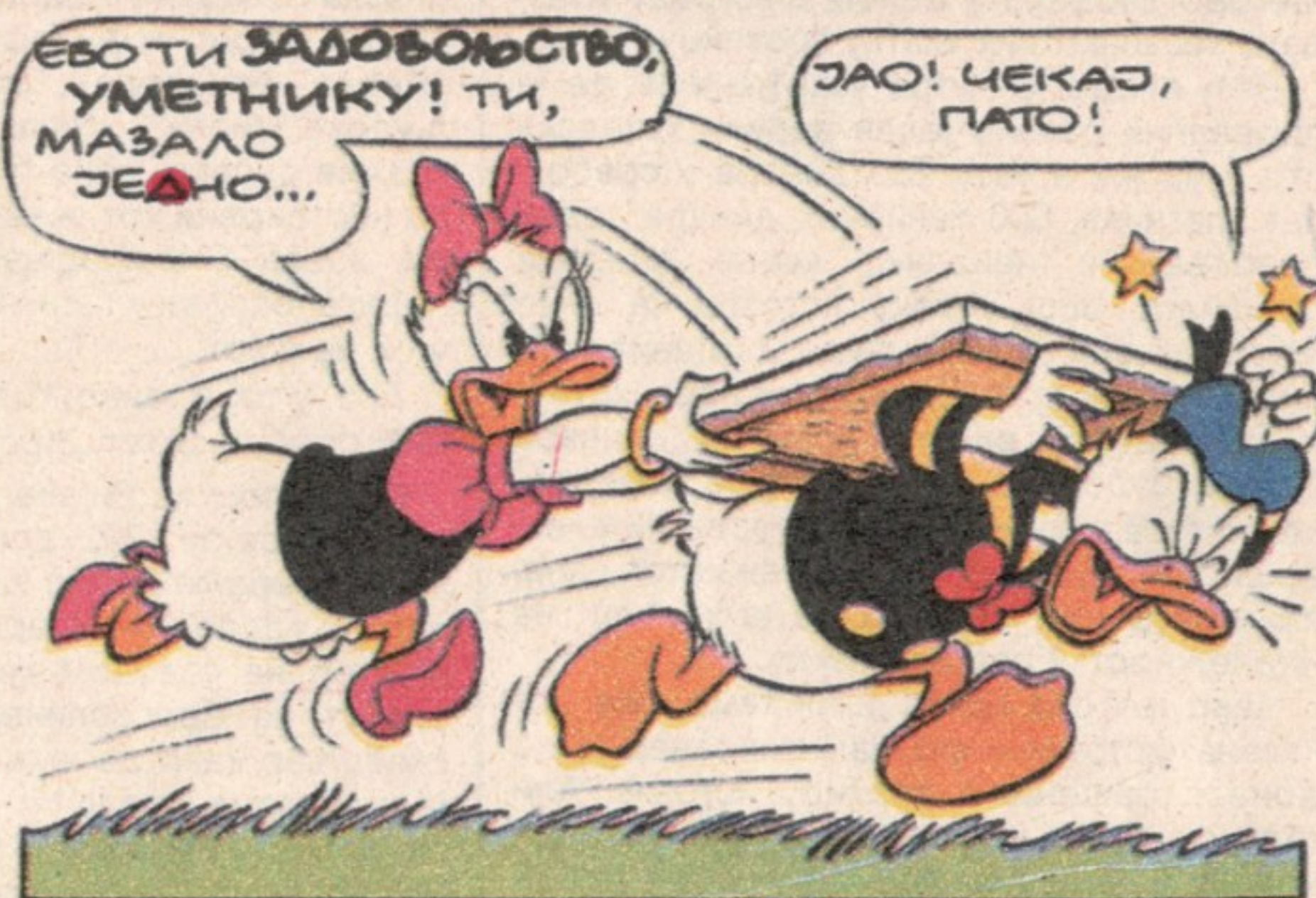
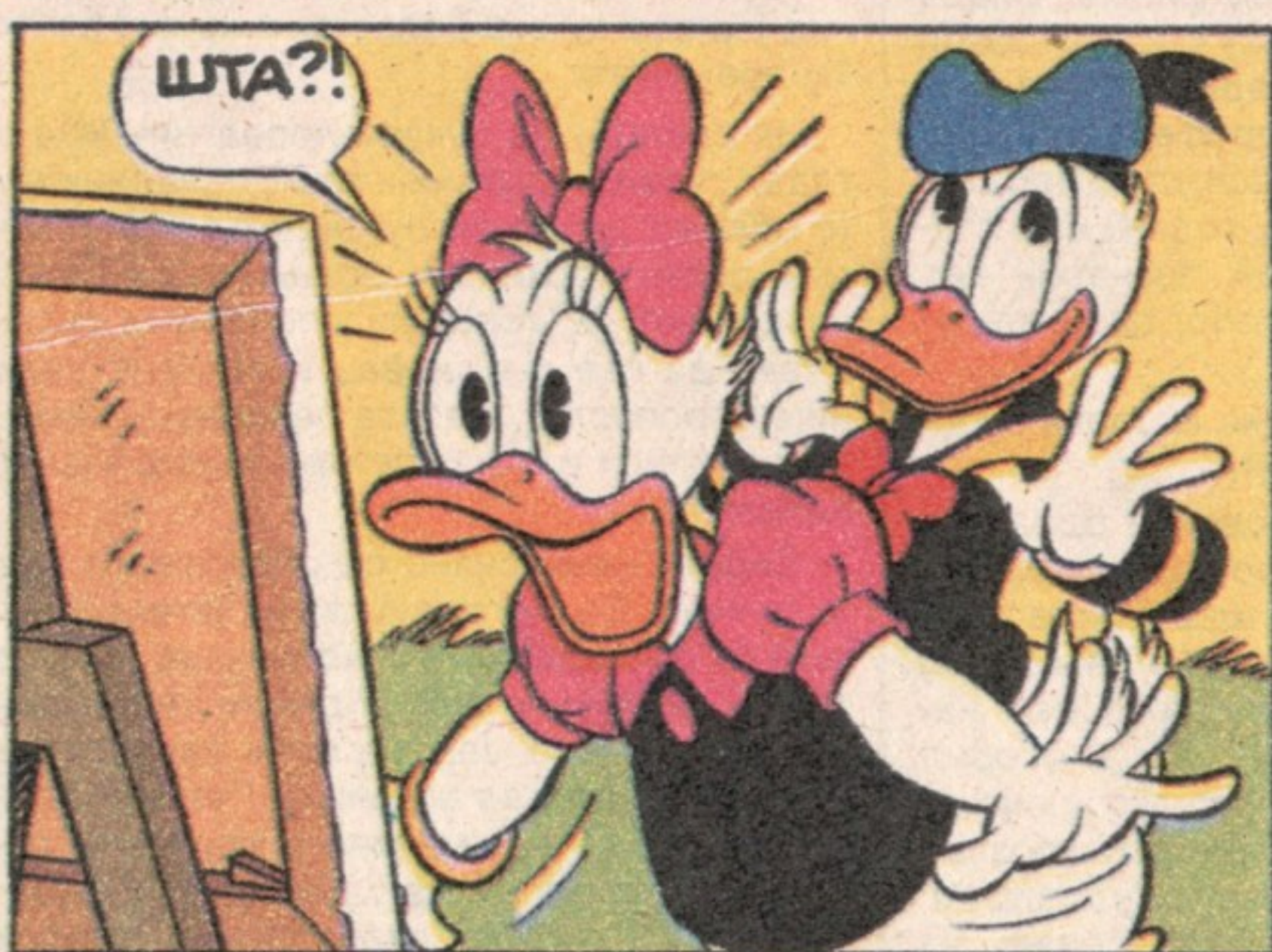
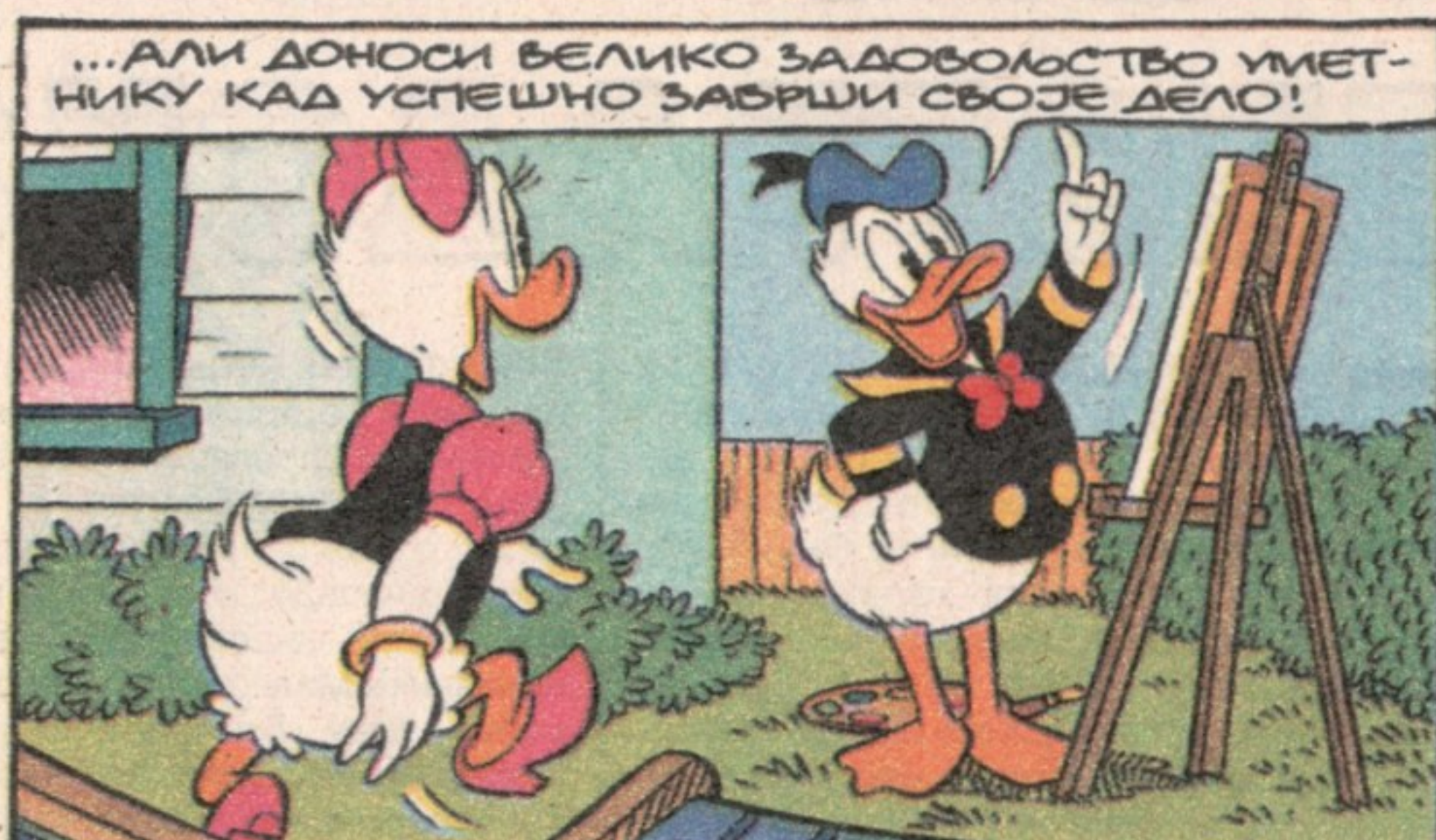
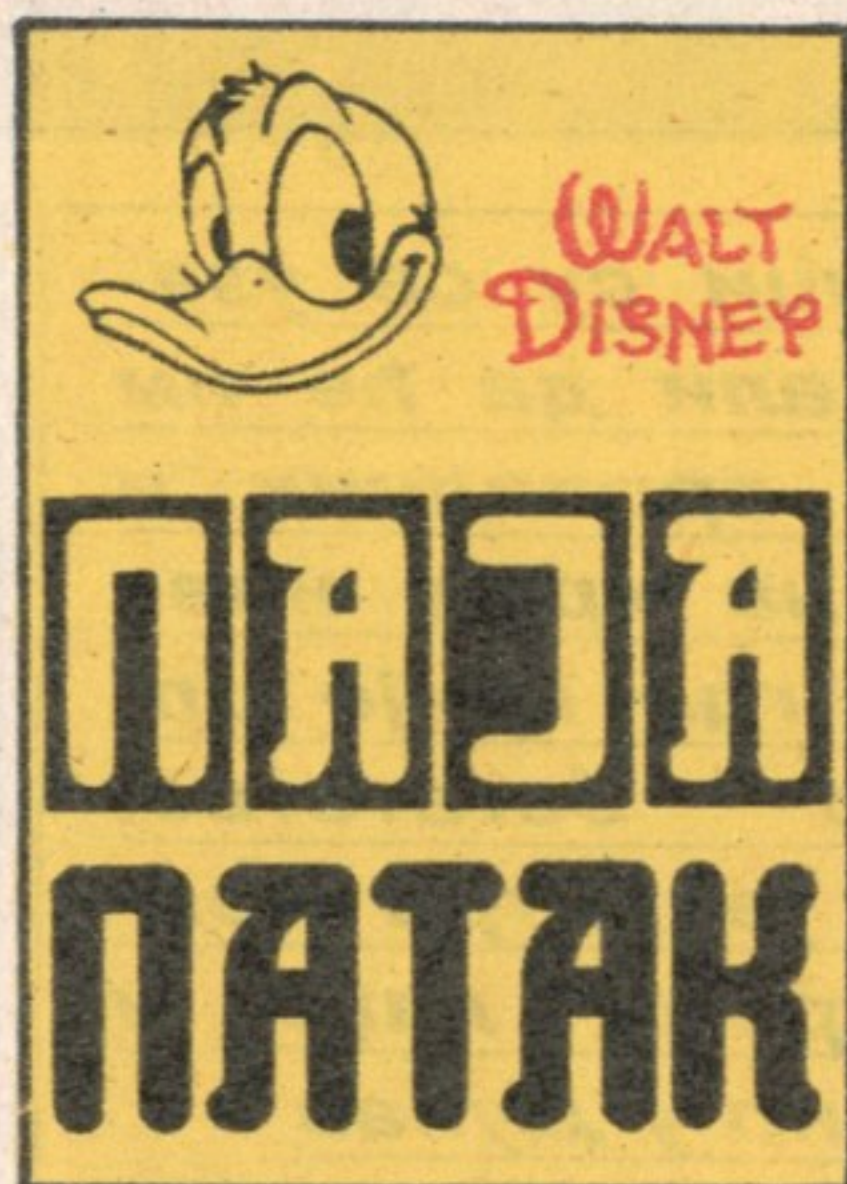
канадска дрвна индустрија покрива половину светске производње новинског папира.

коњи немају кључне кости.

Илустровао Зоран Петковић Петко

ГДЕ ЈЕ БЛАГО ЈОВАНА ЗУБОВИЋА ?

ЗЛАТНА ГРОЗНИЦА У ВАРОШИ БЕОГРАДСКОЈ

Илустрвала
Јелена
Трпковић

Иследници су се узалуд надали да ће им познати провалник и коцкар на крају ипак открити где крије опљачкано богатство. Али, он је хитро пришао огради лађе и скочио у Дунав

Била је мркла ноћ између 17. и 18. априла 1924. године када је Јован Зубовић, коцкар, пробисвет и варалица, калаузом отворио улазна врата хотела „Крстић“. Овај, некада познати, београдски хотел, власника Стојана Мутаџића, налазио се у тадашњој Босанској, данас Улици Гаврила Принципа, у савамалском кварту. Наравно, док је нечујно улазио у ово здање, Зубовић сигурно није ни помишљао да ће његово злодело у целом Београду изазвати незапамћену златну грозницу.

Већ следећег јутра утврђено је да је провалник разбио један велики хотелски сто и из њега узео 360 динара у сребру, пет златника, 600 папирних динара, један револвер и неколико мање вредних предмета. Још у току истраге на лице места дошли су неки људи и изјавили полицији да су претходне ноћи пред хотелским вратима видели познатог коцкара Јована Зубовића, па су, према томе, закључили да је крађу највероватније извршио он. Зубовић је ухапшен истог дана, али крађу није признао, те је упућен „на надлежност“ Градском суду.

Како његова кривица ни тамо није доказана, истражни судија намеравао је да донесе решење о прекиду истраге. Али тада су се у Суду појавили неки трговци који су у новинама прочитали због чега је Зубовић ухапшен и саопштили судији да је њима тај исти Зубовић предао на чување веома вредне, наводно његове, ствари. Они су их и примили, не сумњајући ништа и верујући да су заиста његове. Сад су, међутим, схватили да је све то украдено, па су дошли да кажу шта знају.

Истрага је, наравно, одмах кренула другим правцем и за кратко време дошла до веома занимљивих открића.

Засућу те чистим златом

Иначе, тог давног пролећа пре 71 годину, кад је Београд имао око 115 хиљада становника, новине на првој страни пишу, између осталог, и о кредитима из иностранства: „Ми смо данас сви сложни у једном питању: да би нам кредити (капитали) из иностранства били веома корисни и да су нам чак неопходно потребни“.

Пред почетак лета још траје криза владе, окончава се последњи гранични спор са Румунијом, посланик у Софији г. Милан Ракић долази у Београд да Влади реферише о најновијим догађајима у Бугарској и о нападу „извршеном прошле недеље на стан нашег војног изасланика, потпуковника Миљковића“. Одобрен је Генерални план Београда у коме гостује Грандциркус „Олимпија“, док је у Народном позоришту на репертоару Пучинијева „Тоска“. Ангро-стовариште фирме „Влада Митић и брат“ нуди јефтину робу, биоскоп „Париз“ приказује „Трагедину заблуделе људске мисли“, „група професора и ове године спрема ђаке о распусту“, продаје се чистокрвни хрт, женка, годину и по стара. Јован Станисављевић познатији као Чаруга, осуђен у Осијеку због своје хајдучије на смрт...

Ето, у тој и таквој години је Јован Зубовић оробео хотел „Крстић“.

Пореклом из Ријеке, Јован је одрастао у Чачку, да би 1922. дошао у Београд, где је неко време радио као машиниста у купатилу господина Фаркића, а затим као monter на савском мосту. Али, већ навикнут на беспослицење, он је упорно смишљао како да живи што лагодније. И једног дана, лутајући Земуну, упознао се са Софијом Томић, богатом удовицом. Представио јој се као велепоседник из Чачка, који има неколико кућа и гомилу пара, у готовини. Предлаже да се венчају.

Не сумњајући у његове речи, Софија пристаје. Међутим, следећих неколико месеци Јован све време проводи у кафанама у Земуну и Београду, коцка се и лумпује.

Крајем јануара 1924. супруга му даје 20 хиљада динара да почне трговачки посао, а после неколико дана још 80 хиљада које је позајмила од својих пријатеља. Али, све те силне паре Јован је за само неколико дана проћердао по београдским кафанама и хотелима тако да по повратку у Земун није имао ни за дуван. Запањену и уплашену жену теши да је новац уложен у трговину:

– Кад зарадим, ја ћу те засути чистим златом! – лагао је.

Међутим, Софија је убрзо схватила да има посла са овејаним преварантом. По-

сле бурних свађа Јован је напустио имућну удовицу, преселио се у Београд и сасвим одао – крађама.

Чекам те код „Пролећа“

После четири провале, за које је утврђено да их је извршио он, Јован Зубовић је, наводно, тешко оболео. У болници је зато замолио иследника:

– Молим вас, упутите ме на суђење што пре јер сам много болестан и ко зна да ли ћу преживети.

Не слутећи да лукави провалник има у глави сасвим другачији план, иследник му је обећао да ће се суђење одржати одмах после Духова. У болници га Софија ипак посећује. Јован јој у поверењу саопштава да сав онај новац који му је дала није упропастио, већ га закопао у Каменичкој улици и близу пећине испод Малог Калемегдана.

Сирота жена силно се обрадовала кад је то чула. Да би га извукла из затвора, нашла је два адвоката и испричала им цео случај. Међутим, они су стигли кад је све већ било касно. Јер, на први дан Духова Зубовић је позвао апсанцију Петра Ристића и рекао му да има много закопаних пара на неколико места у Београду и Земуну. Како му ускоро следи суђење, а затим сигурно и робија, објашњавао је ухапшеник, најбоље је да једне ноћи пођу заједно, ископају тај новац и равномерно поделе.

Ристић, међутим, овај поверљиви разговор саопштава свом помоћнику Богомиру Недељковићу и наређује му да Зубовића испита о свему.

Чим је Недељковић сишао у затвор, Зубовић га је позвао на страну и шапатам саопштио:

– Слушај, Богомире, ако ме нешто послушаш, добро ћу те наградити. Хајде сутра са мном на Зелени венац, тамо имам пун новчаник злата, фунти и швајцарских франака па да их ископамо и поделимо. Сем тога, имам закопаних пара још на једном месту.

– А где је то друго место? – питао је каплар Недељковић.

– Није далеко од Зеленог венца. А ви-

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

Зелени венац пре седам деценија кад су многи Београђани тражили скривено благо

дећеш колико тек тамо има пара! – примамљиво је шапутао лопов.

– Где би ти, Зубовићу, оставио тај новац кад бисмо га ископали? – лукаво је питао Недељковић.

– Дао бих га на чување једном свом пријатељу, а он би ми после доносио у затвор јер видиш да овде намам ни за дуван!

Каплар Недељковић све је испричао истражном судији који је одлучио да се Зубовић сутрадан, 17. јуна 1924. рано ујутру изведе из затвора и одведе на Зелени венац. Било је планирано да ту ископа новац, док ће писар суда, господин Мрчарица, чекати с једним агентом код оближње кафане „Пролеће“ да би га после пратио у стопу.

Новчаник пун пара

У четири сата, још пре свитања, Мрчарица је већ заузео своје место. Нешто касније стигли су и апсанција Ристић и Јован Зубовић. Идући ка Зеленом венцу, Зубовић је испричао Ристићу да у Каменичкој улици има закопаних 15.000 фунти стерлинга, десет златника краља Милана и један дијамантски прстен који вреди чак 50 хиљада динара. Мало даље је, наводно, закопан новчаник пун злата и сребра.

Кад су стигли до диспанзера на Зеленом венцу, Зубовић је зауставио жандарма код једне бандере, сагнуо се и почео нешто да тражи. Истог часа силно се закашљао и замолио пратиоца да пођу да-

ље, до места где је, како рече, закопао један златник и 50 сребрних франака.

– Ово ћемо узети други пут, а сада ћемо покупити оне паре из Каменичке.

И заиста, чим су се спустили у ову улицу, Зубовић је иза тарабе једног дворишта, наочиглед каменоресца који је ту радио, извадио из шљунка велики дебели новчаник. У њему су се налазили један дукат, три комада по један француски франак, три новчанице од два франка, два пута по 50 сантима, једна сребрна марка, два комада од пола марке, једна драхма, једна лира и разни други сребрни новац. Зубовић је намеравао још да тражи, али се ту ускоро окупило мноштво знатижељног света. Глас о „благу“ у дворишту каменорезачке радње брзо се проучу по околини, растући, као свака гласина, до фантастичних претеривања. Али, још се није наслућивало да ће истинска златна грозница, као својеврсна епидемија, захватити цео Београд, и то за веома кратко време.

Међутим, промућурни Зубовић још није потпуно открио све своје карте.

Враћајући се у затвор, рекао је жандарму Ристићу да у Улици краља Александра, данашњем Булевару револуције, има закопаних 30 хиљада динара и један револвер, а у Земуну, испод једне тополе, чак 63 хиљаде динара, златни сат и ланац и 18 дуката.

Ристић га је позвао да одмах оду у Улицу краља Александра и ископају и онај новац, али Зубовић се правдао да је већ

дан, свет ће видети шта раде, па је најбоље да подухват одложе за сутра увече.

Догађаји који су уследили ишли су током неочекиваним и за истражног судију и за затворске чуваре, па и за самог Јована Зубовића.

Сазнавши за новац сакривен у некој тополи на земунском кеју, судија Јовић и писар Мрчарица одлазе на лице места. Зубовић је рекао да се паре налазе испод коре шесте тополе од пристаништа. Двојица судских званичника упорно штапом царају по великој шупљини тог стабла. Узалуд.

Тајна на дну Дунава

По повратку у Београд, писар Мрчарица наређује да Зубовића исте вечери поведу у Земун не би ли он лично нашао новац. У пратњи једног агента, сам полази у Земун знатно раније.

Спроводећи Зубовића, апсанција креће око девет увече на лађу. Прати га један агент јер је наређено да се на Јована Зубовића обрати највећа пажња како не би побегао или скочио у воду.

Кад се лађа налазила код Ратног острва, Зубовић је, искористивши згодан тренутак, притрчао огради и – скочио у Дунав. Потонуо је одмах и никада није нађен, ни жив ни мртав.

А у Београду златна грозница расте.

Писар Мрчарица кренуо је 19. јуна 1924. са апсанцијом да тражи онај новац у Ули-

ци краља Александра. Према опису који је пре смрти дао апсанџији, новац је закопан под једним орахом иза дрваре на углу (и данас) Млатишумине улице. На захтев да детаљније опише то место, Зубовић је изјавио да се орах налази у малом дворишту са једном клупом и старим шумама. Газдарица куће је нека старица која је својевремено као подстанаре држала кочијаше. У ту велику авлију може да се уђе лако и у свако доба.

Међутим, када је писар Мрчарица стигао у пратњи два жандарма у двориште у коме је требало да се копа, настала је права узбуна: и газдарица и њени подстанари зачудили су се шта то има важно код њих да се тражи. Писар је најпре прегледао двориште уверивши се да је Зубовићев опис сасвим тачан. Међутим, старих шума није било јер су оне пре извесног времена сасвим преправљане. Рушећи их, мајстори су испод једног ораха нашли револвер.

Већ се окупило мноштво знатижељног света – сви су желели да уграбе бар део лих блага о коме се полугласно говорило и у потаји маштало.

Узбуна преко новина

Два снажна жандарма прекопала су за неколико тренутака готово пола дворишта, али од гомиле новца није било ни трага.

Њихово копање привукло је масу радозналих комшија и пролазника, па је газдарица била приморана да гласно, пред свима, запита:

– Ама, Бога вам, децо, тражите ли ви ту какав новац?

– Разуме се – службено је одвратио писар – овде у дворишту има много, баш много новца.

Те његове речи муњевито су се проне-ле Београдом.

– А вреди ли тај твој новац колико овај стари орах? – зачуо се један продоран глас. – Ако вреди, одмах ћемо му и жиле ископати!

– Ма, и више! – чуо се службени глас.

– Значи, више! А да ли вреди колико кућа!

Писар се само значајно насмешио. По том осмеху присутни су закључили да се ту крије огромно благо. Двојица жандарма још неко време су вредно копала, а затим одложила алат и пошла. Скоро истог часа у дворишту је настала гужва: газдарица, њени бројни подстанари и сав околни свет ухватише се за вратове доказујући једни другима да је благо управо њихово. И сутрадан су пролазници видели погнуте трагаче како упорно копају пијучима у потрази за благом покојног Јована Зубовића. Промућурна газдарица мирно је стајала са стране јер се са свим копачима погодила о цени и начину копања.

Како су извештавале новине тога времена, „јуче ујутро, т.ј. 20. јуна 1924“, писар Мрчарица најзад је окушао срећу и у Каменичкој улици где је, по Зубовићевој тврдњи, било закопано 15.000 фунти и онај дијамантски прстен од 50 хиљада динара. Све је, међутим, било узалуд. „Само што се узбунио цео тај крај, а нарочито радници у каменорезачкој радњи. Они су одмах напустили посао чим су чули да се траже закопане фунте, не жалећи што ће им пропасти надница због недоласка на посао.“

Надница им је заиста пропала: стигао је и мрак, па и други дан, а закопано благо није откривено. Никада. *Иван Лончар*

КАКО ЈЕ НАСТАЛА „ЦРВЕНА“ БОМБА

Американци су били убеђени да ће њихово нуклеарно преимућство над Совјетским Савезом трајати бар неколико деценија, а нестало га је за само четрдесет девет месеци. Проба совјетске атомске бомбе деловала је на Вашингтон као хладан туш и још горе. Како се то догодило?

Трећи септембар 1949. године. Гајгерови бројачи метеоролошког авиона Америчког ратног ваздухопловства који лети близу полуострва Камчатке на далеком совјетском истоку, одједном као да су се помамили. Посада примећује да авион пролази кроз ваздух загађен нечим необичним.

Вашингтон је сазнао ову лошу вест на амерички празник рада који пада првог септембарског понедељка. Још горе новости пристизале су целе седмице како је све већи број америчких авиона наилазило на радиоактивни облак који се протезао преко Тихог океана и Сједињених Америчких Држава све до северног Атлантика.

Подаци са авиона Британског ратног ваздухопловства,

који су узели узорак облака пре него што се овај повукао према Русији, отклонили су сваку сумњу. Трагови плутонијума и других вештачких елемената донети у лабораторије на анализу значили су само једно: Руси су извршили пробу атомске бомбе!

Америчко највеће технолошко достигнуће, ужасно оружје смишљено и разрађено као најстроже чувана тајна у такозваном „Пројекту Менхетн“, које је завршило Други светски рат разоривши Хирошиму и Нагасаки, имала је сада и „технолошки назадна“ Стаљинова Русија. Ово је на Вашингтон деловало као хладан туш: Американци су спокојно очекивали да ће њихово нуклеарно преимућство трајати бар неколико деценија, а нестало га је за само 49 месеци.

АТОМСКА ИЖЕСТВИЈА

У то време већ је владао озбиљан хладни рат. Црвена армија гушила је земље Источне Европе и претила да заузме и западни део континента. Годину дана раније Совјети су завели блокаду Западног Берлина, који се налазио под окупацијом западних сила, и од глади га је спасао десетомесечни ваздушни мост.

Стаљин је на крају попустио, али не пре него што је амерички председник Хари Труман, без велике галаме, послао флоту такозваних „атомских бомбардера“ у базе на Британским острвима. Изгледало је да једино амерички нуклеарни монопол може да држи равнотежу са совјетском војном силом, а сада је и тог монопола нестало.

Како су Руси успели да добију тајну атомске бомбе и да је у још већој тајности направе? Анализе радиоактивних отпадака показале су, чак, да је совјетска атомска бомба била далеко савршенија од америчког „Литл Боја“, бомбе од уранијума-235, која је унаказила Хиросиму.

Она је била сличнија „Фет Мену“, бомби баченој на Нагасаки, и заснивала се на језгру плутонијума а детонација се могла извести једино помоћу прецизно изграђене кугле конвенционалног високог експлозива што је био највећи тријумф „Пројекта Менхетн“.

Амерички рањени понос могао је да смисли само једно објашњење: шпијуни! Године су људи из америчке безбедности сумњали да из „Пројекта Менхетн“ цуре тајне. Британски научник Ален Нан Меј ухапшен је још 1946. јер је Русима преносио неке

Пошто је совјетску Русију извео као победника из II светског рата, Стаљин је одлучио да добије и своју атомску бомбу. И успео је.

мање значајне детаље. А сада су Американци имали доказе о много дубљим пукотинама.

Док су Совјети вршили пробе своје атомске бомбе, FBI је најсавременијом методом дешифровања први пут покушао да провали совјетске дипломатске сигнале ухаћене пет година раније. И прст је уперен на једног човека – Клауса Фукса, немачког научника емигранта и некадашњег члана Комунистичке партије Немачке, који је као члан британског истраживачког нуклеарног тима учествовао у „Пројекту Менхетн“.

За Фуксовог претпостављеног у „Пројекту Менхетн“ Ханса Бетеа ствар је била јасна: он је био уверен да је Фукс, и само Фукс, пренео Русима „како да саставе бомбу, како да примене имплозију, како

Људи који су Совјетима дали нуклеарну моћ

Полицајац: ЛАВРЕНТИЈ БЕРИЈА

Лаврентиј Берија, на слици са Стаљиновом ћерком Светланом која је мрзела „чика-Лару“, руководио је пројектом совјетске атомске бомбе. Он је био страшни шеф НКВД-а, Народног комесаријата за унутрашње послове и, после Стаљина, човек кога су се у Русији највише плашили. Након Стаљинове смрти покушао је да се домогне власти, али је доживео судбину толиких хиљада својих жртава: смакнут је у подруму као „народни непријатељ“.

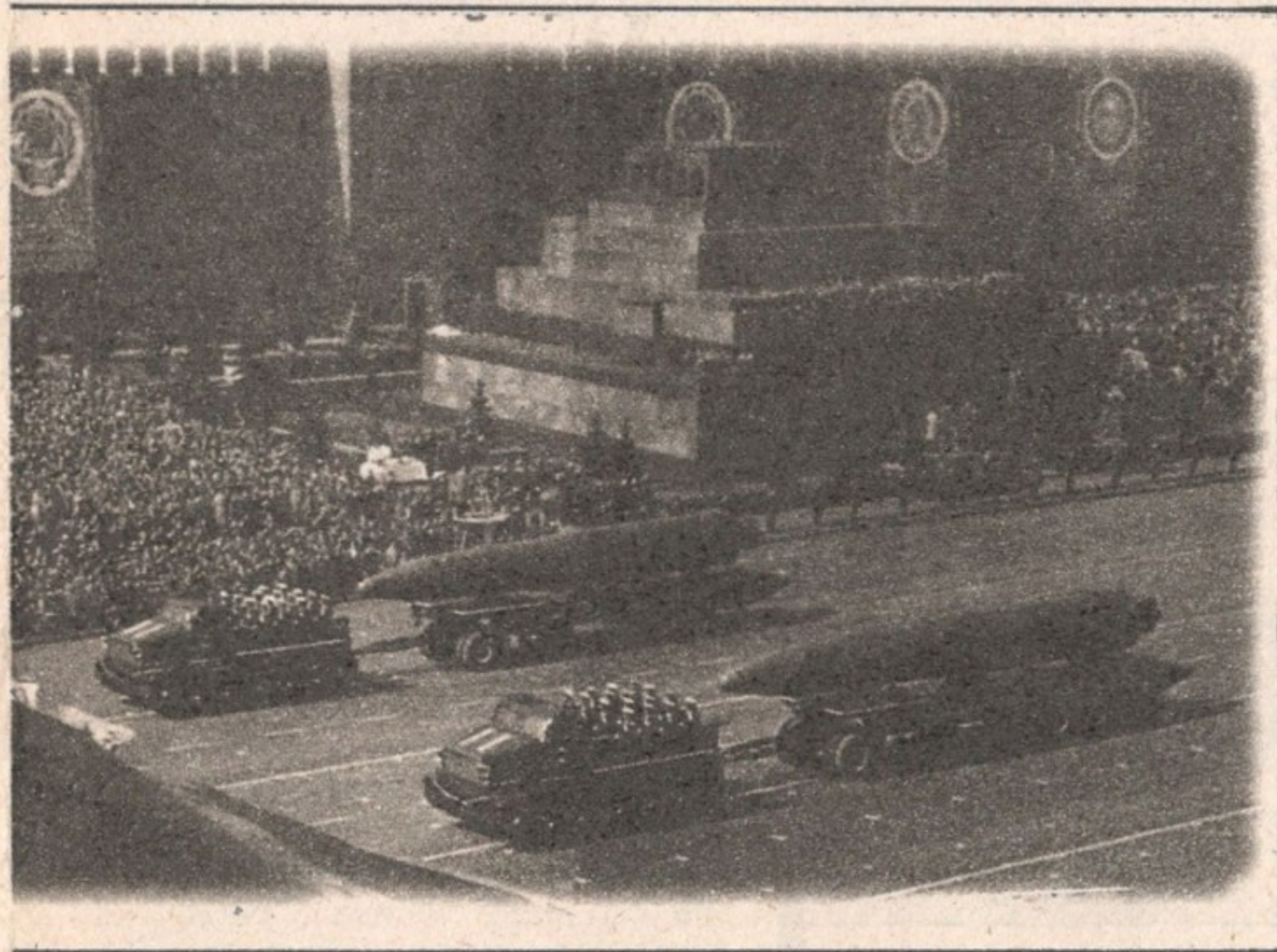
Физичар: ИГОР КУРЧАТОВ

Стаљин је сматрао да је Курчатов, рођен 1903. године, прави совјетски „нови човек“ и комуниста коме се може веровати. Курчатов је рад на нуклеарној физици започео 1939. у време када власт за то није била заинтересована. Око 1943. атомска истраживања постала су приоритетни циљ и Курчатов је постављен за шефа научног тима под будним Беријиним оком. Курчатов је доживео дубоку старост овенчан славом. Град где су се вршиле атомске пробе назван је његовим именом.

Шпијун: КЛАУС ФУКС

Млади студент физике Клаус Фукс, ватрени антинациста, рано је постао члан Немачке комунистичке партије. Године 1933. напустио је домовину. Талентованог физичара оберучке су прихватили Британци и послали га, почетком четрдесетих година, да се придружи раду на америчком „Пројекту Менхетн“. Он се, оставши у души комуниста, повезао са совјетским шпијунима да би им прослеђивао податке о раду на америчкој атомској бомби. Његова издаја откривена је 1949. а следеће године осуђен је у Великој Британији на 14 година затвора због помоћи коју је пружио совјетском атомском истраживању.

Традиционална првомајска парада совјетских нуклеарних ракета испред Лењиновог маузолеја. Ново убојито оружје није донело трајну сигурност. Војни расходи често су гутали више од трећине буџета и били један од узрока осиромашења и распада Совјетског Савеза.

су експлозив и нуклеарни материјал распоређени, како се израчунава учинак бомбе... а свакако им је рекао и све о критичној маси“.

Раскривавање Клауса Фукса изазвало је забуну у Британији где је он имао ви-

сок положај у Естаблишменту за испитивање атомске енергије у Харвелу и радио на пројекту британске атомске бомбе коју је децембра 1945. „благословио“ премијер Клемент Атли. Чак и у овоме било је дубоке ироније.

Они су умрли за Стаљина

У најдраматичнијем судском процесу раних педесетих година на оптуженичкој клупи нашао се њујоршки брачни пар Јулиус и Етел Розенберг који је, наводно, годинама снабдевао Совјете научним и техничким тајним подацима. Доказа против њих било је напретек, али су Розенбергови, за разлику од својих саучесника, одбијали да признају кривицу тврдећи да су невини и то тако убедљиво да су постали идоли америчке левице.

Они су изјавили да јесу комунисти и да верују у мир, али да нису издајници. Порота им није поверовала и судија је, прочитавши смртну пресуду, изјавио: „Изгубио бих поверење људи ове земље ако бих показао милост“. Било је неизвесно хоће ли се пресуда извршити, нарочито над Етел која је била мајка мале деце. Две пуне године, док су адвокати осуђених улагали жалбе, агенти FBI-а терали су Розенбергове да признају обећавајући им помиловање. Ови су одбили. „Ми смо прве жртве америчког фашизма“, написала је Етел Розенберг у последњем писму свом адвокату.

Јуна 1953. обоје су погубљени на електричној столицу у размаку од десет минута. И обоје су до самога краја порицали издају.

Јулиус и Етел Розенберг. Многи сматрају да су они били само жртве антикомунистичког „лова на вештице“, грознице која је тресла Америку када је хладни рат добијао све већи замах.

Сједињене Америчке Државе и Британија у почетку су заједничким снагама радиле на атомској бомби да би, касније, Американци отказали даљу сарадњу. И отуда одлука Клемента Атлија. Британци су почели с успехом баш захваљујући подацима које им је из Лос Аламоса прокријумчарио Клаус Фукс, истим којима је снабдео и Совјетски Савез. Само што је Британија успела да изврши прву атомску пробу тек октобра 1952.

Афера Фукс није побољшала англо-америчке односе. Америка је била дубоко рањена совјетском атомском бомбом и „атомским шпијунима“. Да би пилула била још горча, крајем 1949. године комунисти Мао Цедунга завладели су Кином.

У Америци је почела жестока антикомунистичка хајка која је кулминирала 1950. „ловом на вештице“ сенатора Макартија који је по Америци прогонио свакога за кога би се чак и помислило да је симпатизер комунизма.

Поставља се питање колико су били значајни подаци о атомској бомби које су Руси добили и какву су улогу у томе одиграли совјетска наука и совјетски шпијуни.

Совјетски физичари, као и њихове колеге у Европи, Америци и Јапану, били су још пре почетка Другог светског рата свесни извесних могућих последица нуклеарне фисије, цепања великих атомских језгара. Што се совјетске владе тичало, за њу је та научна заврзлама била потпуни мрак па се научницима дозвољавало да своје идеје на ту тему сасвим слободно објављују.

То је трајало до немачког напада 1941. Од тог часа борба за голо преживљавање на фронту тражила је само обичне тенкове и пушке. Стаљин је, ипак, имао слуха за молбе својих физичара. Године 1943, чим су Немци на Источном фронту почели да се повлаче, он је основао сопствени „Пројект Менхетн“, назван, исто тако загонетно, Министарство средње машиноградње. У њему је постојала чудна Лабораторија мерних инструмената. То је било то.

Вођа лабораторијског тима био је физичар Игор Курчатов, добар комуниста и одличан научник. Политички газда „лабораторије“ био је Лаврентиј Берија, шеф НКВД-а или Народног комесаријата за унутрашње послове који је подразумевао и тајну полицију, и контрашпијунажу, и шта све не и из кога је настао КГБ.

Берија јесте био звер у људском облику, али је имао дара за организацију и успостављање послушности без поговора, па су га се плашили

као куге. Његови „чиновници“ који су радили на атомској бомби уживали су у тада крајње сиромашној Русији велике привилегије, под условом да делају и стварају. Чим су Американци треснули своју прву атомску бомбу на Хиросиму августа 1945, совјетски физичари нашли су се под невиђеним притиском.

А да су стварали, стварали су. Године 1947, на супертајном месту за истраживања „Арзамас-16“ на четири стотине километара од Москве, Курчатов је имао први совјетски нуклеарни реактор начињен према узор на Фермијев у Чикагу 1942. Јесте каснио пет година, али је лепо напредовао.

Нацрти бомбе били су надлежност Јулија Каритона, нуклеарног физичара који је најдуже на свету у тој струци: он и данас, после распада Совјетског Савеза, ради на нуклеарним пословима. И он је, као Игор Курчатов, предводио екипу веома талентованих научника и уживао Беријину милост.

Пред данашњом Русијом је задатак чишћења радиоактивним отпадом загађених места за које она нема довољно новца. Стража чува прилазе местима где су вршене пробе атомске бомбе и мери степен загађености док некадашња опрема пропада и трули.

Бивши генерал КГБ-а Павел Судоплатов недавно је изјавио да су Совјети добијали најстроже чуване нуклеарне тајне од највећих физичара нашег века укључујући и Нилса Бора, Енрика Фермија, чак и Роберта Опенхајмера, шефа „Пројекта Менхетн“. Ко зна. Према западњачким тврдњама ово није тачно, али је сигурно да су подаци непрекидно притицали од мање славних научника, и америчких, и британских.

Шта је био мотив ових шпијуна на највишем научном нивоу? У неким случајевима радило се о људима који су били убеђени комунисти или веровали у идеју комунизма. Већина је очигледно сматрала, без обзира на политичке идеје, да је свет у коме само једна сила има нуклеарно наоружање много опасније место од света везаног у уравнотежен нуклеарни чвор.

Колико су добра или штете, зависно од тачке гледишта, „атомски шпијуни“ направили неће се никада тачно утврдити. Али, чак и без њихових услуга, Курчатовљеви људи дошли су до сазнања које Американци нису могли да сакрију. Или, како је рекао руски физичар и дисидент Андреј Сахаров: „Постојала је само једна тајна – да је могуће направити нуклеарну бомбу“.

Сахаров је и лично доказао да совјетски научници, без помоћи шпијуна, могу да направе све што могу и Американци. Атомска бомба била је само прва етапа трке наоружања у хладноме рату. Она је, у најбољем случају, производила максималну енергију равну експлозији од око 30.000 тона тринитротолуола.

Фузијом лаких атома, уместо цепањем тешких, енергетски учинак већи је хиљадама пута. Такво оружје, Н-бомба од водоникових изотопа као потисне силе, представљало је следећи корак. Америка је 1949. имала предност. Руси су у почетку губили време копирајући одбачене америчке нацрте добијене од шпијуна. Али су брзо кренули напред чим је Сахарову и његовим сарадницима било дозвољено да размишљају својом главом.

Совјетска атомска бомба, потпомогнута шпијунским подацима, каснила је за америчком четири године. А када је 1955. експлодирала прва совјетска водонична бомба, ривале је раздвајало време краће од једне године. Према томе, једине тајне које би се могле назвати правим јесу оне које је природа задржала за себе.

Бојана Дожић

МА ШТА КАЖЕШ

ЧУВАР

Ђовани Бертоки из Катанцара, у Италији, навадио се на једно стовариште у свом граду и провалио у њега укупно четрдесет пута.

За све те подвиге „награђен“ је са пет година строгог затвора, што је поштено одлежао. А кад је пуштен на слободу, управа тог истог стоваришта одлучила је да вештог и упорног провалника постави за ноћног чувара. ■

ЈЕДНА МАЛА ШАЛА

Лу Госит Џуниор месецима је добијао претећа писма. У почетку се на њих није много обзирао. Али, како су текстови постајали све пунији расне мржње и кад је незнаца почео да му прети и смрћу, Госит се обратио полицији. После неколико недеља упорне истраге полиција је открила кривца. Писма је слала средовечна дама (не открива јој се име) која је одбила оптужбу о расној дискриминацији. Упорно је тврдила да се само шалила са црнопутим глумцем.

Међутим, њене претње суд није схватио као шалу. Осуђена је да плати казну од 150.000 долара, а можда ће морати и да одлежи годину дана у затвору. ■

КАЛУЂЕРИЦЕ У БАРУ

У једном бару у Лос Анђелесу настао је тајац. Сви су запањено гледали седам калуђерица како прилазе шанку и наручују виски. Ни то им није било довољно, већ су почеле гласно да се довикују трудећи се да једна другу надмаше у причању вицева. Ником није било јасно шта се догађа док није откривена „завера“. Познати певач Елтон Џон решио је да се забави на, најблаже речено, необичан начин – са својим пријатељима преобученим у калуђерице обилазио је барове у Лос Анђелесу и уживао у реакцијама запањених гостију који су запрепашћено гледали калуђерице које пију и бахато се понашају. ■

НЕ МОЖЕ ДА ОДОЛИ

За Софију Лорен прича се да је прави фанатик кад је у питању ТВ-куповина. Кад год борави у САД, ова позната италијанска глумица добар део времена проводи гледајући телевизију. А тада највише воли да прати канал „Хоум Шопинг Нетворк“ (канал намењен набавци кућних потрепштина). Просто не може да одоли рекламама које хвале одређене производе. Чим помисли да би јој баш „тако нешто било неопходно“, окреће телефон и наручује и не помишљајући да јој ипак није неопходно да има шест истих ствари. Кад је добила шест усисивача, правдала се да сваки ипак има другачију намену?! ■

ШЕШИР Х. Џ. ВЕЛСА

Познати писац фантастике Херберт Џ. Велс тешко је успевао да нађе одговарајући шешир. Кад је једном наишао баш на онај прави, ставио га је, једноставно на главу и отишао, а власнику, градоначелнику Кембриџа, господину Пеку оставио цедуљу:

„Украо сам ваш шешир јер ми се свиђа и ја ћу га задржати. Кад год будем погледао у њега, сетићу се вас, ваше одличне вишњеваче и града Кембриџа. Скидам пред вама ваш властити шешир.“ ■

КРИТИКА

У једном есеју о слици Пабла Пикаса „Ева и први грех“ француски критичар Делорм написао је, између осталог, и ово:

„Кад човек посматра Пикасову Еву, неминовно му се намеће питање како је до првог греха уопште могло да дође“. ■

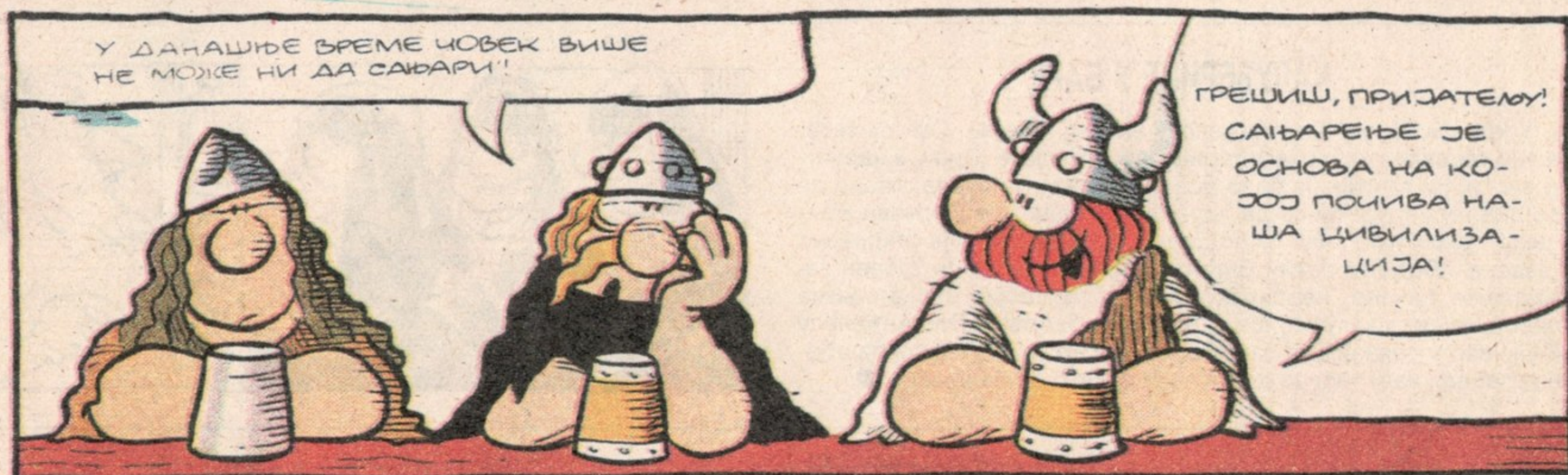
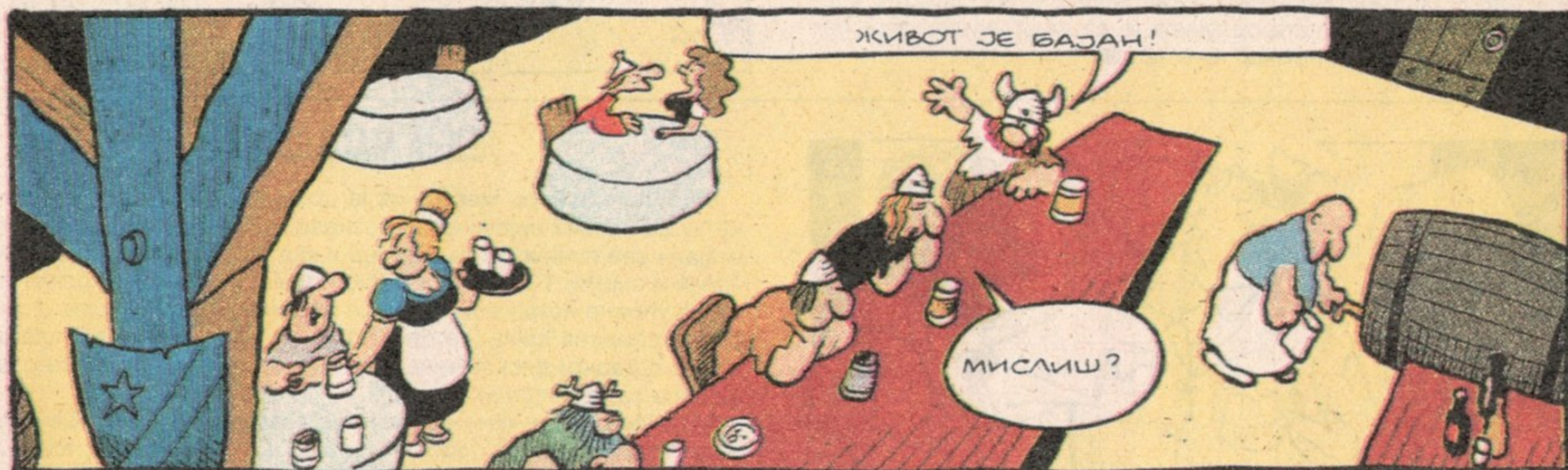

ПОЛИТИКНИ

ЗАБАВНИК

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ПОЛИТИКИН

10

ЗАБАВНИК

ШТО ГОРЕ – ТО БОЉЕ

СТИНАВИ ЛУИ ВОДИ

Већ и само име најновије звезде међу америчким играчкама довољно је да човеку позли, а шта тек рећи о осталим „дивотама” које га красе!

Кад је у питању Америка, изгледа да тамо новотарија и лудорија никад доста, поготову ако треба да донесу новац. То важи, можда чешће и више него за све остало, за дечје играчке. Читаве екипе разних стручњака раде на проналажењу хитова који су, у не баш малом броју, не само на граници доброг укуса већ и иза ње. Јер, шта друго рећи за „Слинавог Луија”, најновију звезду међу играчкама, из чијег слепог црева могу да се извуку дугачки, зеленкастожути љигави конци и коме из лобање која може да експлодира у том тренутку излази целокупан садржај ружичасте боје? И сам поглед на ову играчку одраслог човека нагони на повраћање, али са децом ствари стоје другачије, каже Шејн Смит чија фабрика произврди Луија. Тврди како су деца толико одушевљена играчком да њена фабрика не стиже да их произведе у довољном броју, толико их траже. С обзиром на то шта се све, и на који начин, нуди, деци то је сасвим могуће: просут мозак на екрану, захваљујући Шејн Смит, човек може да види и у сопственој кући. Све у циљу забаве.

Једнако је стравична и најновија видео-игрица. Њена радња одвија се на гробљу, а циљ је да се нађе целокупан садржај мртвачког сандука

који је опљачкан. Да у ометању потраге учествују различне авети, вампири и костури не треба ни помињати, то се подразумева. Исто као и то да ће се ове две „играчке” сасвим сигурно наћи на самом врху црне листе коју сваке године саставља удружење америчких психолога. Своје место на њој ће, сасвим је могуће, добити и чувени „Мател”. Трудећи се да смисли ново, он је своју плавокосу и плавооку Барбику обукао тако да личи на учесника рата звезда. С обзиром да рата нема ако не постоје бар две стране, за то је уприличен Гакстер, полчовек-полумашина, који се раставља до најситнијих органа, а као муницију користи производе својих жлезда!

У америчким продавницама играчака може да се купи и најновија верзија синтетичког желеа који клизи између прстију. Његов произвођач, фирма „Кетко”, тврди да је то изванредно средство против стреса, али није у стању да то

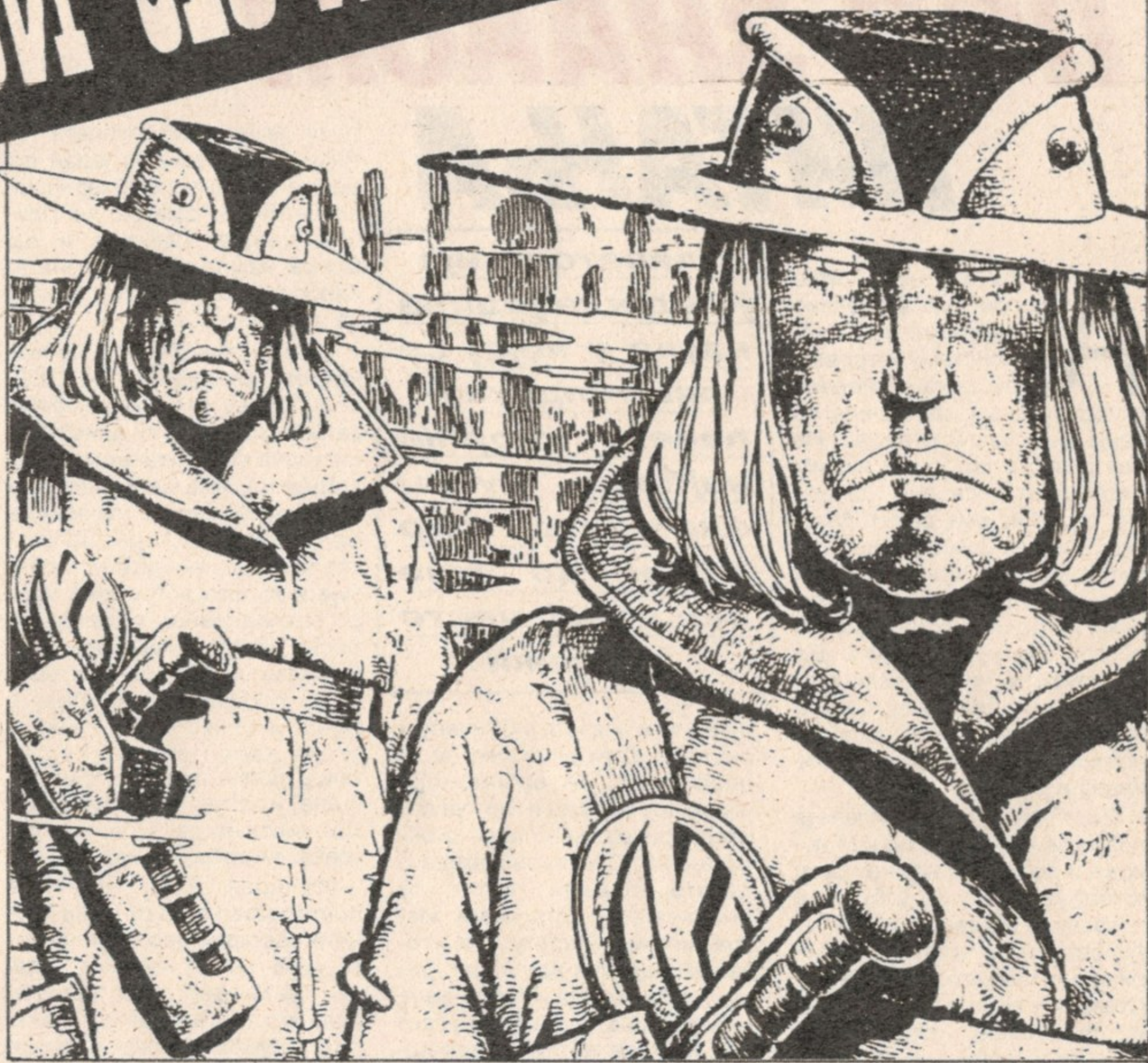
поткрепи и мишљењем стручњака.

Међу, бар наизглед безазлене, производе намењене деци, спада и неколико нових лутака које се веома разликују од већ поменуте Барбике. То је Ана која говори шпански, па косоока Сузи и тамнопута Кенија уз коју се добија посебан гел помоћу кога могу да се „укроте” њене коврче. Појава ових лутака тумачи се на два начина. Једни сматрају да су оне последица тога што су се произвођачи коначно досетили да је њихова земља домовина и људима других боја коже, људима пристиглим из Азије, Африке, Латинске Америке. Међутим, има и оних који тврде да је за појаву лутака, припадница националних мањина, од пресудног значаја било нешто много прозаичније – новац. Наиме, куповна моћ најновијих нараштаја некадашњих досељеника незадрживо расте, што произвођачима играчака свакако није промакло.

Ипак, не треба сумњати да

су неки од произвођача имали сасвим часне, па и васпитне, намере. Тако, рецимо Ила Изон, Њујорчанка која је лансирала тамнопутог Сан Мена и његову другарицу Иман, каже да је на ову идеју дошла пошто за свог сина Менелика никако није успевала да нађе лутку која би давала позитивну слику о Црнцима. Нешто слично подстакло је и Фани Вонг, власницу не баш мале фабрике на Лонг Ајленду. „Никада нисам имала лутку Кинескињу”, каже она. „Чак ни када сам живела у свом родном граду, Хонгконгу. Тамо су нам, па и путем играчака, стално уливали у главу да је боље бити белац него Кинез”.

И, да њена деца, мада одрасла и на студијама, не би заборавила одакле су и ко су, Фани Вонг је почела да прави крпене лутке изузетно светле пути и косих очију. Продаја је сјајно кренула, па је убрзо основала и сопствену фабрику из које данас излазе лутке свих боја коже.

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

Колико има планета у Сунчевом систему?

ПЛУТОН ПОД ЗНАКОМ ПИТАЊА

Ако би вас неко питао да ли знате колико планета има у Сунчевом систему, вероватно бисте га погледали с подозрењем: да можда не збија неку шалу с вама? Не без разлога јер још у нижим разредима основне школе учи се да их има девет: Меркур, Венера, Земља, Марс, Јупитер, Сатурн, Уран, Нептун и Плутон. Недавно су, међутим, неки астролози устврдили да постоји још једна, десета. До тог открића нису дошли гледајући кроз телескоп. Оно је засновано на неким необичностима које показују орбите Урана и Нептуна.

Постојање десете планете поприлично је узнемирило духове и поделило научни свет. У међувремену је узбуђење спласнуло захваљујући, између осталог, и угледном америчком планетологу Мајлсу Стендишу аутору студије у којој су детаљно испитани сви до сада прикупљени подаци о

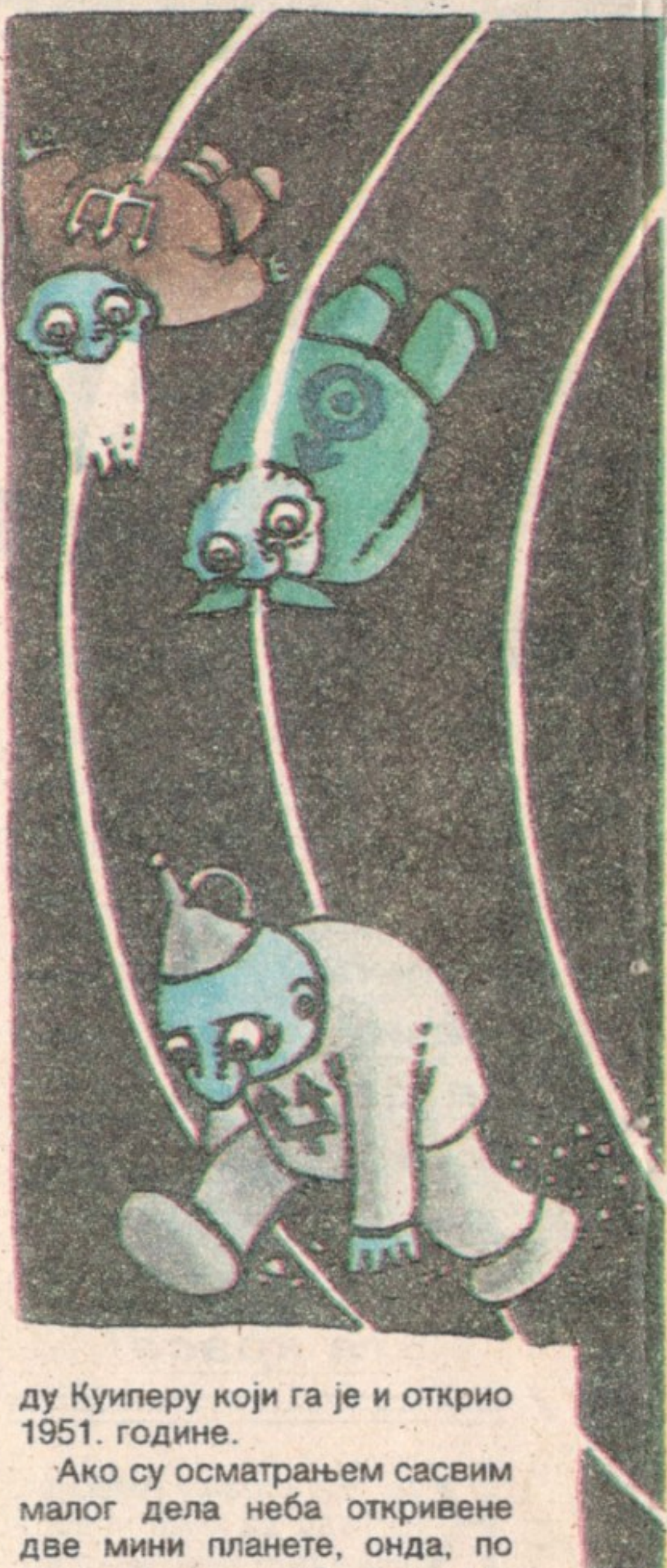
**Планетологија
је можда једина
наука у којој се
општеприхва-
ћене теорије
најбрже руше:
оно што смо
знали до јуче
већ данас често
не важи**

путањама планета у Сунчевом систему. Стендиш каже да за необичан облик орбита којима се крећу Уран и Нептун постоји прихватљиво научно објашњење. Дакле, ни говора о десетој планети. Истог су мишљења и астрономи Истраживачког института за југозапад, који чак иду корак даље од Стендиша и тврде да је и веровање о постојању девет планета потпуно погрешно! По њима, у Сунчевом сис-

тему има осам планета. А Аллен Стерн, такође један од веома признатих америчких планетолога, сматра да Плутон, девета, најмања и од Сунца најудаљенија планета, слободно може да се брише са тог списка.

Шта је онда Плутон, небеско тело откривено тек 1930. које путању око Сунца обиђе за 248 година и 43 дана? Само једна мини планета каквих у свемиру има на милионе, а које су најчешће сачињене од леда, каже Стерн. Да Плутон није ништа изузетно показује и то што астрономи скоро свакодневно откривају небеска тела слична њему, али и изван Сунчевог система. Само прошле године Дејвид Џевит и Џејн Лин са Универзитета Хаваји открили су две такве планетице: пречници и једне и друге не премашују 200 километара, а састоје се, треба ли рећи, од леда.

Известан број научника претпоставља да су мини планете саставни део прстена који чине разна небеска тела, али већи део ипак комете. Овај прстен познат је, иначе, под називом Куиперов, а име је добио по астроному Џерар-

ду Куиперу који га је и открио 1951. године.

Ако су осматрањем сасвим малог дела неба откривене две мини планете, онда, по закону вероватноће – закључују Стерн и његове колеге – у нашем Сунчевом систему мора да постоји на стотине, па и хиљаде таквих тела. Сасвим је могуће, сматрају они, да су нека од њих и већа од Плутона.

Илустровао
Растко Ђирић

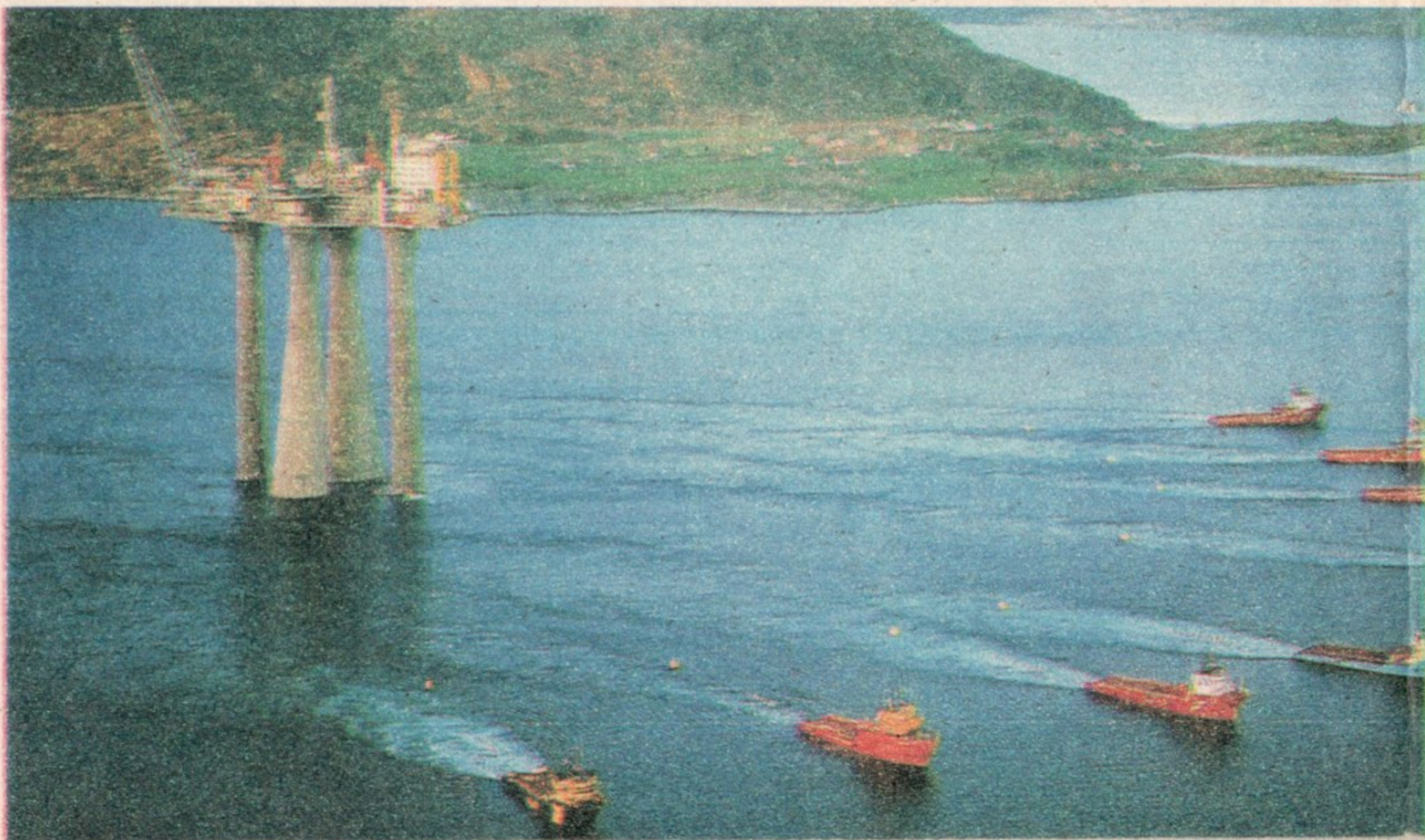
НАЈВЕЋА ПЛАТФОРМА НА СВЕТУ

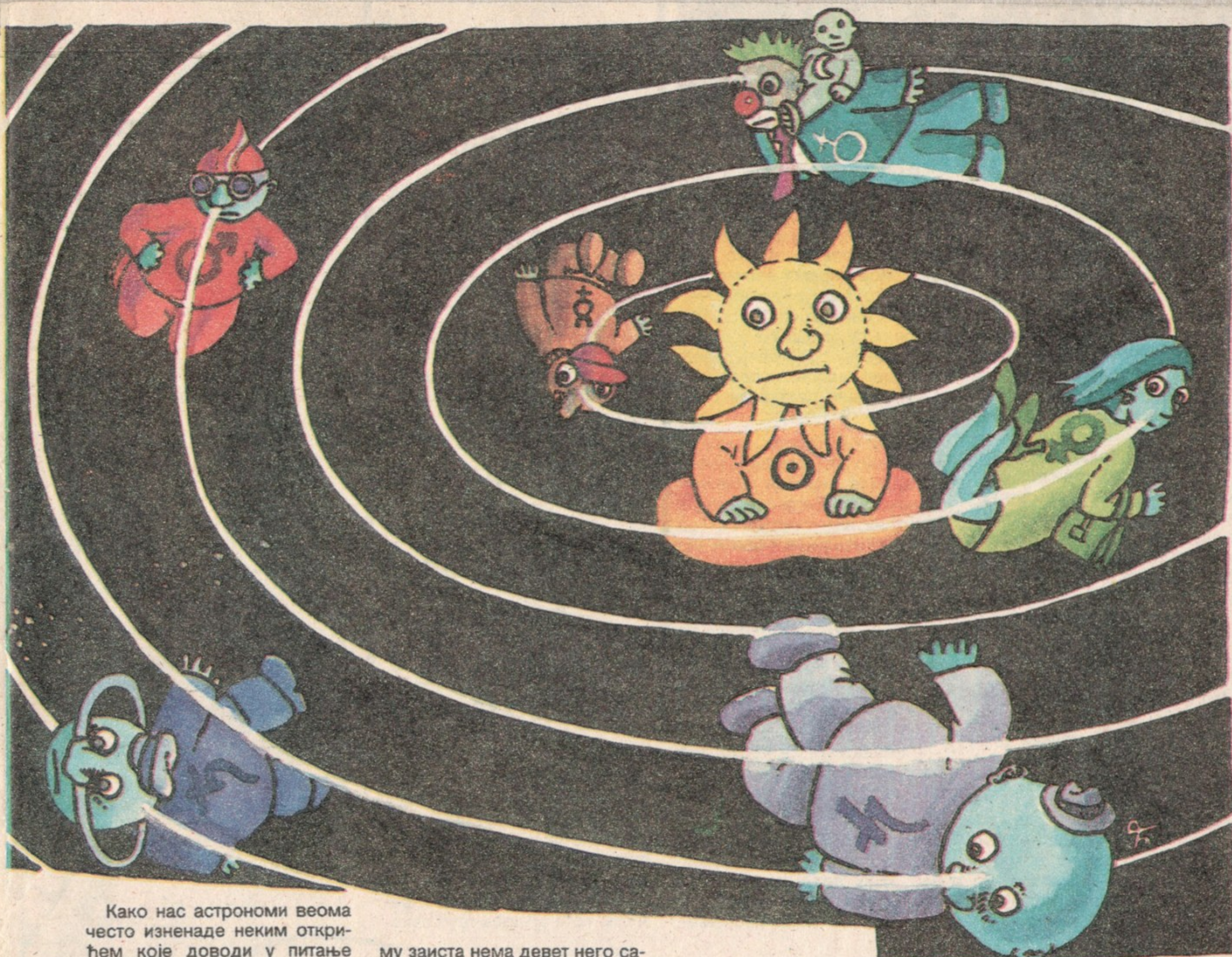
Од Ајфелове куле виша је 152 метра, а куле близнакиње Трговачког центра у Њујорку с њом могу да се мере само под условом да им се у висину урачунају и антене.

Назвали су је Трол, према шумском диву из скандинавских легенди, а реч је о највећој платформи на свету, али не за вађење нафте него за извлачење метана с морског дна. Висока је 472 метра. Од тога се 172 налазе изнад површине, док је преосталих 300 метара циновске конструкције стално под водом.

Колико је тешких реморкера и дана потребно да се на пучину одвуче цин од милион тона? Пет дана и осам реморкера, ако је судити по „Тролу“

КИКЛОП НА ЧЕТИРИ НОГЕ

Како нас астрономи веома често изненаде неким открићем које доводи у питање многе постојеће теорије, не треба се чудити ако се ускоро покаже да у Сунчевом систе-

му заиста нема девет него само осам планета. Све је могуће. Јер, као што је једном рекао Ален Стерн, планетологи-

ја је област у којој непрекидно тече права револуција". А револуција не би била то што

јесте да не доноси нешто ново.

И остале димензије су јој одговарајуће. Само у четири потпорна стуба на којима почива уливено је 245 хиљада кубних метара армираног бетона и уграђено 100 хиљада

тона челика. Са опремом, постројењима и свим осталим што се на њој налази платформа је тешка око милион тона.

У море је поринута 15. маја

ове године и већ то је био подвиг за себе. До тачке у Норвешком мору где ће се стално налазити, 80 миља северозападно од града Бергена, пет дана ју је вукло осам тешких реморкера...

Требало би да буде пуштена у рад у јесен 1996. године када ће, према прорачунима, с морског дна вадити готово три милиона кубних метара метана дневно. С копном ће

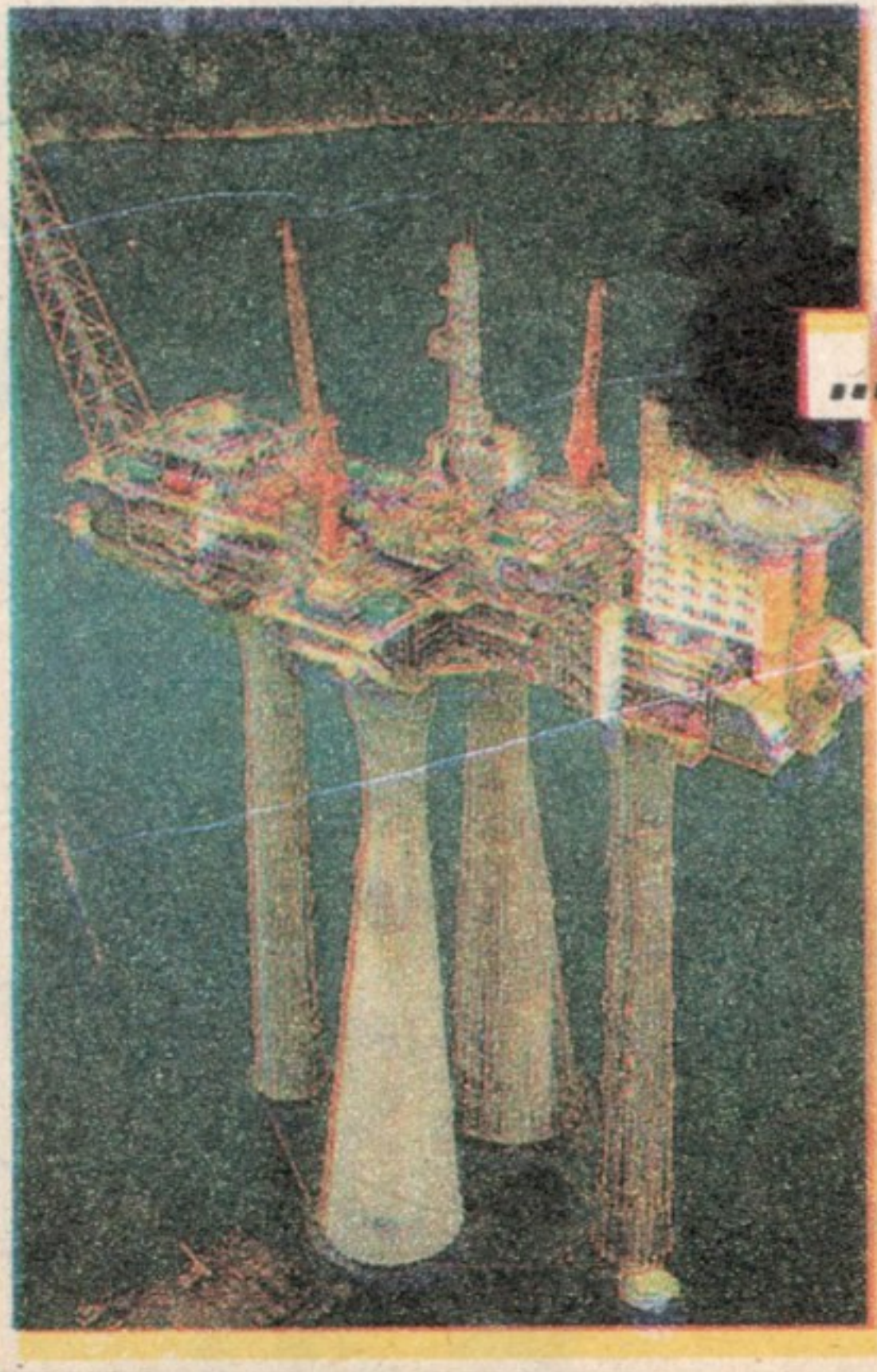
је повезивати два гасовода од којих један води до Данске а други до Немачке. У пројекту „Трол“ учествовало је седам познатих нафтних компанија из света: норвешки „Статоил“, „Норшк хидро“ и „Сага“, амерички „Шел“ и „Коноко“ и француске фирме „Елф“ и „Тотал“ које су у изградњу највеће платформе на свету до сада уложили пет милијарди долара.

Када би „Трол“ био у

...Лондону

...Њујорку

...Паризу

ПРВА ОТМИЦА АВИОНА

Кад год би енглески пензионисани ваздухопловни генерал Вилијем Дансмор прочитао у новинама или чуо у вестима о отмици неког авиона, присетио би се догађаја који се збио средином лета 1942. године. Хитлеров афрички корпус под Ромеловом командом победоносно је напредовао кроз либијску пустињу. Дансмор је тада командовао 217. бомбардерском ескадрилом Краљевског ратног ваздухопловства познатог као RAF. Задатак његове ескадриле био је да потапа што више непријатељских теретних бродова који су Ромелу дотурали ратни материјал и храну.

Са тројицом чланова своје посаде Дансмор је полетео на извршење задатка у бомбардеру типа „бофор“ са Малте 28. јула 1942. Над Средоземним морем пресрела их је група немачких „мершмита“ и изрешетала им авион. С великом муком посада „бофора“ спустила се на море и одмах се пребацила у гумени чамац. После неколико сати покупио их је мањи италијански ратни брод и одвезао их у поморску базу на грчком острву Левкас.

Већ сутрадан изјутра Италијани су их укрцали у тромоторни хидроавион „кант“ који је на висини од око хиљаду метара полетео преко Јонског мора према великој поморској бази у Таренту. Четворица енглеских заробљеника била су смештена у скучену и мрачну просторију у задњем делу авиона испред које су Италијани поставили стражара.

Енглески заробљеници — командир 217. бомбардерске ескадриле капетан Вилијем Дансмор из Енглеске, његов помоћни пилот поручник Тед Стревер из Јужне Африке, навигатор поручник Реј Браун и радио-везиста наредник Џон Вилкинсон, обојица са Новог Зеланда, добро су знали да их у Таренту очекују мучна испитивања, а затим године заробљеничког живота. Као да погађа мисли осталих, поручник Стревер је рекао:

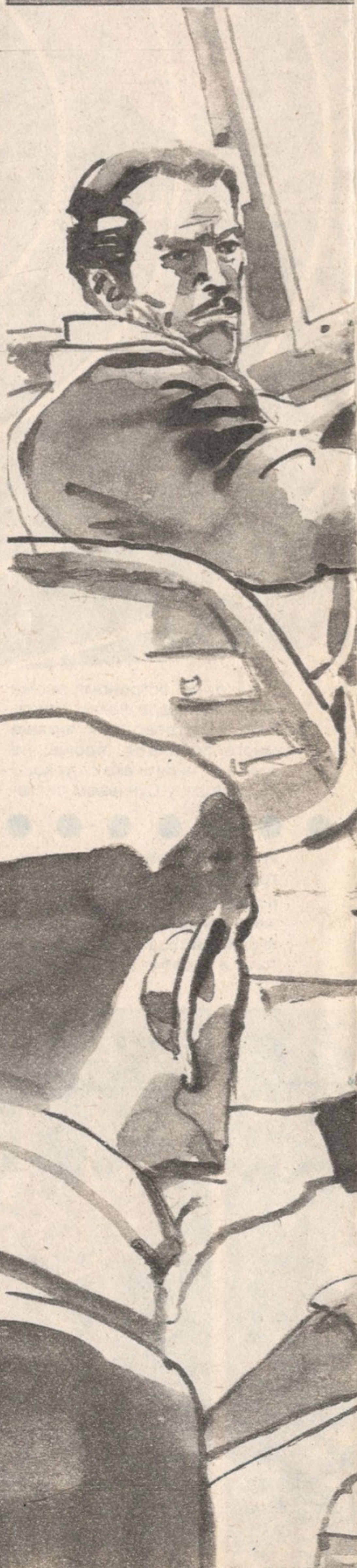
— Никако ми се не допада што нас воде у тај Таренто. Можда бисмо могли нешто да смислимо.

Капетан Дансмор одмах је погодио шта је наумио Стревер. Њих двојица почела су пажљиво да посматрају стражара који је стајао наслоњен

**Група
заробљених
британских
пилота отела
је у јулу 1942.
италијански
хидроавион и
покушала да
се докопа
Малте,
најбоље
брањеног
острва у
Средоземљу**

на прозорчић хидроавиона. Ока није скидао са призора који се пружао испод летелице. Било је јасно да му је то први лет и да је на своју дужност чувара потпуно заборавио. Италијански радио-везиста, кога су кроз труп авио-

ПЕТ

У ОСИЊЕ ГНЕЗДО

на видели како седи са слушалицама на ушима и записује нешто на столу, такође је био заокупљен својим обавезама.

Отмичари у акцији

Када су се уверили да ни стражар ни радио-везиста не обраћају пажњу на њих, Дансмор и Стревер неопажено су се извукли из мрачне просторије. Стревер се привукао стражару, десном шаком снажно му притиснуо уста, а левом му извукао велики пиштољ из футроле за појасом. Дансмор се за то време позабавио радио-везистом.

Стревер је, с пиштољем у руци, брзо прискочио Дансмору који се већ налазио у пилотској кабини. Пред њима су седела тројица чланова посаде италијанског хидроавиона: пилот на левом седишту, помоћни пилот на десном и авио-техничар, истовремено и навигатор, на седишту иза главног пилота. Дансмор и Стревер мислили су да ни један од ове тројице није био наоружан, па је Стревер већ спустио руку у којој је држао пиштољ. Главни пилот, међутим, хитро се окренуо, извукао свој пиштољ и уперео га у Стревера. Неколико секунди стајао је размишљајући да ли да окине или не.

И авио-техничар се хитро дигао са седишта и, свестан да ће у скученој кабини настати велика гужва, да ће авион изгубити контролу и да ће сви изгинути у мору, песницом је муњевито ударио пилота како би му из руке избио пиштољ. Снажни Стревер и Дансмор брзо су савладали обојицу и одвукли их у мрачну просторију у којој су се до малочас и сами налазили.

За то време ни Реј Браун и Џон Вилкинсон нису седели скрштених руку. Стражара и радио-везисту угурали су у ту исту просторију и чврсто их везали. Дансмор и Стревер замолили су их да пилота и техничара такође вежу. Помоћни пилот наставио је да управља авионом.

Дансмор и Стревер вратили су се у пилотску кабину. Први је сео на пилотско седиште и почео брзо да се упознаје са уређајима и командама за управљање, други је прегледао навигационе карте. Налазили су се изнад

Тарентског залива. Упознавши се са инструментима и командама, Дансмор је усмерио авион према источној обали Калабрије и Сицилије преко које је најкраћи пут водио до Малте. Од овог острва делило их је пет стотина километара лета.

Италијански помоћни пилот упитао је после краћег времена куда лете. Када му је Дансмор на карти показао Малту и луку Ла Валету, поскочио је у седишту покушавајући да објасни да је залиха бензина у главном резервоару при крају и да је потребно да се пребаце на помоћне резервоаре. Али, где у оној гомили инструмената, дугмади и прекидача наћи баш снај за пребацивање на помоћне резервоаре? Морали су да одвежу авио-техничара и доведу га да он то уради.

За то време Реј и Џон су покушавали да преко радио-примопредајника успоставе везу са авио-базом на Малти, да објасне ситуацију у којој се налазе и најаве да долазе у италијанском хидроавиону.

Па ово су наши!

Убрзо су прелетели рт Спартивенто и источном обалом Сицилије кренули према Малти до које им је требало мање од стотину километара лета. Наравно, све више су стрепели да ли ће успети да се у италијанском хидроавиону приближе најбоље браћеном острву у Средоземном мору. Њихову стрепњу појачавало је и то што Реј и Џон нису успели да успоставе радио-везу са базом на Малти, а онда се и Дансмор присетио да ни он, нити било ко из његове посаде, овом острву никада није прилазио са северне стране, па су брзо одвезали и довели италијанског главног пилота.

Чим је сео на своје седиште, пилот је видео да им је остало још сасвим мало бензина и да авион мора да спусти на море. Мало касније пред њима су се указале Малта и лука Ла Валета. Али, у сусрет им је већ кренула група енглеских „спитфајера“. Дансмор је наредио италијанском пилоту да летелицу одмах спусти изнад самог мора. Истовремено, из четири „спитфајера“ зачуло се штектање митраљеза.

Илустровао Брана Јовановић

Са крила и трупа авиона почели су да опадају комади, а онда је и главни мотор закрљао да би, у тренутку када су пловци већ додирнули површину мора, коначно стао. Да ли је био погођен или му је нестало бензина, нису знали нити су о томе размишљали. Најважније је било како да се извуку из изрешетаног авиона и спасу главу.

Чим су се спустили, Дансмор, Стревер и Браун скинули су своје беле кошуље и у знак „предаје“ почели да машу пилотима „спитфајера“. Један „спитфајер“ остао је да их чува, остала три су се удаљила. Са обале, удаљене око три километра, убрзо је допловио бродит обалске страже. Када се већ сасвим приближио и препознао људе из авиона, капетан бродита је узвикнуо: „Па ово су наши! А ја мислио да је Мусолини долетео да се преда!“

У нападу „спитфајера“ имали су луду срећу, нико чак није ни рањен. Да би спасавање најбоље прославили, двојица Италијана извукла су из авиона две кутије доброг вина. На бродиту обалске страже, док су пловили ка Ла Валети, сви су наздрављали, и отмичари и отети.

У енглеској ваздухопловној бази у Ла Валети Вилијем Дансмор, са члановима своје посаде, приредио је италијанским ваздухопловцима свечани ручак у знак захвалности за коректно понашање Италијана према њима у поморској бази на острву Левкас.

Италијански ваздухопловци одведени су потом у заробљеништво, а три дана касније у ваздухопловној команди одржана је друга свечаност. Дансмору и Стреверу преда-то је одликовање Крст за летачке борбене заслуге, а Брауну и Вилкинсону медаља.

После завршетка рата, октобра 1945. године, Вилијем Дансмор примио је из заробљеничког логора у Белперу, у грофовији Дебри, писмо главног пилота италијанског хидроавиона са потписима и поздравима свих чланова његове посаде. Честитали су му завршетак рата, захвалили на спасеним животима и пожелели дуг и срећан живот.

И кад год би касније у животу чуо за неку отмицу авиона, Дансмор би се присетио не само да су он и његова посада били, вероватно, први отмичари авиона у историји ваздухопловства, већ и да су, сигурно, били једини који су од својих жртава добили писмо са честиткама и изразима захвалности.

М. Ђ.

Пикантерије са укусом историје

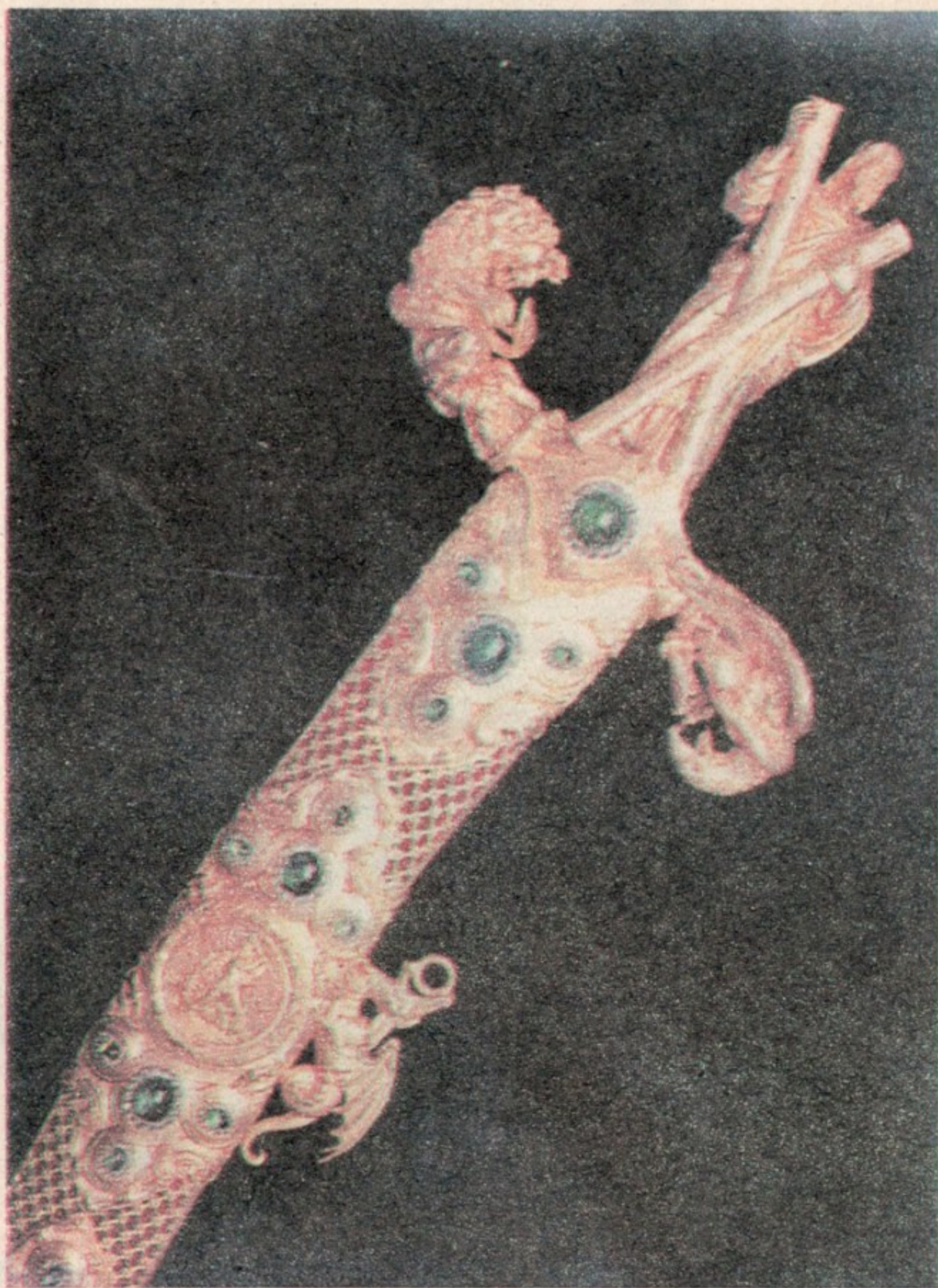
ОД КНЕЗА КНЕЗУ!

На дан 23. децембра 1861. године дунавске кнежевине Влашка и Молдавија ујединиле су се у јединствену државу која је добила име Румунија. За првог владара уједињене Румуније изабран је кнез Александар – Јон Куза који је 17. јануара 1859. године био владајући кнез Молдавије, а од 5. фебруара исте године и владајући кнез Влашке. С обзиром на то да су Молдавија и Влашка 1859. у Османском царству биле у сличном положају као Србија, што значи да су формално биле вазали Турске, кнеза је постављао султан. Кнез Куза је у Молдавији био Александар XVI, а у Влашкој Александар XI; када је 1861. године постао кнез Румуније, кнез Куза ипак није постао Александар XXVII него Александар I!

Долазак Александра Кузе на престо Молдавије и Влашке, као и начин уједињења ових кнежевина, у суседној Србији праћен је са великом пажњом. Кнез Михаило Обреновић видео је у Румунији значајног будућег савезника против Турака, а његов брат од стрица Милош Обреновић, син Господара Јеврема, био је ожењен Маријом Катарци која је – опет – била даља рођака кнегиње Елене, супруге Александра Кузе!

Желећи да са румунским кнезом успостави блиске везе и да односе између Србије и Румуније постави на здрав темељ привилегованих пријатеља, кнез Михаило наручио је у Бечу, код фирме „Мајерхофер и Клинкош“, изузетан поклон. Када је Александар Куза постао кнез Молдавије и Влашке, султан му је послао на дар лепу сабљу („шамшир“) израђену од двобојног злата и украшену дијамантима. Можда је то дало идеју кнезу Михаилу шта он да поклони. А његов поклон свакако је морао да засени султанов.

Сабља коју је српски кнез поклатио за спомен ступања на престо кнезу Румуније остаје као један од најраскошнијих предмета икада начињених по наруџбини неког од владара обновљене Србије.

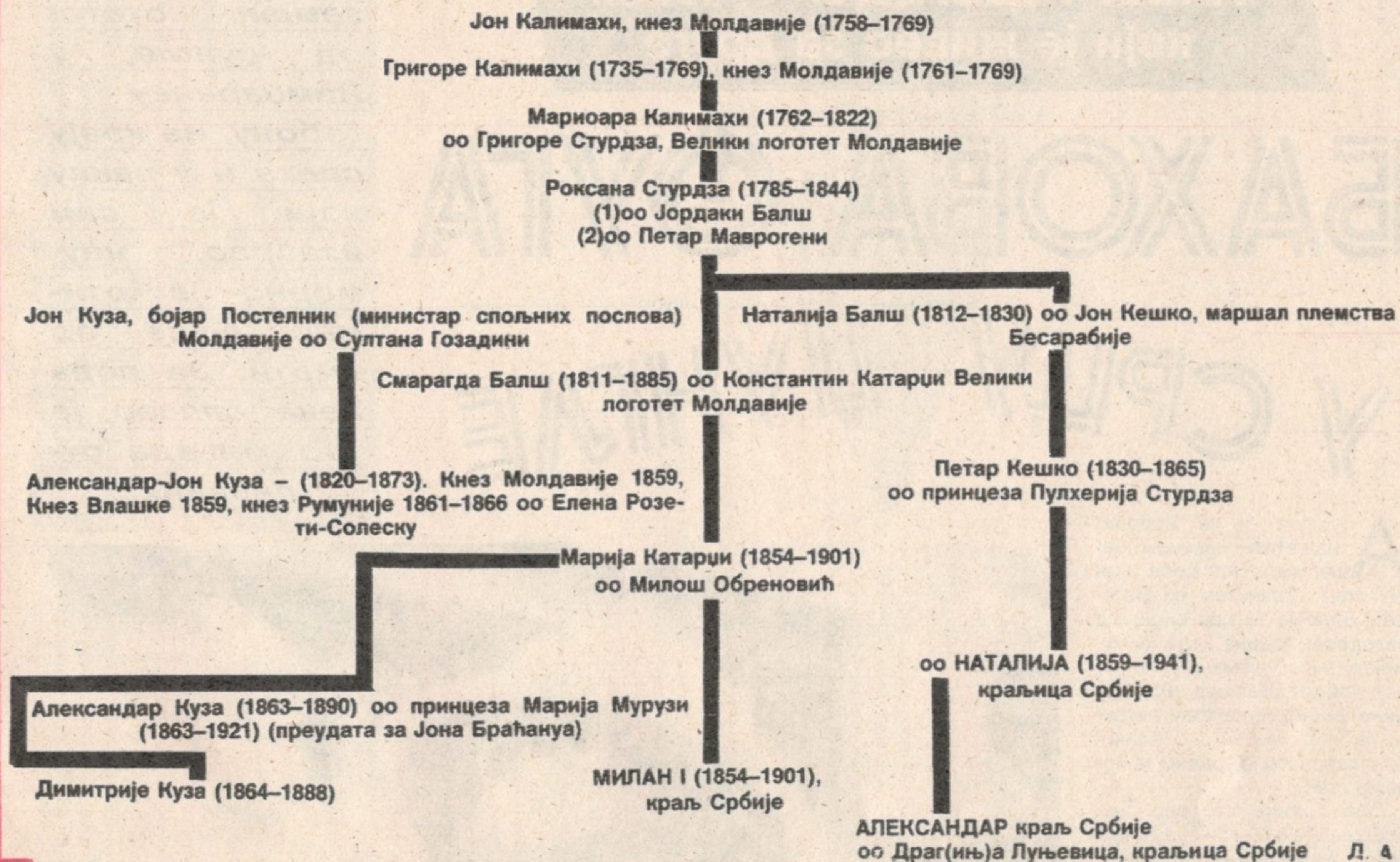

Сабља има фино ковано турско „килиц“ сечиво исписано с једне стране латинском изреком „Сигуран пријатељ у несигурној ствари“, а са друге „Успињем се с опрезом“. Балчак је изливен од злата, и то тако да дршка представља св. апостола Андреја Првозваног (у спомен на то да је на дан црквеног празника посвећеног овом светитељу српска Народна скупштина изгласала повратак кнеза Милоша на престо), а накрсница лава (део грба кнеза Михаила) и орла (део грба Влашке) који се боре са змијама, док је централни део накрснице украшен великим смарагдом у венцу од брилијаната. Канија сабље обложена је тамноцрвеним сомотом и пресвучена мрежом од златне жице. Два велика кружна медаљона од злата са наличја каније прика-

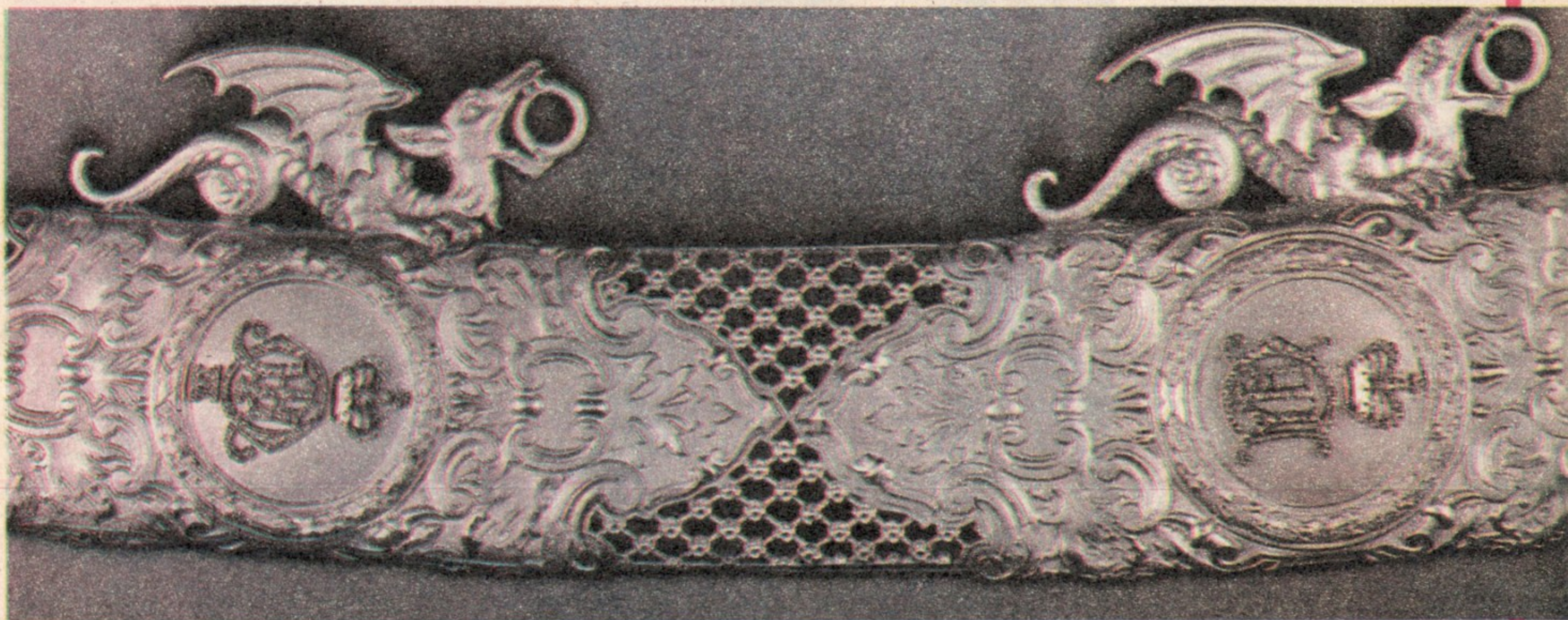
зују крунисане иницијале оба владара израђене од емајла и брилијаната, а исти такви медаљони на лицу каније приказују Херкула како тријумфује над немејским лавом и над лернејском хидром. Око сваког медаљона на лицу каније су по два велика и по шест мањих смарагда и брилијаната; сличан украс од драгог камења налази се на врху каније, испод саме укрснице балчака. Два златна змаја у чељустима држе алке за вешање сабље о појас. Сабља је била упакована у кутију споља пресвучену црвеним сомотом, са сребрним грбом кнежевине Србије, а изнутра постављеном свилом и сомотом.

Пријатељство између два владара и – како се очекивало – две династије, пријатељство назначено овим сјајним и скупocenim даром, убрзо

МАЛА РОДОСЛОВНА ЗАНИМЉИВОСТ

Д. 4

се изродило у срамоту и увреду. Милош Обреновић, брат од стрица кнеза Михаила, умро је исте године кад је Александар Куза постао румунски владар. Његова удовица Марија, мајка будућег српског краља Милана, ступила је са кнезом Кузом у односе који су били пре интимни но чисто рођачки. Из те везе рођена су два сина које је Александар Куза 1865. године усвојио прогласивши их „нахоцићима“. Изгледа да је тај чин превршио меру стрпљења и Румуни су закључили да

недолично владање кнеза више не може да се прашта. Двадесет другог фебруара 1866. године, Александар Куза морао је да абдицира и оде у изгнанство. Са њим су пошла и деца. Старији Александар оженио се принцезом Маријом Мурузи, а млађи Димитрије није се женио. Обојица су умрла врло млади: Александар у 27, а Димитрије у 24. години. Принцеза Марија касније се преудала за румунског државника Јона Браћа-

нуа који је заступао своју земљу на Версајској конференцији када је после Првог светског рата стварана нова мапа Европе.

Када је збачени кнез Александар Куза умро 1873. године, у његовој библиотеци нађене су две сабље: поклон султана приликом његовог избора за кнеза Молдавије и Влашке и поклон кнеза Михаила приликом избора за кнеза Румуније! Сабља је прешла у

посед старијег сина Александра, а после његове смрти принцеза Марија пренела ју је у власништво свом другом мужу и потомству које је са њим имала. Коначно, ти потомци изнели су сабљу на продају децембра 1991. године код лондонског Сотбија, за износ од 50.000 до 70.000 фунти. Султанова сабља, истовремено понуђена на продају, била је процењена на 10.000 до 15.000 фунти, пет пута мање него поклон једног малог балканског кнеза другом малом балканском кнезу!

**АЛБЕРТ ШВАЈЦЕР – човек
који је живео за друге**

БАХОВА ОУГА У СРЦУ ЦУНГЛЕ

На црвеној
земљи отетој
од цунгле, у
Ламбаренеу у
Габону, на крају
света и у паклу
који је сам
изабрао, неу-
морно је оти-
мао људе од
смрти. За пола
века спасао је
сто хиљада от-
писаних...

Ајнштајн га је називао „највећим човеком нашег жалосног доба“, неки, опет, „гранитом са Вогера“. Било је то пре више од четрдесет година када је музичар, писац, хуманиста и лекар Алберт Швајцер 1954. године добио Нобелову награду за мир. За све оно значајно и лепо што је урадио за човечанство.

Ове године се, ево, навршава тачно три деценије како нема више необичног господара једног царства успостављеног на комаду земље отетом од афричке цунгле, у најнездравијем крају света, царства у коме се време било зауставило...

Син једног пастора из Алзаса, Алберт Швајцер је на конзерваторијуму најпре студирао музику. За медицину се определио тек у својој тридесетој години. Девет година касније, када је постао лекар, кренуо је у Африку и то у Габон, да у једном од најнездравијих места на свету оснује болницу у којој ће у наредних педесет година близу сто хиљада отписаних људи поново наћи свој пут у живот.

Царство доктора Швајцера налазило се на левој обали реке Оуге, пет километара од Ламбаренеа, на десетак хектара искрчене шуме. Ту су се видно издвајала три насеља: европски квартал, село болесних и село лепрозних.

По војничком узор

У сва три насеља играла су се деца, и здрава и болесна, по црвеној земљи шетали су многобројни пси, мачке, козе, кокошке, антилопе...

А тај метеж, који је збуњивао посетиоце, изричито је захтевао баш доктор Швајцер јер је управо у томе видео ве-

лику тајну борбе са болешћу и злом уопште. Зато је, према његовим саветима, свака породица живела исто онако као у свом селу у џунгли. У блату, на које су од рођења навикле, на ватри заложеној испред врата својих колиба, жене су кувале ручак, док је река односила све отпатке из насеља. Али, баш такав обичан и ненамештен живот, неупоредив је лек и основа успешне борбе са злом, говорио је доктор Швајцер.

Под његовим наизглед равнодушним погледом болничарке су даноноћно бделе над болесницима. Међу болничаркама су се налазиле и студенткиње из свих крајева света, али и милијардерке из породица Детердинг и Премингер, које је привукло Швајцерово дело.

Али, непроходна џунгла, претила је да у човеку сломи сваку храброст и оданост. Да би победио такву средину, свако је овде био принуђен да у дубинама сопствене личности потражи натприродне и прикривене снаге које ће му омогућити да преживи.

У Ламбаренеу, као, уосталом, и на сваком другом месту, живот доктора Швајцера текао је по војничком узор.

После доручка, који се састојао од кафе и супе, доктор би излазио у болничко предворје где су га чекали рођаци болесника. Долазили су да у знак захвалности понуде да ураде нешто за доктора јер новца да га награде нису имали. Једни би одлазили да камењем засипају пут, други да се старају о плантажама поморанци, лимуна и грејпфрута, до којих је доктору било веома стало. Обично је говорио: „Да би човек одолео овој клими, потребно му је много Ц витамина“.

Када би поделио послове, доктор Швајцер би седео за свој радни сто начињен, као и сав намештај у његовој „канцеларији“, од старих сандука. Није му сметало што су сваки час улазили и излазили болничари – да нешто донесу, узму или питају – то је називао „организованим метежом“.

У подне би отишао на ручак у заједничку трпезарију и једино тада би скидао свој тропски шешир. Стављао је други од меког филца, сав изгужван и замашћен, да би и њега, чим седне за сто, истог тренутка скинуо. Увек је носио широке панталоне од белог или сивог платна и кошуљу кратких рукава. Једино би увече, за време вечере, на кошуљу стављао црну лептир-машну.

Оброци у Ламбаренеу справљани су од пиринча и

маниоке. Месо није било забрањено, па се догађало да уз уобичајена јела буде послужен и филе од крокодила или котлет од антилопе иако је доктор Швајцер налагао вегетаријанску исхрану. Јер, на његовој афричкој фарми изузетно су успевали и купус и цвекла, зелена салата...

После вечере, а на молбу присутних, доктор Швајцер је седео за један од два клавира у трпезарији. И док је напору џунгла подрхтавала од тајанственог и узбудљивог живота, над Ламбаренеом су се разливали звуци валцера „На лепом плавом Дунаву“, па „Приче из Бечке шуме“ или „Валцер императора“.

Свирао је, тврдили су они који су га слушали, са толико одушевљења да су готово сви устајали да заиграју.

Но, тачно у 21.30 сви су морали у своје собе. У 22.30 у насељу су се гасиле све лампе. Све осим једне: лампе доктора Швајцера која је светлела и до два часа ујутру.

Сутрадан је све почињало истим редом. Прве су се будиле животиње и долазиле пред докторова врата: мачке, пси, неколико пеликана, понеки шимпанза, антилопа, чак и један горилла.

Његови пеликани носили су имена јунака Вагнерових опера – Персифал, Тристан, Лоенгрин...

Само једна међу свим тим животињама које је једнако волео била је „прва међу једнакима“: част да спава у соби свог господара имао је немачки овчар Порто. Нико више. Али, било је лепо видети како се све те животиње слажу.

„Црнци су моја браћа“

Читав свој живот доктор Швајцер посветио је лепрозним болесницима из Ламбаренеа. А међу њима је било и тешких, трагичних случајева, нарочито тридесетих година када се још није знало за савремене методе лечења.

Учинио је све да и душевним болесницима олакша живот. Сматрао је да је злочин затварати их у „армиране бетонске бункере“, како је називао душевне болнице. Умоболни осећају потребу да живе са другим људима и веома је важно да слободно гледају у небо, говорио је. За ову врсту болесника у Ламбаренеу је уређен посебан простор. А до доласка доктора Швајцера младе душевно оболеле девојке, рецимо, скриване су у дубоким јамама ископаним негде у најгушћој џунгли где су их најближи повремено посећивали и бацали им понеку банану да би преживеле. Доласком доктора Швајцера тако нешто у Га-

бону више се није могло видети.

По духу авантуриста, доктор Алберт Швајцер дошао је у Габон у тридесет осмој години и ту, по својој мери, изградио духовно краљевство, својеврсни рај за здраве и болесне, за људе и животиње. „Ми смо“ – писао је Швајцер – „прекорачили праг 20. века са сујетном мишљу о себи самима...“

Данас се на доктора Алберта Швајцера гледа сасвим другим очима него што су људи тада чинили. Данас га свет поштује пре свега због тога што се определио за спасавање туђих живота верујућу у снагу људског бића.

Имао је обичај да каже: „Црнци су моја браћа, а ја њихов старији брат“. И то код њега није била празна прича.

Живео је пуних деведесет година. Пред крај свог дугог живота престао је да приређује концерте али су Бахове фуге и даље одзвањале у његовим ушима.

А онда једног дана, 4. септембра 1965. на прозору који је у Ламбаренеу увек најдуже светлео, лампа се угасила. Из живота је отишао доктор Алберт Швајцер, лекар, филозоф, теолог, књижевник, историчар музике, музичар, велики човек и хуманиста.

Ј.А.

Тачно у девет ујутро 14. децембра 1994. студент друге године права Џејсон Мекинејни спустио се на седиште у сали за предавања број 5 Њујоршког државног универзитета у Олбанију. Чекао је да почне час грчке историје. У сали без прозора одјекивали су гласови тридесет пет студената који су бучно седали довикујући се.

Џејсон је климнуо главом високом бруцошу енглеске књижевности Тому Александеру који се надао да ће једног дана постати професор гимназије и тренер рагбија. Три реда испред њих седео је Мајки Конорс, двадесетшестогодишњи студент историје, најстарији у сали.

Професор Ханс Полсандер је ушао и замолио за тишину. Само што је почео да говори, загледао се у некога у врху осамнаест метара дугачке просторије. „Да ли сте и ви дошли на предавање“, питао је. „Изволите седите.“

Снажно грађан човек у црном кишном мантилу, по изгледу двадесетогодишњак, стајао је испред самих двоструких

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

ПАКАО У САЛИ БРОЈ 5

врата. Коса му је била разбарушена, лице смркнуто. Машио се торбе и из ње извукао пушку. „Имам нешто да вам саопштим“, рекао је веома гласно. „Ви сте моји таоци“.

Будући професор и тренер Том Александер, који је ишао у лов на јелене, препознао је незнанчеву пушку и најежио се: полуаутоматска „270 ремингтон“ са оквиrom за пет метака. Један пуцањ из такве пушке изблиза разнео би човека у парампарчад!

„Доведите штампу, телевизију, ректора, гувернера, Конгрес, судије Врховног суда и Била Клинтона!“, захтевао је од полиције наоружани човек који је на Њујоршком државном универзитету држао као таоце тридесет пет студената

„Сви онамо!“, наредио је човек с пушком показујући врхом пушчане цеви зид са своје леве стране. Он се примакао столу код десног зида и на њега одложио кишни мантил. Био је одевен у камуфлажну јакну и панталоне. О каишу му је висила каница за нож. „Брже!“, подвикнуо је.

Овај је луд!

Пренеражени студенти поустајали су и нагннули према левом зиду. Човек с пушком обратио се професору: „Желим да хитно ступите у везу са штампом, телевизијом, ректором универзитета, Конгресом и Билом Клинтоном“, изјавио је. Професор Полсандер похитао је у канцеларију до сале и позвао универзитетско обезбе-

ђење. „У сали број 5 налази се опасан човек с пушком“, рекао им је. У року од неколико минута све полицијске снаге Олбанија кренуле су према Универзитету.

Човек с пушком, ослоњен на десни зид на раздаљини од око једанаест метара од студената, запалио је цигарету. „Ја сам жртва неуспелог експеримента“, рекао је

испуштајући дим. У тренутној промени расположења зграбио је пушку, наслоњену на сто, и просиктао: „О томе не желим да причам!“

„Овај је луд“, помислио је Мајки Конорс.

Минути су пролазили. Човек је нервозно корачао горе-доле поред редова празних седишта држећи пушку уз бок. У џепу су му, лепо се чуло у тишини, звецкали меци. „Да покушамо да га оборимо?“, прошаптао је Џејсон Мекинејни студенту до себе. „Мируј, прво да чујемо шта намерава“, одговорио му је овај такође шапатом.

„Забарикадирајте она врата!“, наредио је човек уперивши цев пушке према предњем делу сале. Тамо су се, у десном и левом ћошку, налазила двострука врата која су водила у ходнике. Студенти су на њих навалили столове и столице. Тада се Мајки Конорс сетио да се врата отварају према спољној страни.

„Човече, врата се отварају на другу страну!“, викнуо је плашећи се да би неко случајно могао да бане што би човека с пушком уплашило и довело до крвопролића. Човек се загледао у Конорса. Били су истих година. Затим је климнуо главом у знак да је схватио и наредио да сви стану у дно сале испод четири метра широког платна за пројекције. Већина студена-та поседала је испод платна.

Чип у глави

Мајки Конорс, који је седео неколико корака од човека, запазио је да овога повремено хвата другарско расположење. „Можда бих могао то да искористим“, помислио је и рекао: „Хеј, другар, да ми даш једну цигарету?“ Човек се окренуо, погледао га и бацио му цигарету. „Само теби, ником другом“, рекао је.

Конорс је устао да дохвати цигарету. Проценио је да га од човека деле само два метра. „Не још“, помислио је, а гласно рекао: „Шта су ти урадили, човече?“ „Кад сам био беба, ставили су ми у мозак компјутерски чип који управља свим мојим мислима и делима“. Конорсу су се одсекле ноге: „Овај је опасан лудак, све ће нас побити!“, синило му је.

Одједном се, из собице иза платна за пројекције, зачуо мушки глас: „Ви унутра, да ли ме чујете?“ Студенти су одахнули, први пут после педесет минута. „Требаће ти микрофон“, рекао је Конорс човеку, скочио на ноге, с катедре узео микрофон и ставио га на сто поред кишног мантила.

„Шта се ту унутра догађа?“, питао је глас иза платна. „Овде ја постављам питања!“, викнуо је човек у микрофон. „Захтевам да дођу штампа и телевизија и ректор. Хоћу и гувернера, Конгрес, судије Врховног суда и Била Клинтон!“

„Видећу шта могу да учиним. Ја сам Кевин. Како се ти зовеш?“, „Погоди“, рекао је човек, бацио микрофон на под, чвршће стегао пушку и прст ставио на обарач. Нанишанио је у платно и одјекнуо је пуцањ. Крици и мирис барута испунили су салу.

У малој соби иза платна два виша полицијска инспектора, Кевин Шеврије и Џејмс Хортон, чули су пуцањ и на платну угледали око два и по центиметара широку рупу. „Пушка за крупну дивљач“. Њени меци пробијају наш панцир“, тихо је рекао Шеврије у свој-радио одашиљач. „Напад не долази у обзир, сувише је опасно због студената унутра“.

Ћути, не крешти!

Човек је, као да ништа није било, наслонио пушку на сто, извукао четири кутије с мецима и почео да их броји. „Имам их пуно“, рекао је преплашеним студентима док је метке, као да су играчке, ређао по столу. Затим је из каније извукао и показао им бар тринаест центиметара дугачак ловачки нож. „Страшно је оштар“, обавестио их је.

Који тренутак потом човек променљивог расположења вратио је нож у канију и почео да се пакује оставивши пушку код стола. На моменте, налазио се и по неколико метара далеко од ње. Џејсон Мекинејни био је сигуран да може да се баци на њега пре него што стигне до оружја, па се полако примицао и чучнуо спреман да скочи чим се укаже згодна прилика.

Човек је узео пушку и уперио је у Џејсонову главу. „Седај и да ти видим ноге!“, подвикнуо му је гледајући га у очи. „Покушај да изиграваш хероја и закуцаћу ти метак у главу. Ти ћеш липсати први!“ Поглед му је прешао преко двадесетједногодишњег Дакрија Симпсона, јединог Црнца у сали, атлетске грађе и веома високог. „А ти други!“, саопштио му је.

Човеку с пушком никако се није допало што Мекинејни и Симпсон заједно седе. „Ти иди на другу страну“, наредио је Мекинејнију. „И ништа не покушавај, лоше сам воље!“ Затим је подигао микрофон с пода и заурлао: „Шта се догађа?“ Одговорио му је Кевин Шеврије: „Немој више да пуцаш. Овде су новинари, довели смо их!“

„Код мене не пале психолошки трикови. Дајте оно што сам захтевао или ћу почети да одстрелујем студенте!“ Две студенткиње на ово су гласно заплакале. „Ћути, не крешти! Вама нећу ништа!“, изјавио је човек у наступу доброг расположења. „Пустићу жене, скидај барикаде с врата!“

Мржња у очима

Столове и столице с врата су склонили Конорс и Мекинејни. Врата су се отворила и у салу је ушао хладан ваздух. Док су две девојке трчале низ ходник у слободу, и Конорс и Мекинејни су осетили да их од те слободе дели око пет метара. Али, бежање је отпадало да се не би направио општи хаос и покољ. Мекинејни је затворио врата.

„Рекао сам ти да не мрдаш, Јуначино. Натраг у свој ћошак! Ако се још једном помериш, просућу ти мозак!“ Џејсон се

вратио на своје место. Човек је опет узео микрофон: „Донесите ми телевизор, портабл тоалет, храну и цигарете!“, захтевао је. Затим се окренуо студентима: „Сви на средину собе!“

Дакри Симпсон је сео у четврти ред. Снажан студент у зеленом џемперу прескочио је сто и сео поред њега. Џејсон Мекинејни им се придружио. „Вас тројицу нећу заједно!“, заурлао је човек. „Зелени Џемперу, торњај се позади! Јуначино, доле!“, наредио је и Мекинејнију.

Како због гужве није могао да прође до зида, Џејсон се кроз трећи ред упутио право према човеку с пушком. Размакнутих ногу, с прстом на обарачу, човек је уперио цев у Мекинејнијеве груди. Мајки Конорс, у дну сале, осећао је како му се од панике стеже грло док се растојање између Мекинејнија и човека с пушком смањивало. „Брже!“, подвикнуо је човек.

Мекинејни је подигао руке увис као да се предаје. Гледао је човека с пушком право у очи и у њима видео мржњу. Одједном је осетио ужасан бес. „Доста је овога, он или ја!“ Иза њега се студент у зеленом џемперу пео на сто да би пречицом стигао до задњег дела сале где му је наређено да оде.

Човек с пушком видео га је крајичком ока и дрекнуо: „Доле са стола!“ „САДА!“, помислио је Мекинејни и бацио се на њега с раздаљине од нешто више од метра. Треснувши га песницом у грло, Мекинејни је обема рукама зграбио цев пушке уперене у свој стомак и свом снагом је повукао надолу.

Још два пуцња

Одјекнула су два заглашујућа пуцња. Мекинејни је осетио оштар бол на унутрашњој страни леве бутине и у левој препони. Чврсто је држао пушку док ју је човек махнито цимао и вукао. У том часу на човека се бацио разбеснели Том Александер. Човек се повео уназад, испустио пушку, окренуо се и почео да бежи.

Том Александер га је стигао и зграбио око паса. У помоћ је прескочио Дакри Симпсон и њих двојица су однеле човека до горњег дела сале. Човек је зграбио нож из каније и замахнуо. Александер и Симпсон треснули су га о двострука врата и нож му је испао из руке. Мајки Конорс и још три студента бацили су се на човека и оборили га лицем према поду.

Џејсон Мекинејни далеко је бацио пушку и заједно са осталима пролетео кроз широм отворена врата. Из супротног правца у салу је утрчало осам полицајаца с пиштољима на готовс.

Џејсон Мекинејни је одвезен у болницу. Имао је плитку рану на стомаку од првог хица који га је само окрзнуо. Други метак однео му је повећи комад меса и мишића са унутрашње стране леве бутине направивши дубоку рану због које је имао неколико операција, али без последица.

Човек с пушком, двадесетседмогодишњи студент психологије Ралф Торторичи, оптужен је за злочин и налази се у истражном затвору у Олбанију. Психијатри су закључили да је у стању да одговара пред судом.

Бојана Дожиф

СОЛАРНА КОРЊАЧА

Лепи, велики и неговани травњаци право су уживање за очи, али њихово одржавање изискује много напора и много времена. Шишање и наводњавање није нимало лак и једноставан посао. Са соларном корњачом таквим мукама је дошао крај. Крећући се брзином од 1,8 km на сат, она зачас „попасе“ травњак по-

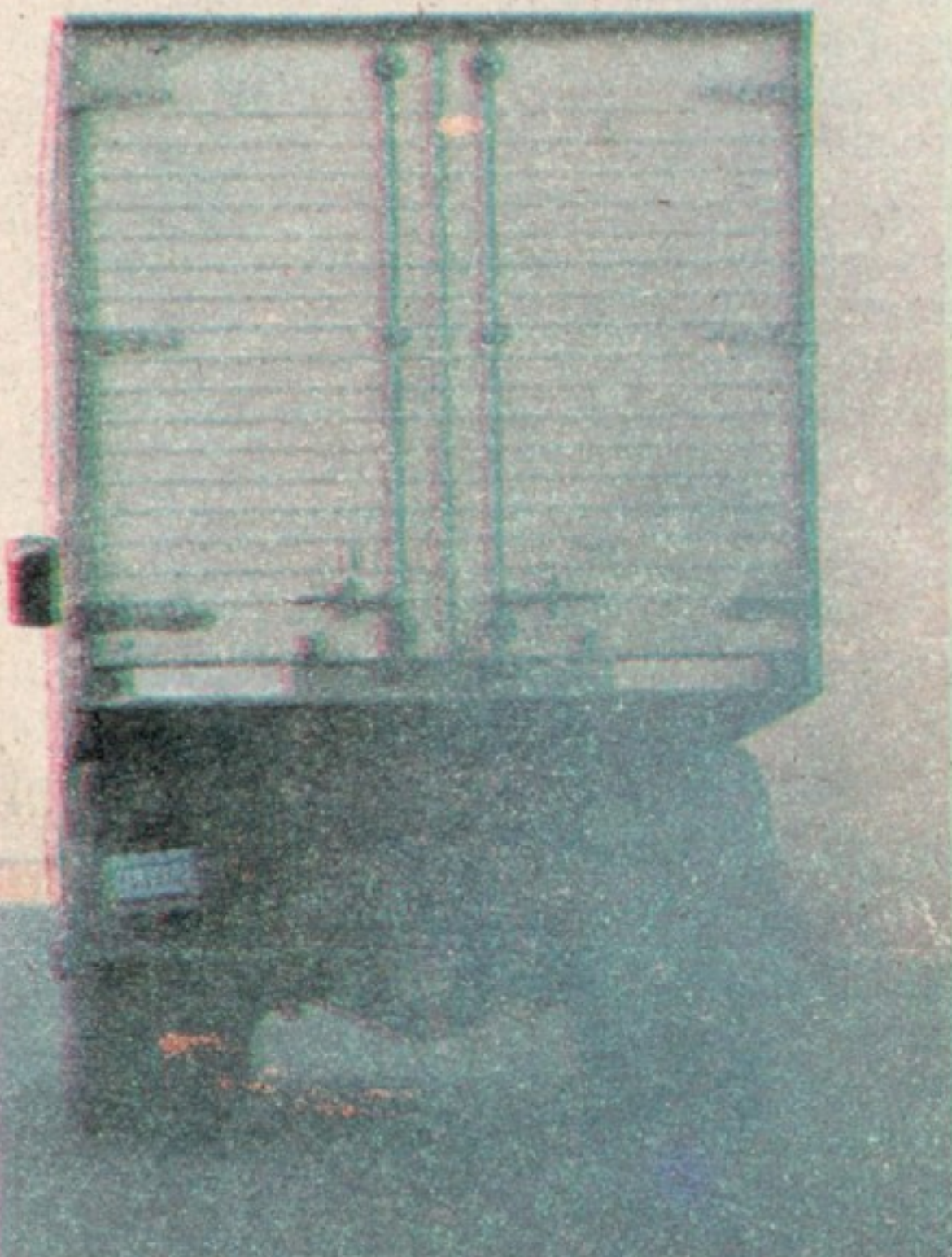
вршине 2000 kvт. Наравно, у питању је компјутерски програмирана направа која одржава и влажност тла, а уз то спретно избегава све препреке (ограде, камење... и заобилази цвеће и дрвеће).

Пошто се батерије напајају Сунчевом светлошћу, овај „баштован“ био би више него јевтин и дуговечан радник да његова продајна цена не премашује неколико хиљада марака. ■

ЧЕСТИЦЕ ЧАЂИ КАО ОТИСАК ПРСТА

Велики градови су жртве загађења, тамних облака прашине и чађи. Захваљујући екипи научника са Универзитета за технолошке науке у Масачусетсу, ускоро ће моћи да се отклоне извори бар неких загађења. По речима руководиоца пројекта Адила Серафима, нечистоћи из ваздуха „узимаће се отисци прстију како би се одредило њихово порекло“.

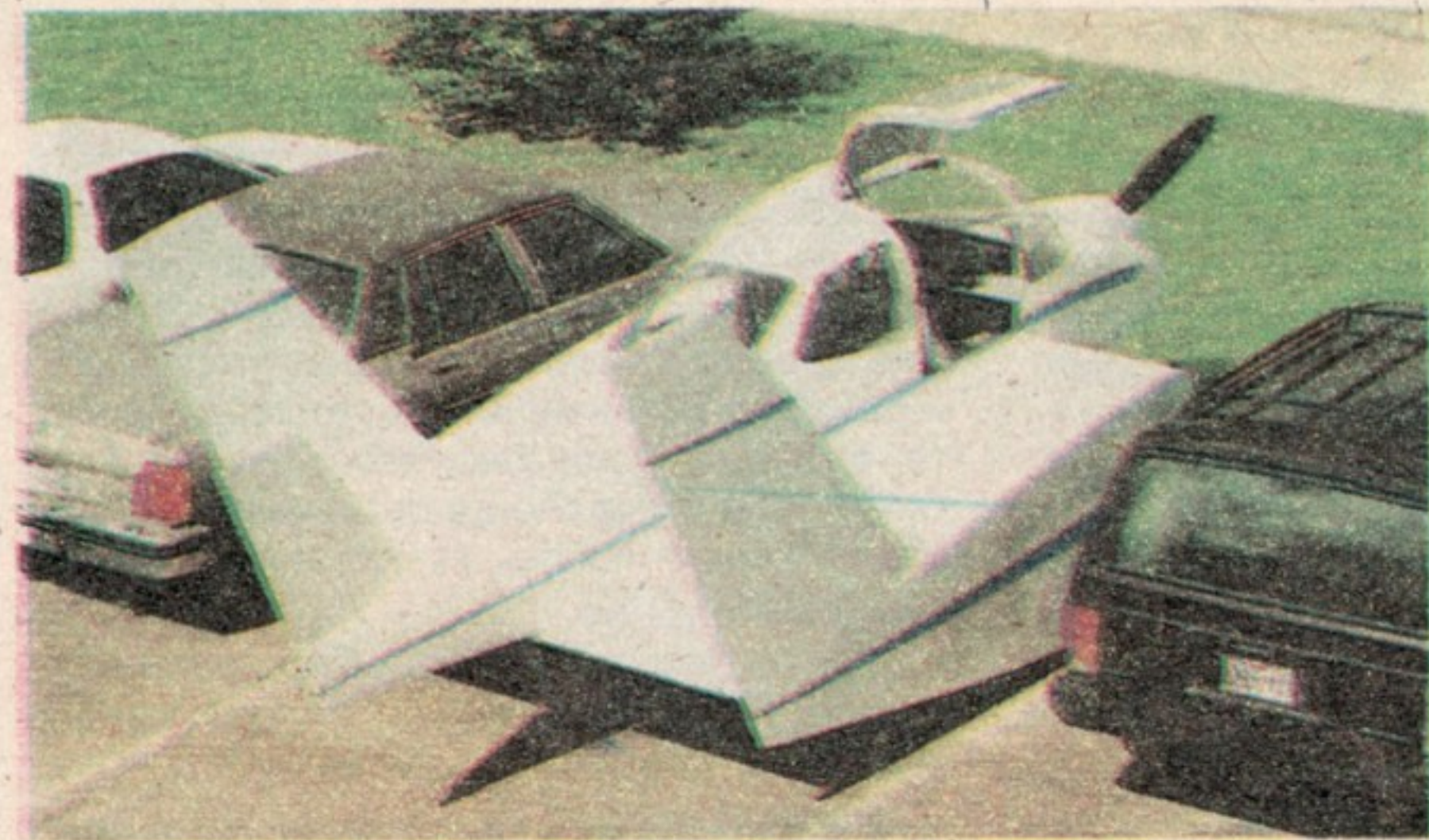
— После дугих испитивања закључили смо да је микроскопска грађа честица чађи, настала сагоревањем одређених ма-

Загађење атмосфере свакодневно се повећава. Чађ, попут отиска прста, открива кривца

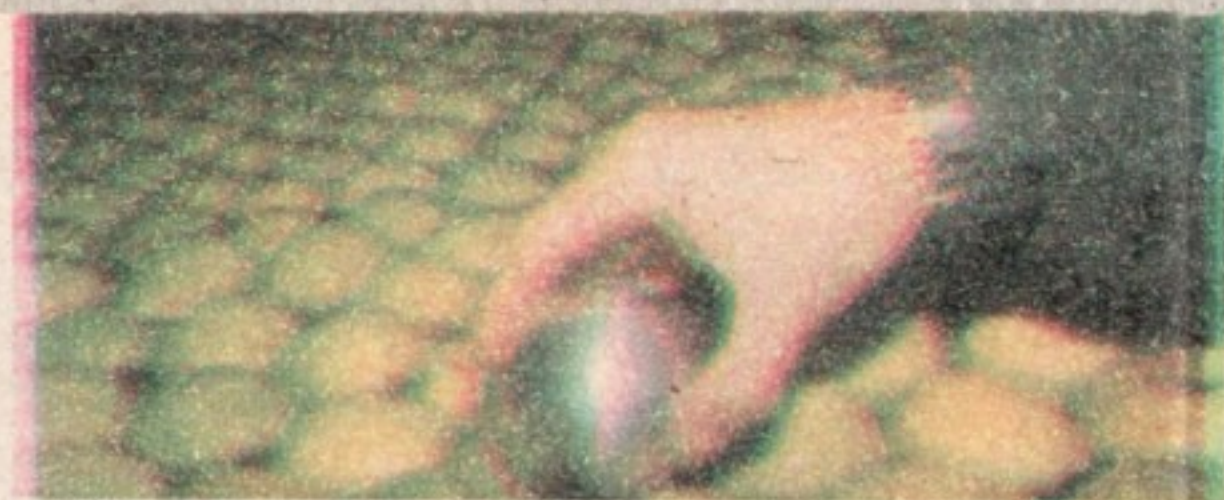
терија, увек иста. На тај начин лако се открива изазивач загађења. Урађена је и датотека изгледа чађи за различите врсте материјала са сликом узорка и списком негативних особина по човекову околину — каже Адил Серафим.

Лако је, дакле, открити кривца. Питање је само хоће ли он бити уклоњен или само кажњен. ■

Летећи аутомобил може да се смести на сваки паркинг. Ни за полетање му не треба дугачка стаза

ЈАБУКА – ШПИЈУНКА

Колико удараца поднесе једна јабука пре но што је извадимо из корпице на столу, оперемо и у сласт поједемо? Да би избројали укупан број, нагњечења и „модрица“, истраживачи Центра за воће и поврће у Бордоу — одељење за електронику — произвели су јабуку-шпијунку: направљена је од алуминијума, опремљена микрорачунаром на батерије и акцелерометром (мераčem убрзања), а посао јој је да прати товар јабука да би снимала, бележила удареце и преносила их даље рачунару.

Проучавање првих резултата омогућило је да се одреде најопасније етапе у ланцу производње: то је време бербе и складиштења кад свака воћка прима просечно 12 удараца.

Ускоро ће и брескве и парадајз бити подвргнути сличном шпијунрању. Упозорење грубијанима који учествују у брању, паковању, складиштењу: НЕ ТУМБАЈ! ■

ЛЕТЕЋИМ АУТОМОБИЛОМ У КУПОВИНУ

Америчка фирма „Sky Technology“ све више размишља о томе да у производњу уведе летећи аутомобил који би сем тога што би путнике брзо превозио могао да се паркира на сваком, и најпрометнијем месту. Прототип овог летећег возила има распон крила од свега 2,6 метара тако да, када слети на пут, не омета друге учеснике у саобраћају. Мотор који покреће и пропелер и предња два точка развија брзину од 360 до 600 km на сат. За полетање му је довољна стаза од 300 метара, а уређаји у кабини исти су као и у обичном аутомобилу, тако да за управљање није потребна накнадна обука.

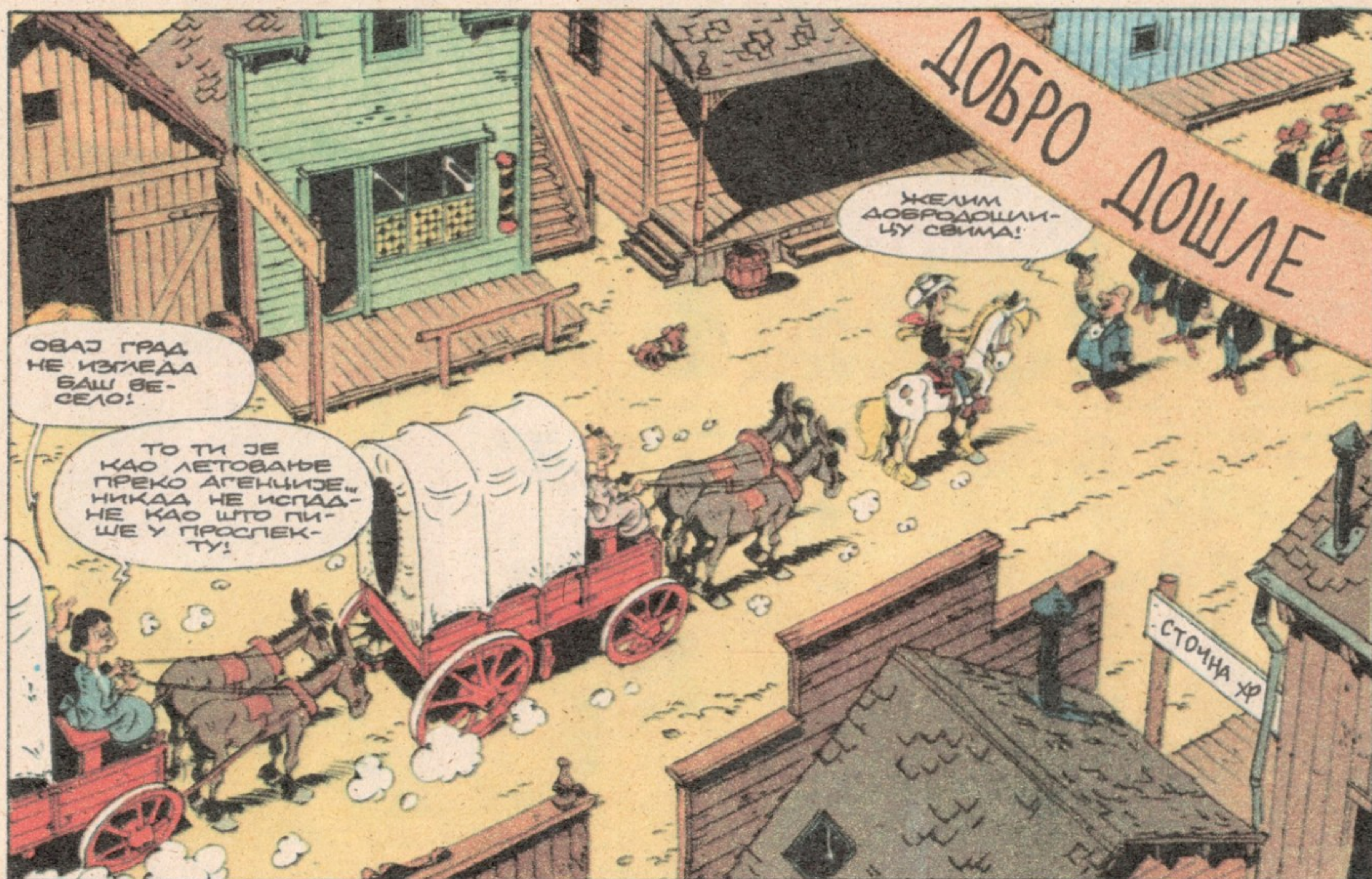
Остаје још да закон пресуди да ли је ово возило учесник у ваздушном или путном саобраћају. ■

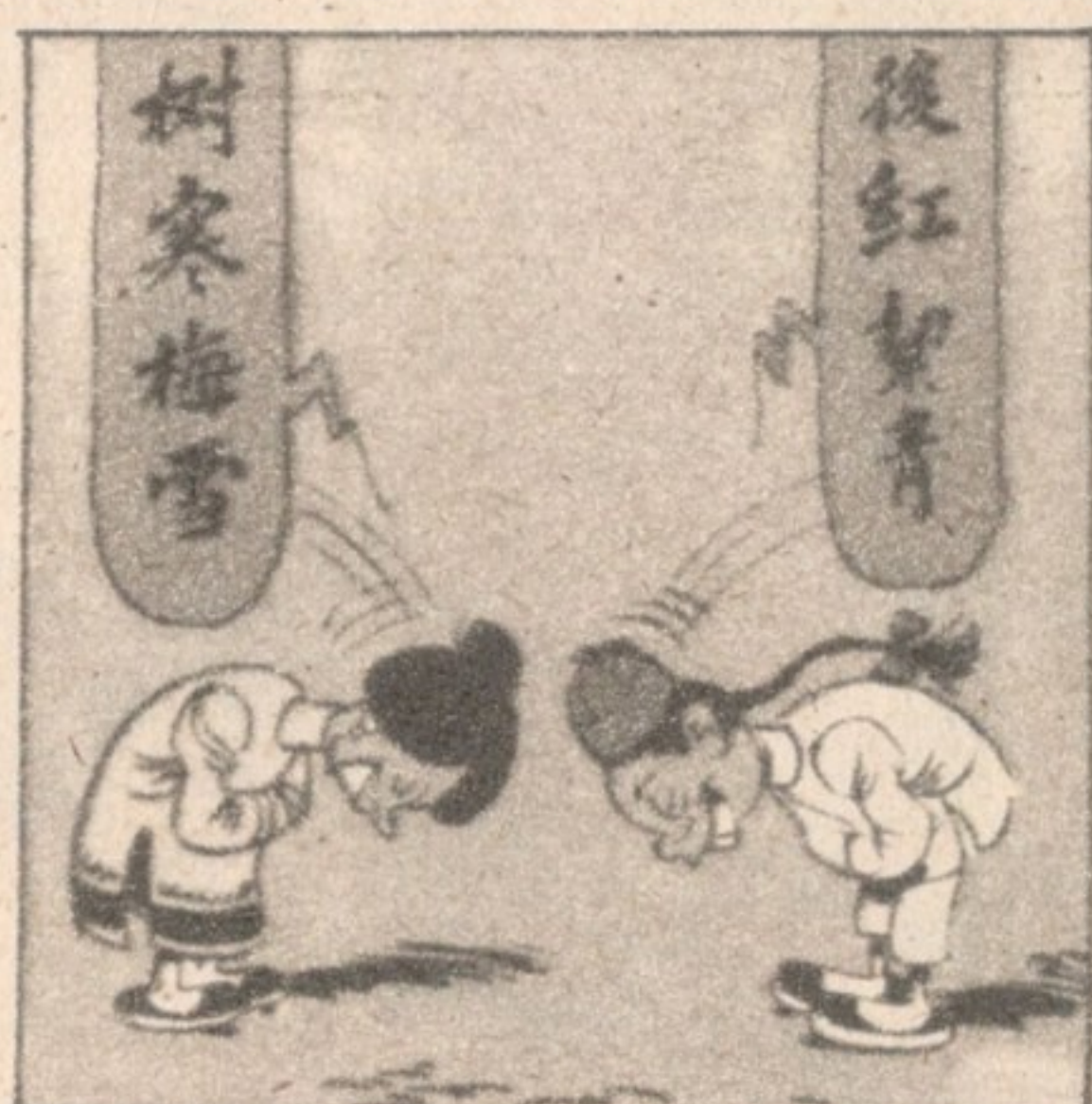
ТАЛИЧНИ ТОМ И ЊЕГОВА ВЕРЕНИЦА

ЦРТА: МОРИС

ЛИШЕ: ГИ ВИДАЛ

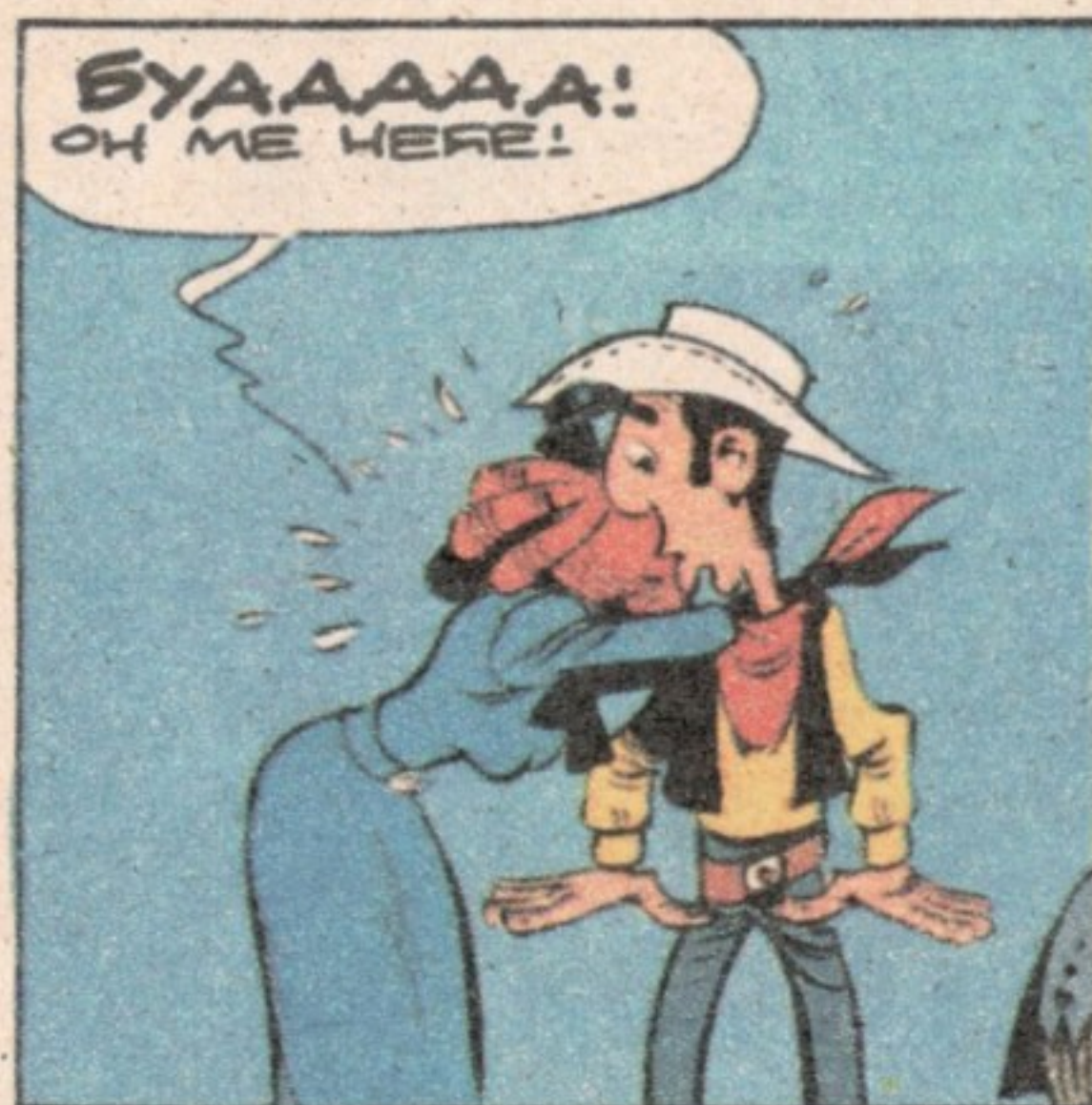
III
ДЕО

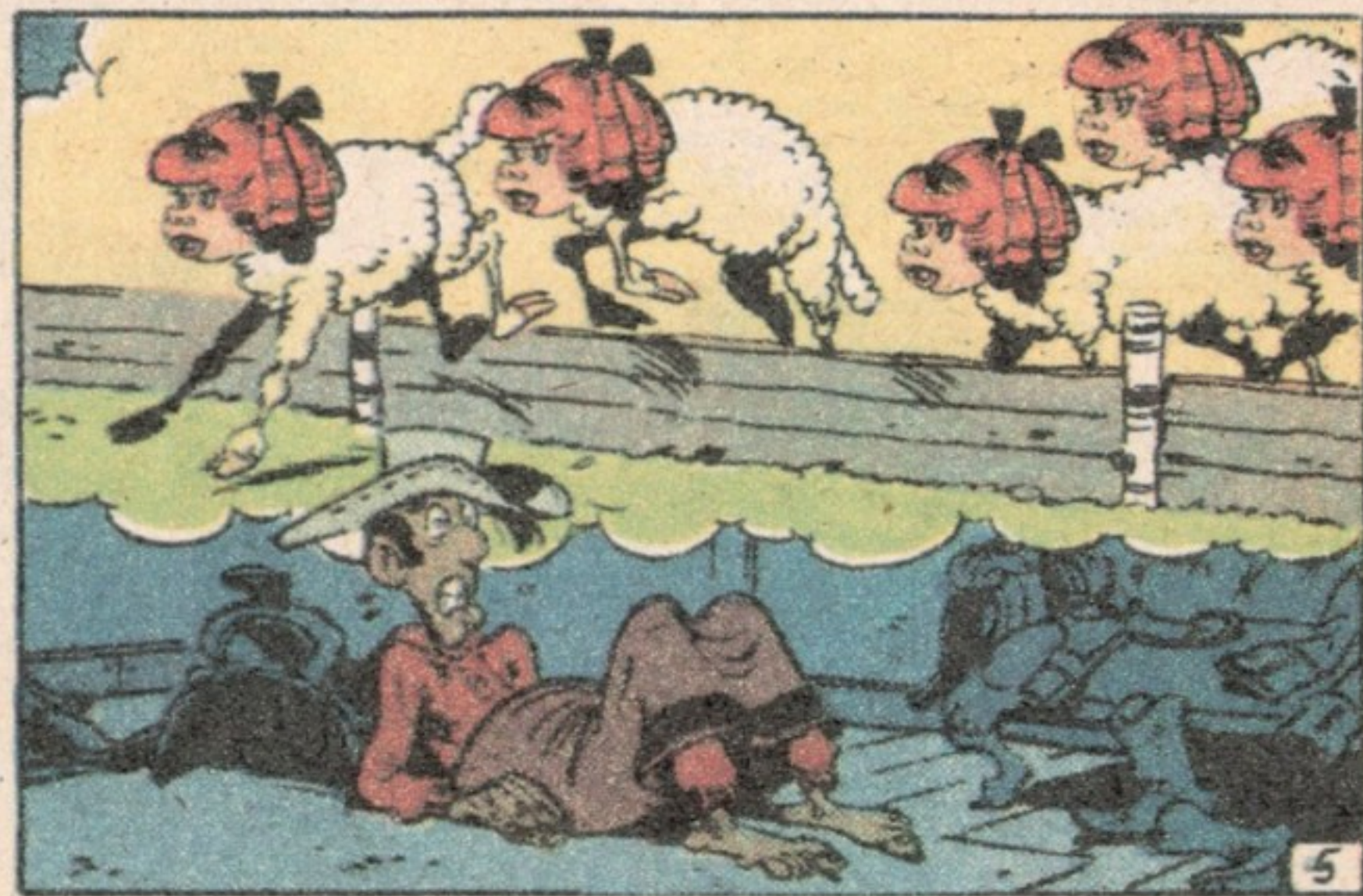
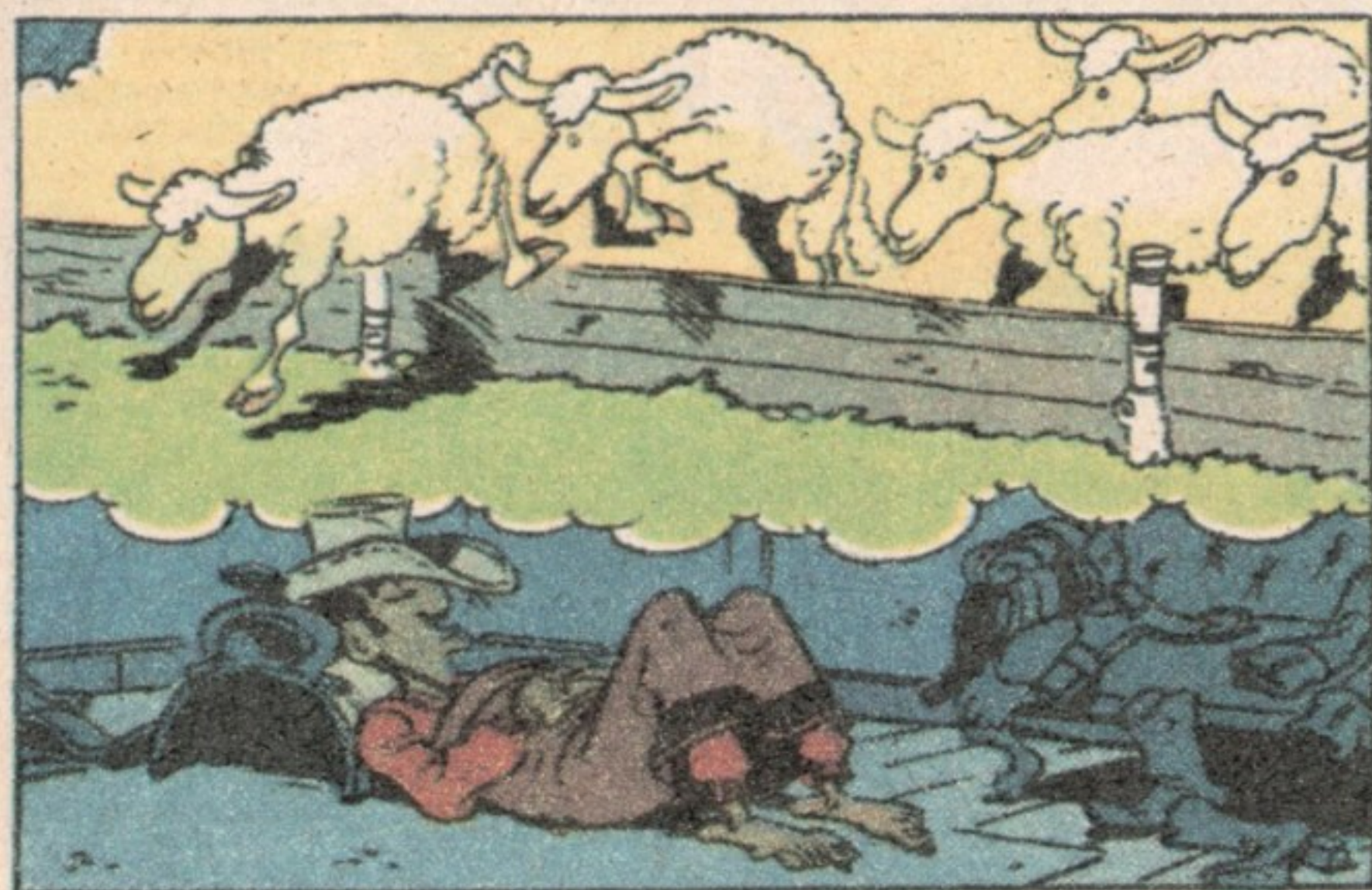
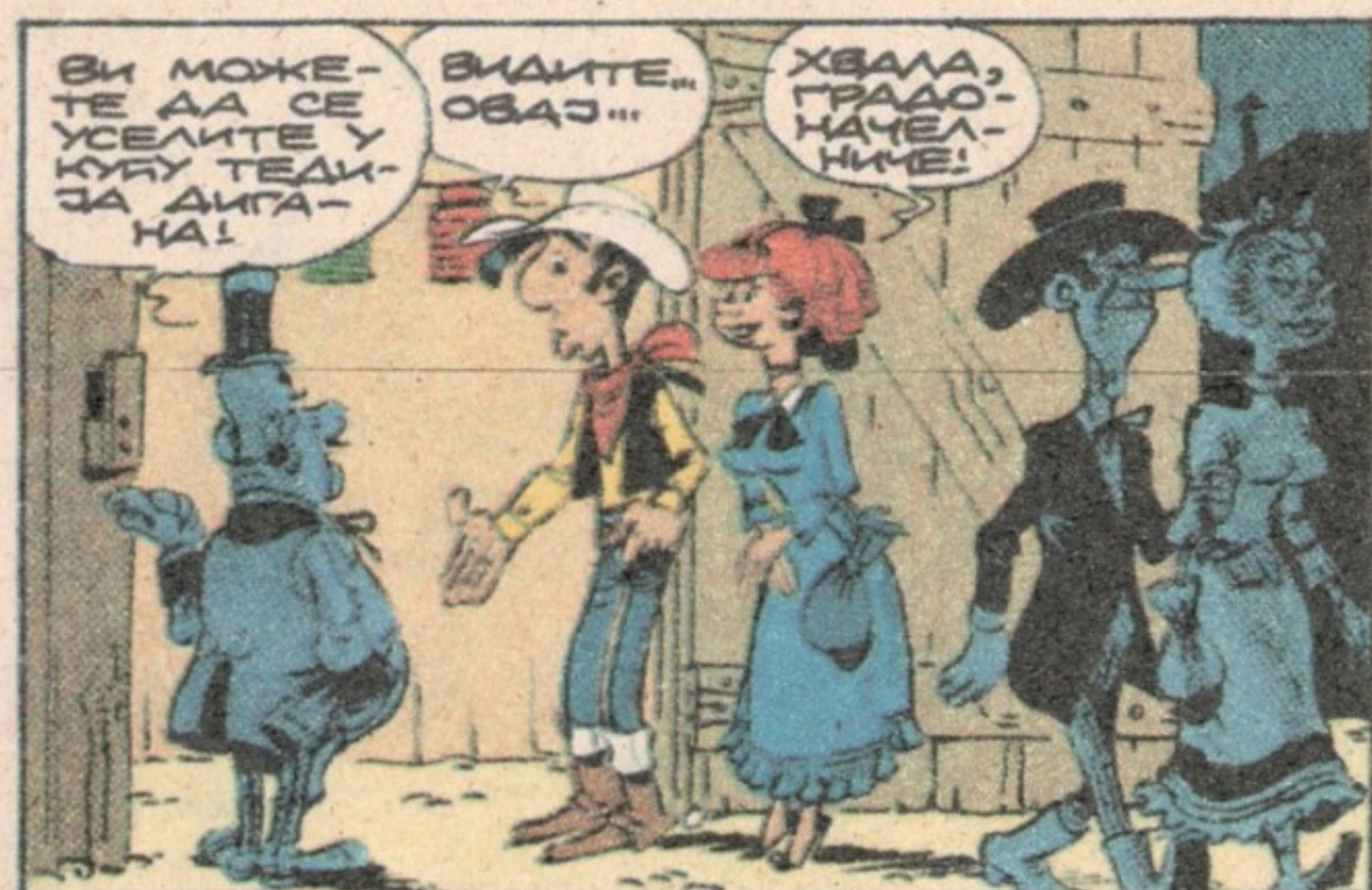

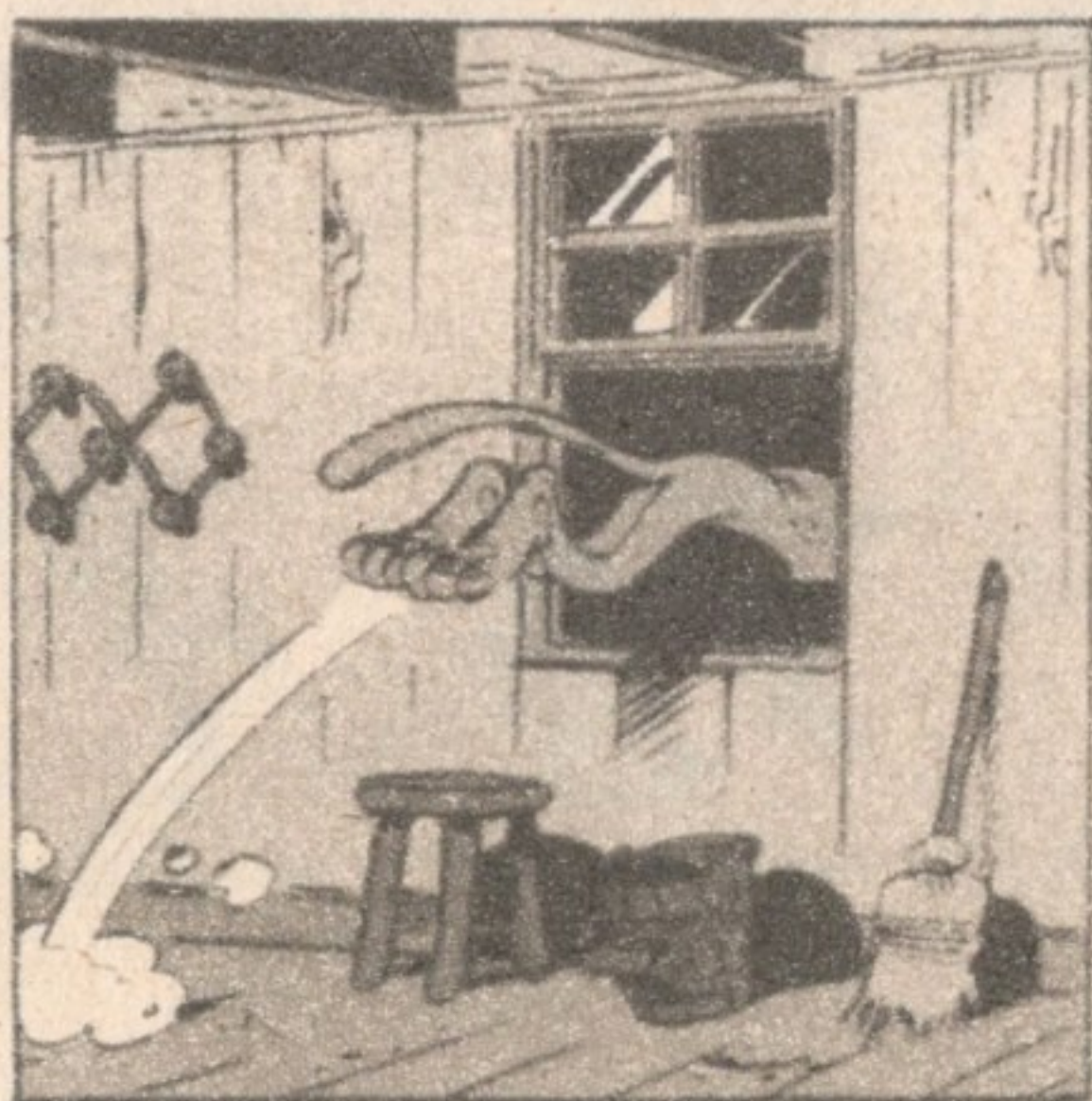
МОЖДА ЈЕ У ТОМ ТРЕНУТКУ ГРАДОНАЧЕЛНИКУ СИНУЛА ИДЕЈА...

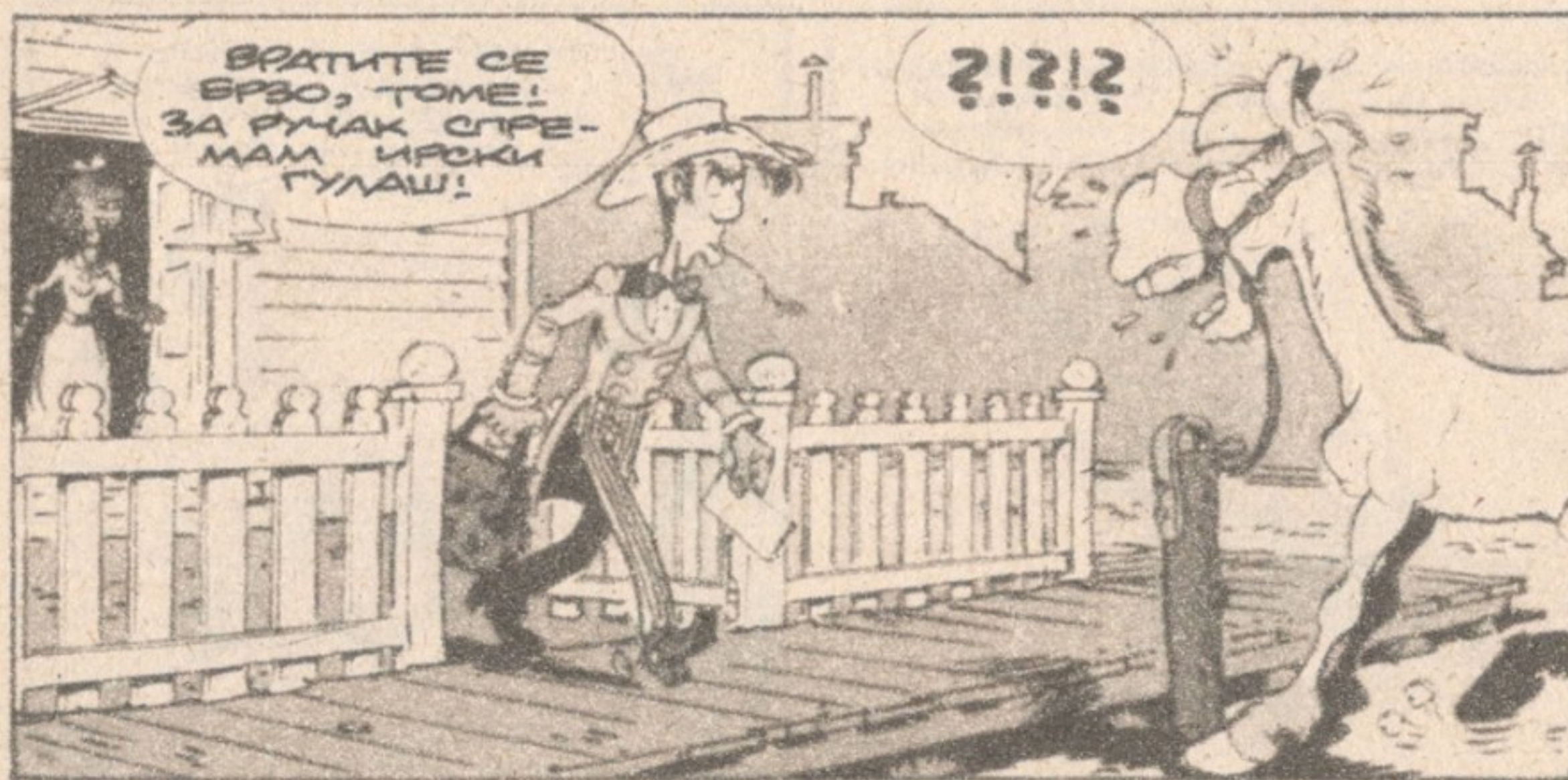
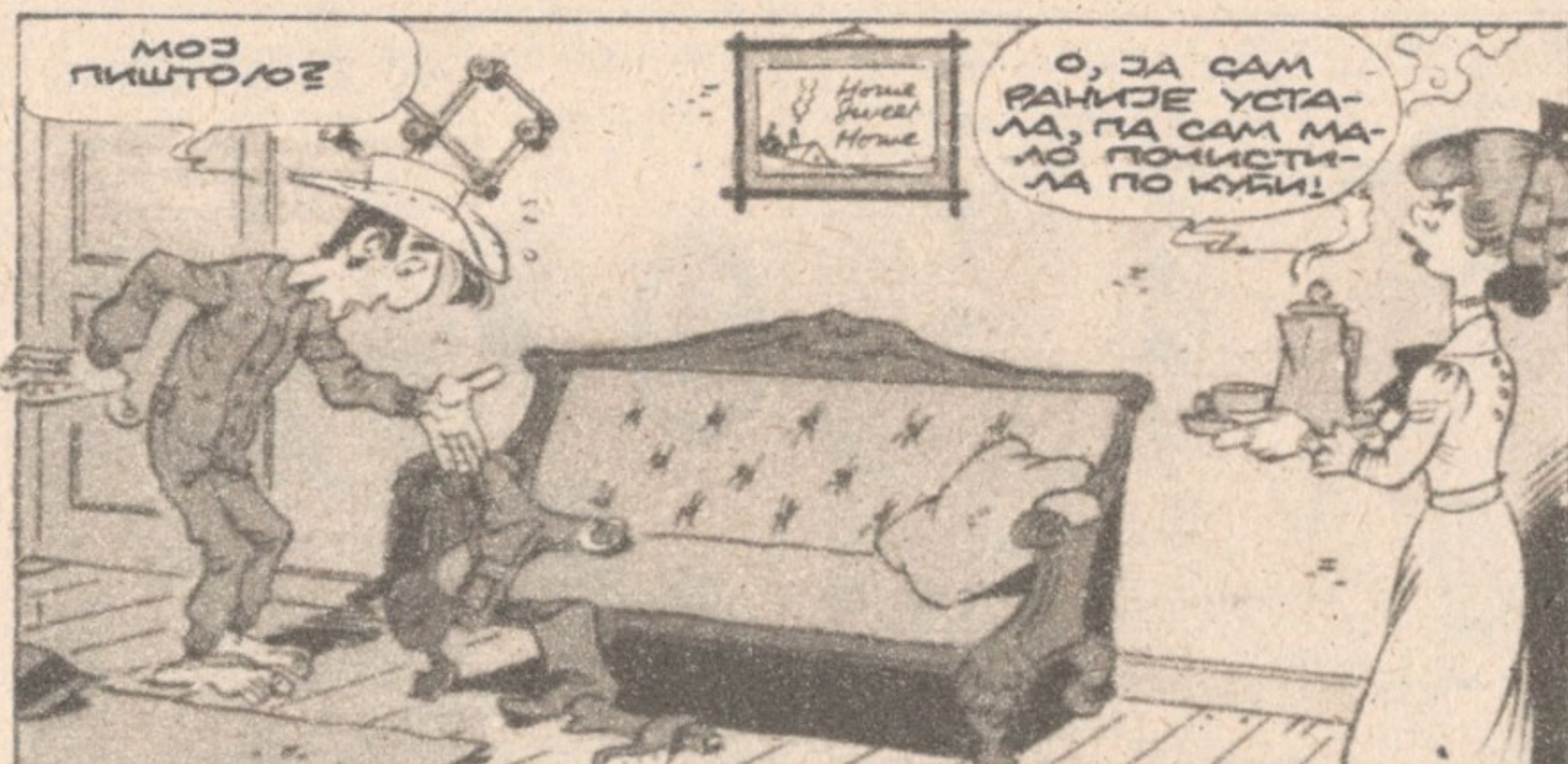

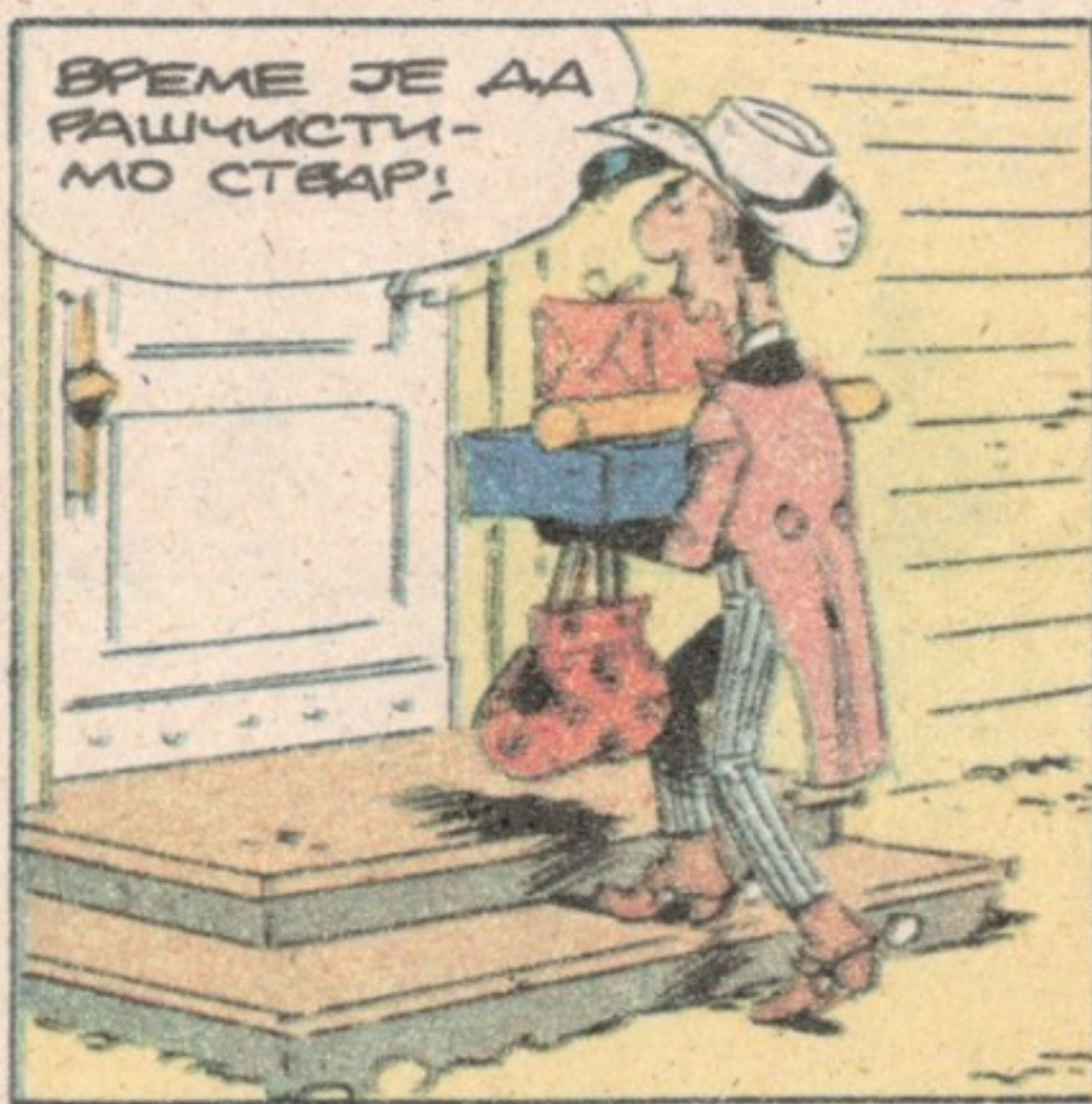
У ЛОУНВУ
СЕ СЛАВИЛА
ЗАЈЕДНИЧКА
СВАДБА...

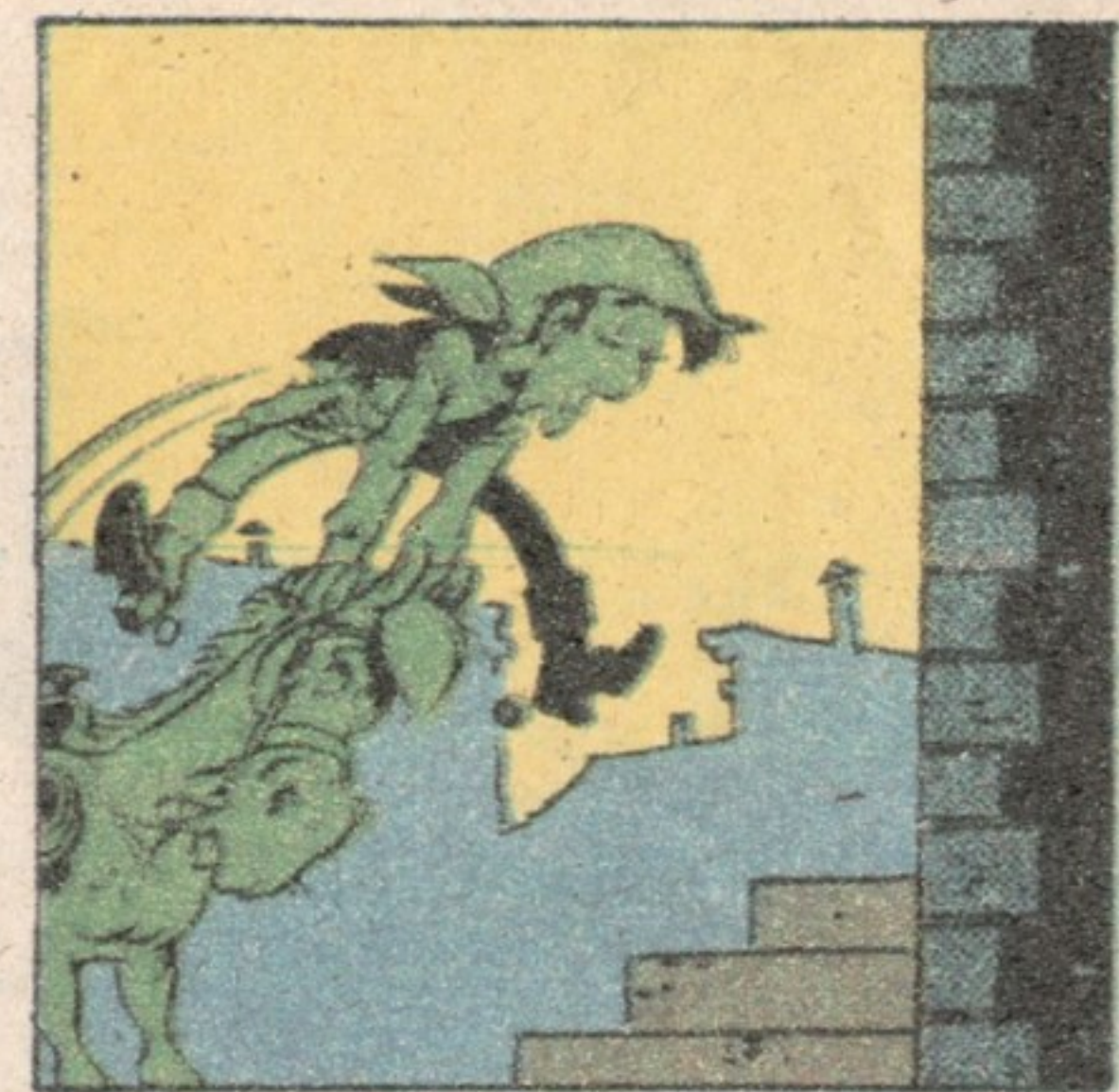
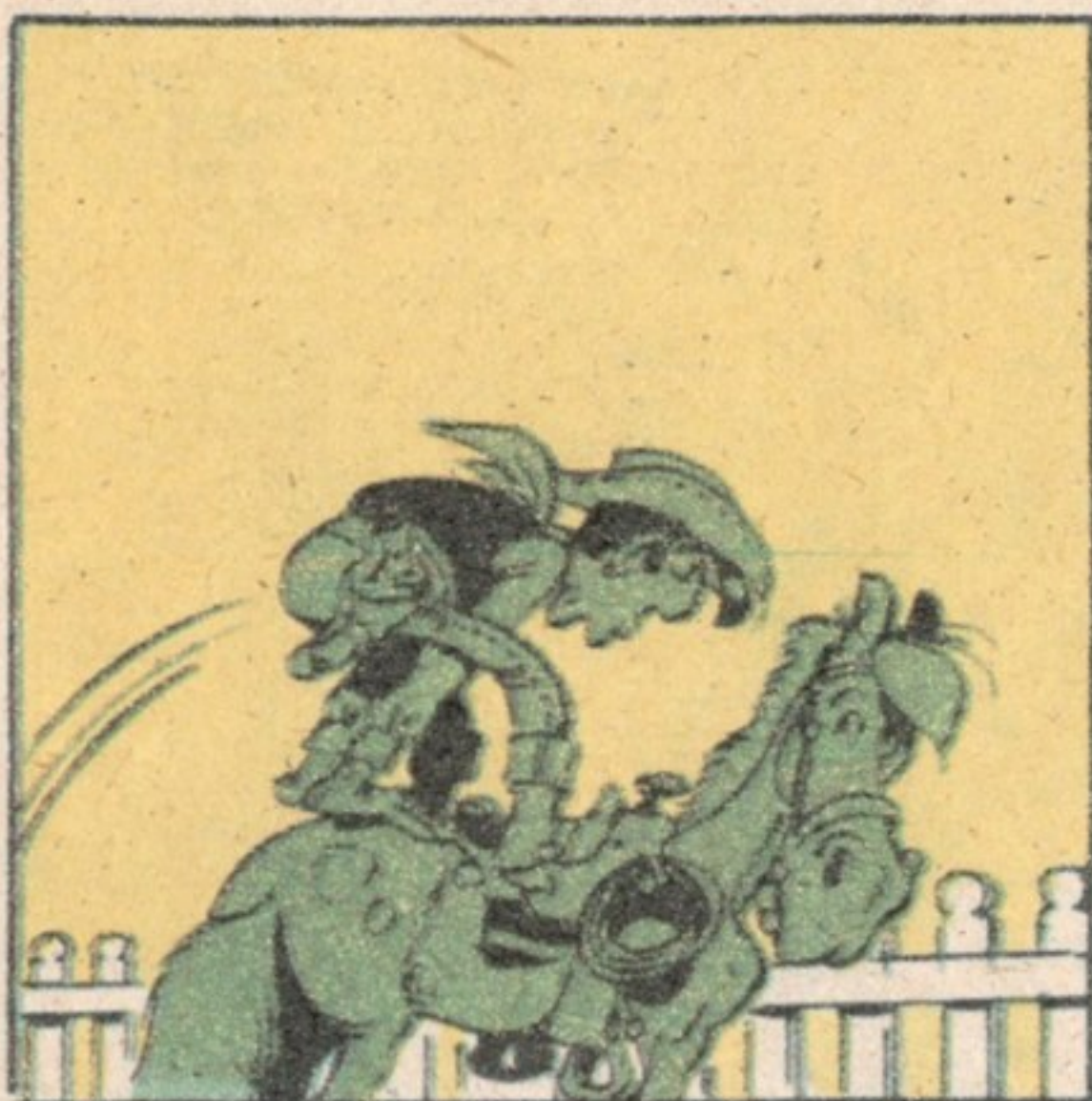
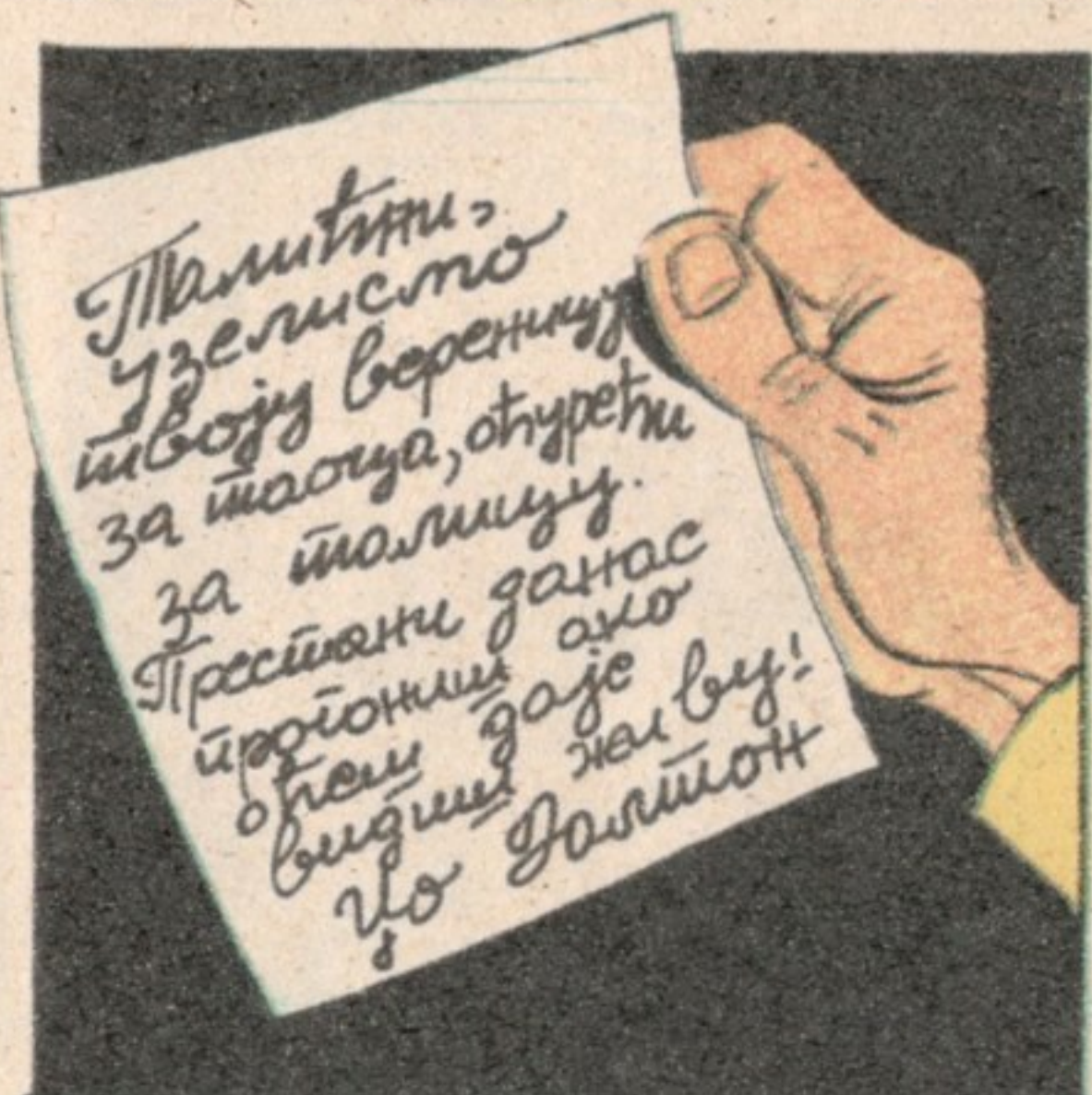
КАД ЗАСВИРА
ВЈОЛИНА, ЧУЈЕ СЕ
ДО ВИСКОНСИНА!

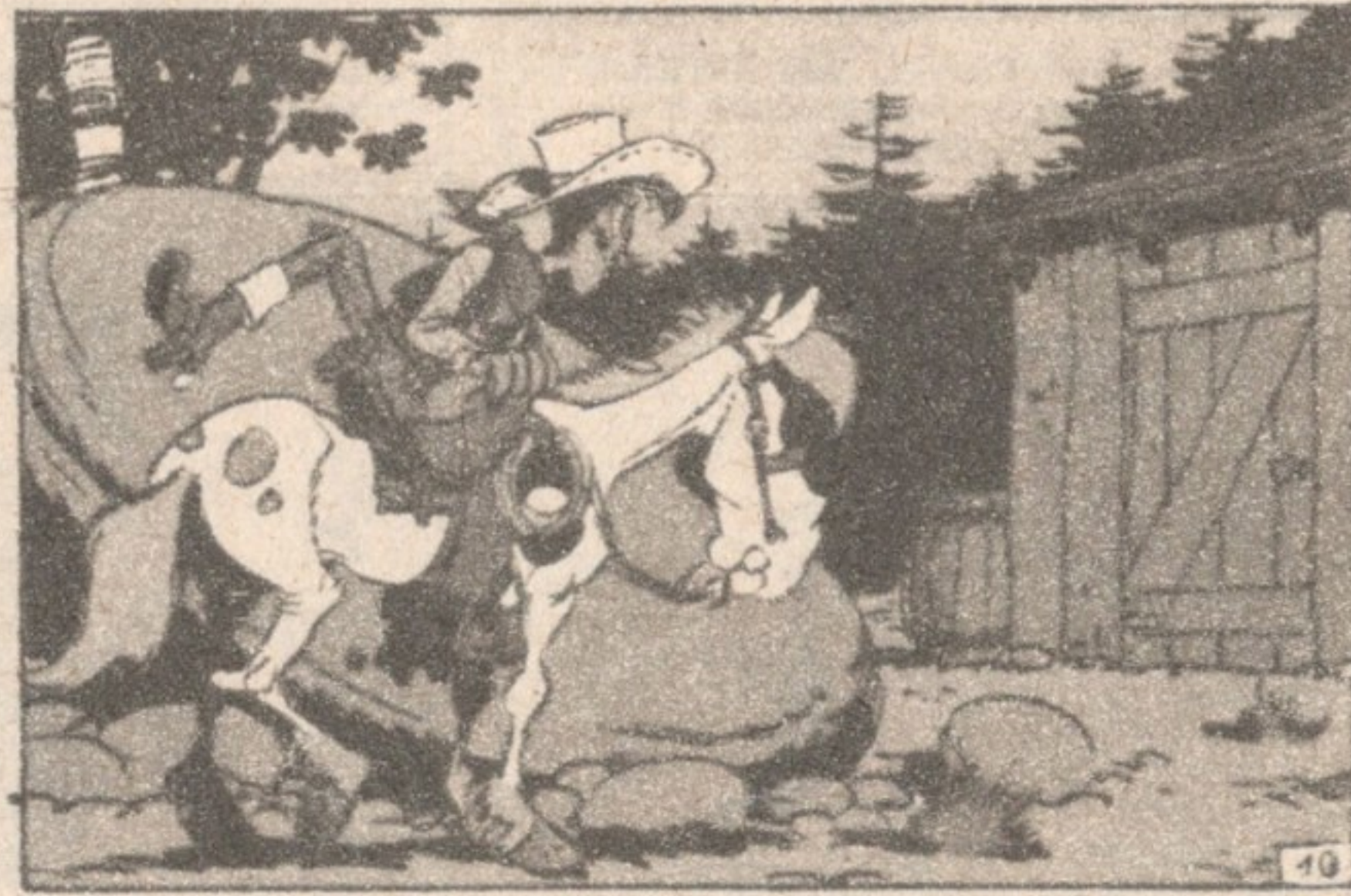
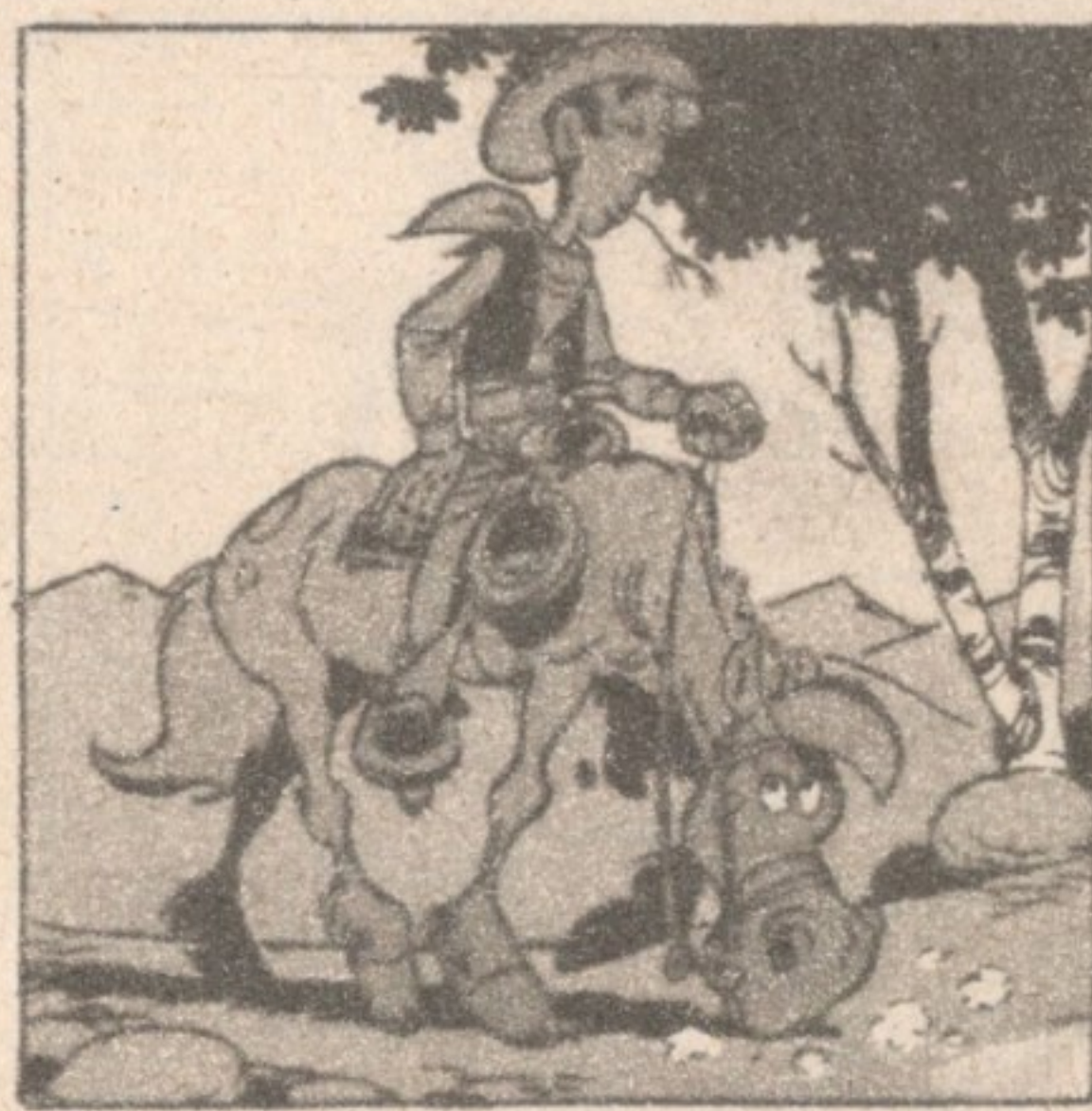

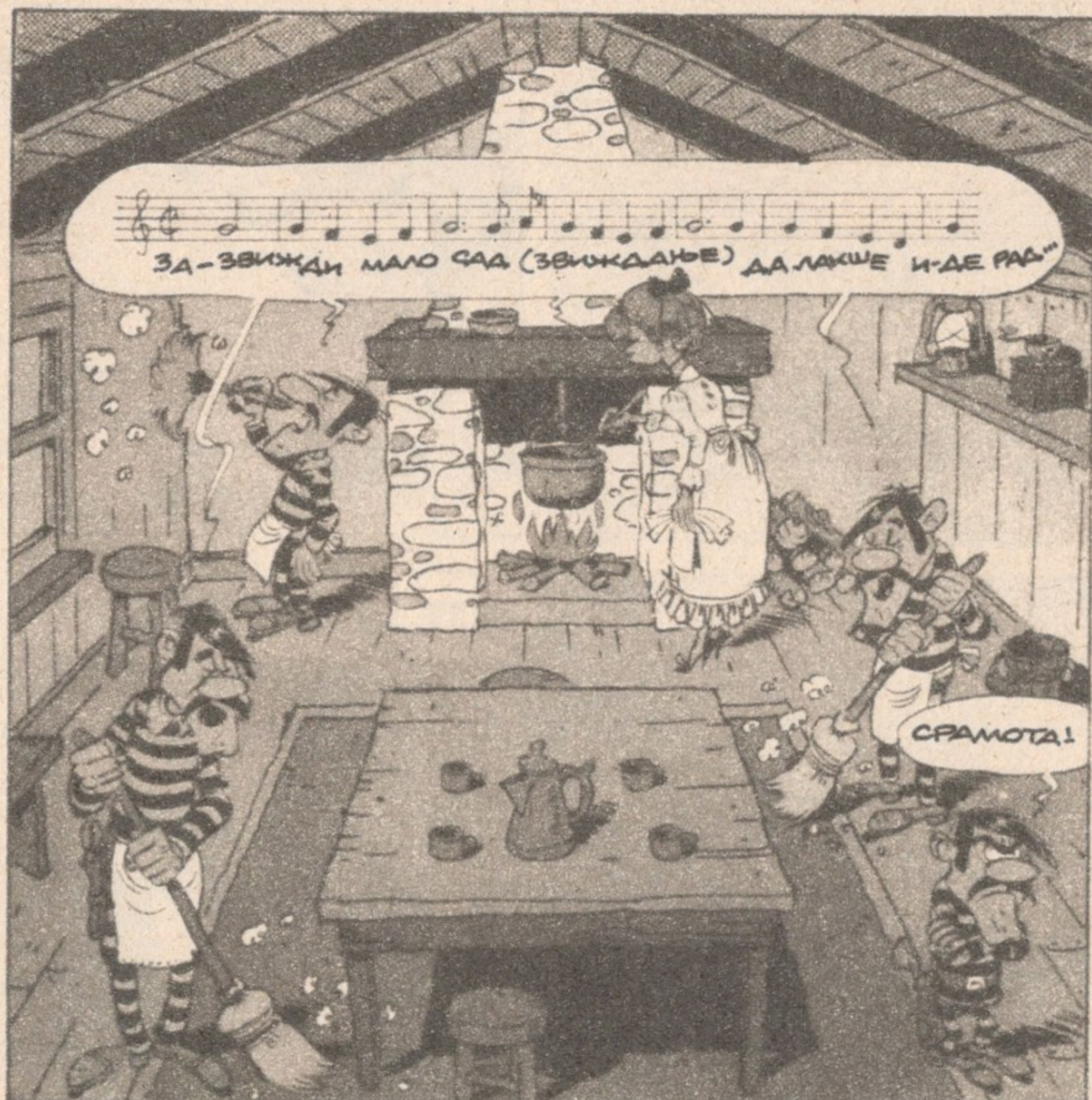

КАО ШТО ЈЕ ОБЕРАНО ТАЛИЧНОМ ТОМУ, ЏЕНИН ВЕРЕНИК ТЕДИ
ДИГАН БИО ЈЕ ОСЛОБОЂЕН...

КРАЈ

ФАНИ – ЛЕТЕЋА ХОЛАНЂАНКА

Подвиг који је на атлетској стази чувеног Вемблија у Лондону начинила холандска атлетичарка Франсина Фани Бланкерс – Кун до данас није надмашен. Та четворострука победница у спринтерским дисциплинама изненадила је многе. На ове Игре дошла је као светска рекордерка у скоку увис и удаљ. Фани је, уз то, већ имала пуних тридесет година, мужа и двоје деце.

Све то, ипак, није сметало овој атлетичарки да најпре забележи убедљиву победу у трчању на сто метара (постигла је резултат 11,9, а две нај-

Четворострука шампионка Фани Бланкерс-Кун

Франсина Фани Бланкерс – Кун дошла је на ове Игре као светска рекордерка у скоку увис и удаљ и изненадила многе

ближе супарнице 12,2). На двоструко дужој деоници Фани је била још сигурнија, па осваја златну медаљу резултатом 24,4 док другопласирана, Британка Вилијамс, бележи скромних 25,1.

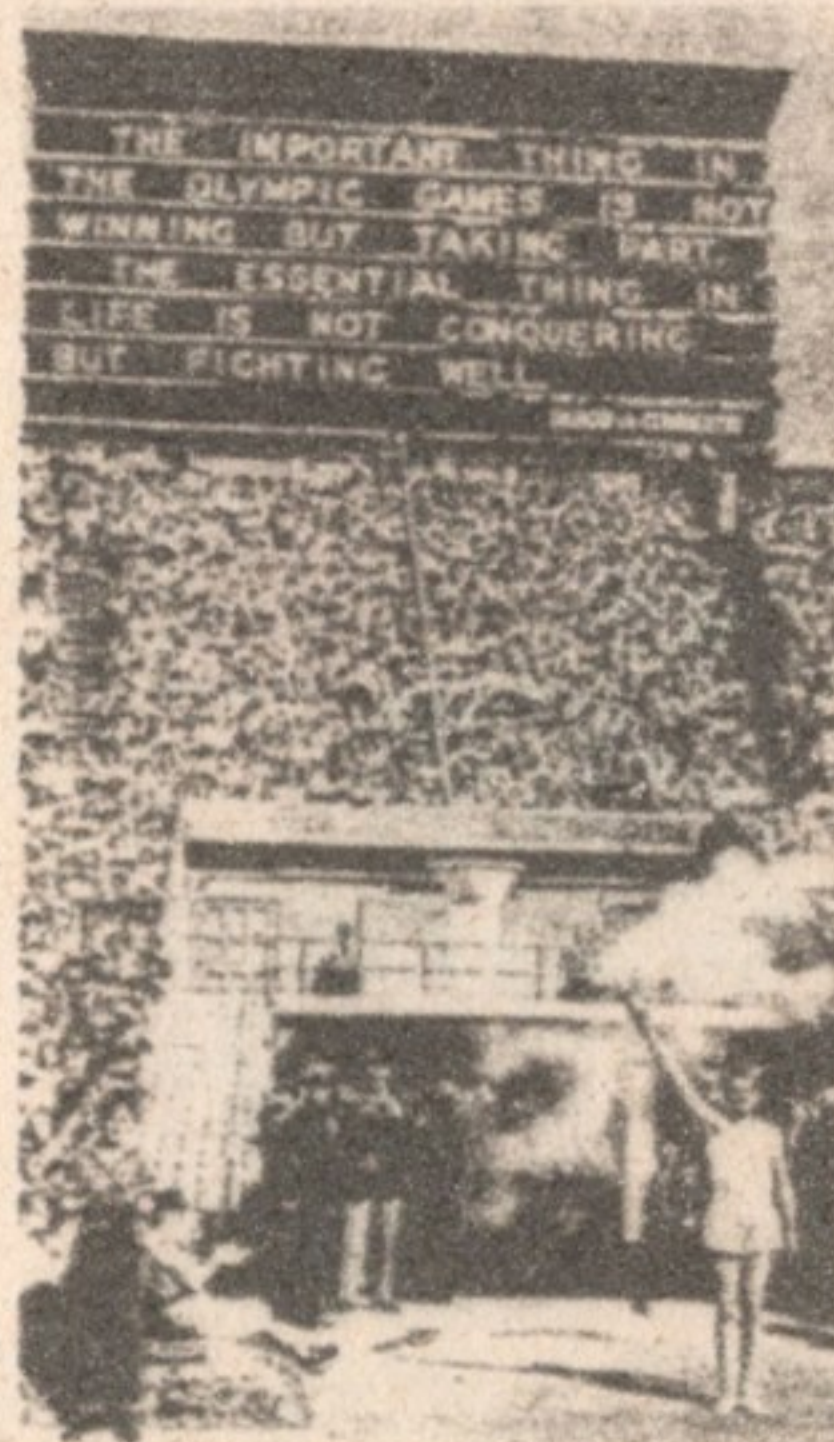
Много теже до победе Фани Бланкерс – Кун стигла је у трчању на 80 метара с препонама. Домаћа такмичарка Морин Гарднер, сасвим поравната са Холанђанком, савладала је све препоне и стреловито пројурила кроз циљ.

Обе су постигле време 11,2, па су судије, тек после пажљивог гледања фото-финиша, прогласиле Фани за победницу.

Највише аплауза Фани је добила за оно што је показала у штафети 4x100 метара. Она је у холандској штафети трчала последња, а палицу је примила на петој позицији, са заостатком од читавих четири метра иза Аустралијанке Џојс Кинг. Но, Фани је успела да пређе све противнице и освоји своју четврту златну медаљу.

После тако блиставих победа нико није био изненађен што је из милоште названа „Летећа Холанђанка“.

На Играма у Лондону пажњу је први пут привукао изванредни чехословачки дугопругаш Емил Затопек који је у трци на 10.000 метара остварио убедљиву победу резултатом 29:59,6. Затопеков најближи противник, натурализован Француз Мимун, прошао је кроз циљ заоставши иза њега читавих 48 секунди.

Доношење олимпијског пламена на стадион Вембли у Лондону

Неколико дана касније Затопек се изврсно борио и у трци на 5000 метара. На крају, он је био други са резултатом само две десетинке лошијим од победника. Белгијанца Рајфа који је имао 14:17,6.

У Лондону је прву од своје три златне медаље изборио познати мађарски боксер Ласло Пап. Он је у финалној борби средње категорије био знатно бољи од домаћег боксера Џона Рајта.

Бацач кладива Иван Губијан освојио је за Југославију прву медаљу на олимпијским играма после Другог светског рата

XIV ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ Лондон, 29. 7. – 14. 8. 1948.

Учествовало је укупно 4468 такмичара – међу њима 438 жена – из 59 земаља. Они су се надметали у 20 спортских грана (атлетика, бициклизам, бокс, дизање тегова, гимнастика, хокеј на трави, једрење, кајакаштво, коњички спорт, кошарка, мачевање, модерни петобој, фудбал, пливање, равање грчко-римским и слободним стилем, скокови у воду, стрељаштво, ватерполо и веслање). Победницима је подељено 136 златних медаља.

СРЕБРО ГУБИЈАНА И ФУДБАЛЕРА

Југославију је у Лондону представљало 95 спортиста који су се надметали у седам спортских грана. Најуспешнији су били атлетичар Иван Губијан и фудбалска екипа – који су се вратили са сребрним медаљама.

Губијан је у бацању кладива освојио сребро хицем од 54,27 метара. Бољи од њега био је само Мађар Иштван Немет који је постигао резултат од 56,07 метара. После проглашења победника Губијан је направио салто са победничког постоља што су гледаоци наградили аплаузом.

Фудбалска репрезентација најпре је у предтакмичењу, са 6:1, савладала тим Луксембурга. У четвртфиналу Турци су побеђени са 3:1, а истим резултатом „плави“ су потом поразили екипу Велике Британије и нашли се у финалу. Шведски тим је у том мечу са Југославијом славио победу од 3:1.

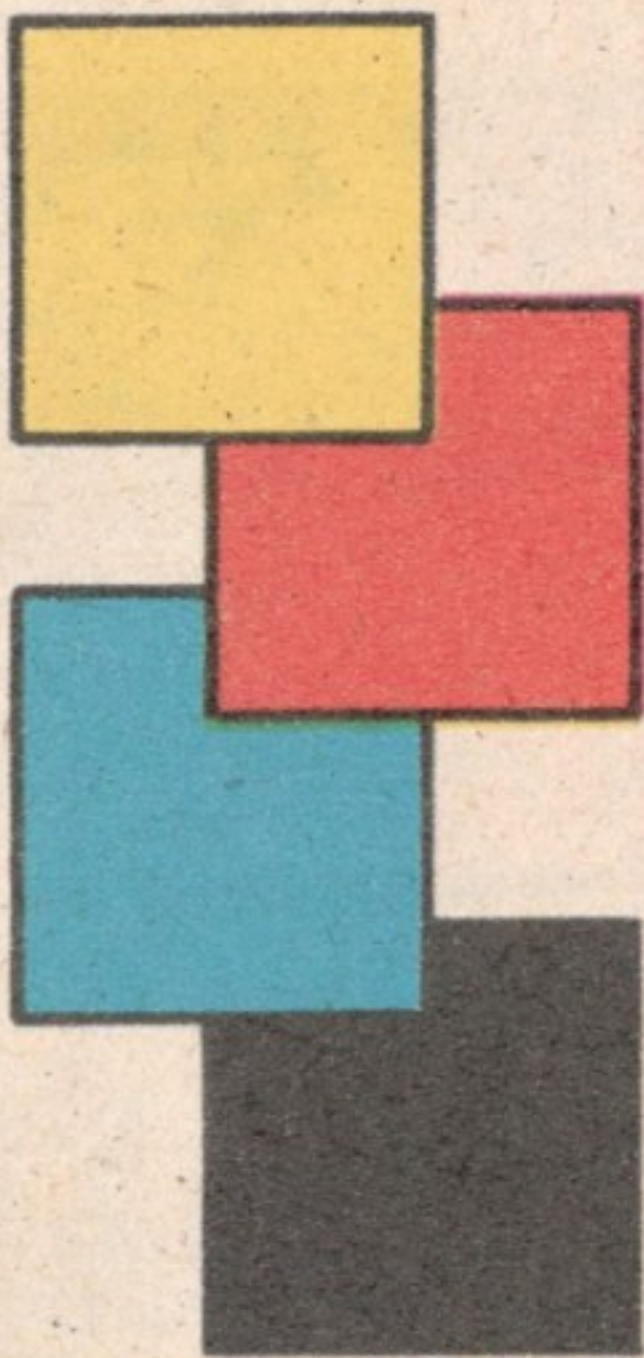
За југословенску репрезентацију на овој Олимпијади сребро су изборили: Шоштарић, Брозовић, Станковић, З. Чајковски, Јовановић, Атанацковић, Михајловић, Митић, Велфл, Бобен, Ж. Чајковски, Томашевић, Ловрић, Цимерманчић и Вукас.

XII И XIII ИГРЕ НИСУ ОДРЖАНЕ

Модерне олимпијске игре, за разлику од античких које су доводиле до прекида непријатељстава, неколико пута нису одржане због оружаног сукоба. Најпре 1916. године, због Првог светског рата, није могла да се одржи Олимпијада у Берлину, иначе шеста по реду. Скоро четврт века касније, услед Другог светског рата, нису одржане XII олимпијске игре у Токију, као ни, четири године потом, XIII олимпијада у Лондону.

Шта се крије иза дуге

КОЈЕ ЈЕ БОЈЕ

20. ВЕК?

Живимо у време плаве боје. Испитивања тржишта у последњих педесет година потврђују да је плава омиљена боја преко педесет одсто Европљана, Канађана, Американаца и Аустралијанаца. Следе зелена (21 одсто), бела (10) и црвена (9). На последњем месту у свим наведеним земљама је смеђа.

Зашто баш толико волимо плаво? И уопште, зашто је баш зелена на другом, а баш бела на трећем месту. Стручњаци који се овим баве кажу: одувек је тако било, само што је свако време имало своју боју. За старе Римљане то су биле бела и црвена, у средњем веку жута и боја злата, у време ренесансе зелена и пурпурна, у калвинистичкој и лутеранској Европи 17. века господарила је црна боја, у доба неокласицизма у 18. веку блештавабела... Нама је најлепше све што је плаво.

Црно-плави свет

А ништа се, у ствари, није променило од памтивека. Боје смо одувек доживљавали као много више од онога што се види голим оком, у стара времена и као везу с оностраним и Богом. Вавилонци су, да би умилостивили богове, сваки спрат својих храмова бојили различитом бојом. Стари Египћани исписивали су хијероглифе у две боје, црној или црвеној, у зависности од садржаја. Црно за све што је имало позитивно значење, црвено за негативно. Штавише, њима је иста

КОЛИКО БОЈА ВИДИМО

● Колико боја уопште има, а колико их ми видимо? По једној подели, постоје три основне боје: црвена, зелена и плава; по другој, четири: наведене три плус жута. Све остале су изведене. А колико је тих осталих? Практично, безброј. Довољно је и најмање одступање у дужини електромагнетних таласа па да у око стигне надражај који мозак „чита“ као нов и различит. Спектар видљивих боја састоји се, дакле, од неограниченог броја нијанси које се преливају једна у другу. Колико од свега тога ми видимо? Истраживања су показала да је особа уобичајеним видом у просеку у стању да разликује до двеста боја и нијанси, али само под условом да су тако поређане да се сличне нијансе налазе једна уз другу, што мозгу омогућава да их упореди и уочи разлику.

Плаво:
боја
„џинса“

реч служила и да кажу „боја“ и да означе глагол „бити“.

А данас? Како данас „читамо“ боје? На западу се црна боја везује за смрт, у неким источним културама за њену супротност, вечито обнављање живота. Бела? Боја невиности. Црвена? С једне стране боја животне енергије (крви), али и рушилачких сила, беса и разарања. Зелено? Боја плодности...

У почетку се чинило да плава неће далеко догурати. Као прво, бар што се Запада тиче, све до средњег века, када је постала симбол невиности и чистоће, није нам била нарочито драга. (Ђото је први обојио небо плавом, уместо златном бојом како је до тада био обичај). У старој Грчкој судбина јој је била још црња. Грцима се она чинила до те мере обичном да су је често поистовећивали с црном. У том погледу чак ни Хомер није био изузетак. Није правио никакву разлику између две боје, употребљавао их је као синониме.

Испитивања су показала да више од половине људи на Западу највише воли плаву боју. Зашто баш њу? И уопште, зашто је, рецимо, заштитни знак „Мекдоналдса“ баш жуто-црвен

Плаву је, могло би се рећи, само небо спасло. Будући да је одувек било плаво, временом су и људи плаву боју почели да везују за небо као божанско седиште и, посредно, за бесмртност. Значи ли то да плаву волимо више од свих осталих боја зато што бисмо да будемо бесмртни? У чему је, онда, ствар? У пукој физиологији, кажу нам. Истраживања показују да, сваки пут када гледамо неку боју, мозак на тај надражај реагује на сасвим одређен начин. Црвено нас узбуђује, плаво смирује, жуто развеселује, зелено чини ведријим...

Ствар је и експериментално доказана. Када се испитаник изложи црвеној светлости, крвни притисак му скаче, пулс и дисање се убрзавају. Светлост плаве боје има су протан учинак.

Зашто је „кампар“ црвен

Први који је то открио био је Алберт Сент-Ђорџи фон Нагираполт, добитник Нобелове награде за физиологију и медицину 1937. године. Он је установио да су хормони и ензими који улазе у састав нашег организма „у боји“. Доказао је да се ови могу навести на обављање својих задатака

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

ЗВОНКО КАО ЛИМУН ЗЕЛЕНО КАО ЗВИЖДУК,

● Боје се виде, мириси миришу, звуци чују? Углавном је тако, осим кад неко чује боје, а види мирисе. Реч је о појави која се зове синестезија, а којом се у новије време можда најсистематичније позабавио енглески неуролог Ричард Ситовик. Могло би се рећи да је синестезија нека врста кратког споја на неуролошким везама у мозгу када овај чулне надражаје једне врсте претвара у доживљај неког другог чула.

Неки људи тако боје „виде“ као бројеве други, опет, мирисе доживљавају као геометријске облике, кругове, спирале, квадрате. Најпознатији пример за ово је сликар Василиј Кандински. Кандински је видео звуке, а чуо боје. (Једно његово платно тако носи назив: „Звук жуте“.) И наш млади пијаниста Ненад Лечић одлично чује боје.

Све боје света, дакле, настају у мозгу и то не у његовој кори него у још дубљим слојевима. Енглески психолог Барон-Коен чак претпоставља да су непосредно након рођења чула код свих нас „побркана“ и да се способност да „видимо музику“ губи тек касније.

Василиј Кандински

уколико их изложимо светлости одговарајуће боје.

— У ствари, ништа једноставније. Ради се о томе да је свака боја заправо емисија светлости, односно електромагнетних таласа. Унутар ћелија нашег организма налазе се пријемници који су у стању да те таласе „заробе“. Данас, рецимо, знамо да се мелатонин, хормон који лучи епифиза, а који подешава одбрамбени систем људског организма, може подстаћи на деловање уколико се изложи светлосном надражају — каже Атило Специјани, италијански имунолог и алерголог.

Чему наука ако не служи великом послу прављења па-

ра? Кад се већ доказало да су боје више од онога што го-ло око види, произвођачи и трговци постарали су се да то сазнање уновче. Не мислите, ваљда, да је заштитни знак „Мекдоналдса“ и великог броја осталих ланаца „брзе“ хране случајно жуто-црвене боје?

— Црвена и жута, наравно, нису случајно одабране. Задатак им је да скрену пажњу и отворе апетит, а оне управо тако и делују — објашњава Макс Лишер, швајцарски психолог и један од водећих светских стручњака за питања боја.

Зашто су аперитиви готово по правилу црвени, као италијански „кампари“, на пример. Свакако не зато што се није пробало и с неком другом бојом. Тако су седамдесетих година произвођачи покушали да промовишу нову моду: одсад ће се пре јела пити плаво! Био је то невиђени фијаско... Зашто? Па, зато што плаво ни на шта не подстиче, па ни на глад, него има управо супротан učinak, смирује...

Да плаво није само питање пигмента види се и по значењима која ова боја има у различитим језицима. „To be blue“ на енглеском, кад би се буквално превело, значило би бити плав, иначе значи бити тужан, сетан... На немачком се „напити се“ каже „поплавити“.

А како стоји жута? (Боја

сунца, светлости и топлоте?) Да ли је баш случајно што је то, према резултатима истраживања, омиљена боја жена у подмаклим месецима трудноће?

Страх од летења? Гледај у жуто...

Озбиљне светске компаније баве се свим и свачим, па и питањем боја. Тако је пре извесног времена „Свисер“ затражио од Макса Лисера да изабере боју која би ублажила клаустрофобију и страх од летења који овој познатој светској авио-компанији кваре посао. Коју је боју Лишер препоручио као пожељну за уређење унутрашњости авиона? Жуту. Број путника увећао се за 20 одсто.

Пре неколико година у САД је изведен опит с бојом униформи коју носе тамошњи робијаши. Стручњаци су се одлучили за црвену боју. Испоставило се да су били у праву. Црвена затворска одећа видно су смањила склоност ка свађама и насиљу....

И, после свега, ко још да каже како је случајно: толике године млади широм света носе плави „џинс“.

М. И.

Нове звезде

ОСТАТИ НОРМАЛАН

Петочлани тинејџерски састав „Boyzone“ који је ове сезоне освојио младе у Европи долази из Ирске, а настао је, како то обично бива са оваквим групама, готово случајно. Извесни Луис Валш, власник ноћног клуба из Даблина, решио је да окупи групу по узору на састав „Take That“. Дао је оглас у локалним новинама и преко три стотине дечака појавило се на

аудицији. Он је одабрао петорицу: Стивена, Ронана, Кејта, Микија и Шејна и састав „Boyzone“ је основан. Први сингл са обрадом старог диско хита „Working My Way Back To You“ одмах је стигао у сам врх ирске топ листе. И следећи, такође обрада песме „Love Me For A Reason“, нашао се на првом месту. Они су у Ирској достигли чак веће ти-

раже него њихови узори „Take That“. Иако су потпуно неприпремљени ушли у музички

свој осећај за поп звук, тако да је „Недеља на Духове“ врло пријатна плоча направљена у стилу како се некад, у мирна времена радило. А о томе како је дошло до ове сарадње говори Кики Лесендрић.

— Још пре неколико година, када су Крстић и Шапер планирали снимање плоче, позвали су ме да им будем продуцент. Мало-помало дошли смо на идеју да радимо заједно. Имали смо у плану још неке музичаре, али на крају смо остали само нас тројица. Одабрали смо Шаперове и Крстићеве песме, додали неке моје и тако је настала ова плоча. Желели смо да радимо музику која је другачија од онога што смо стварали са својим матичним саставима јер тако цео овај пројекат има смисла. Планирамо и концерте, али желимо да их урадимо у одличним условима, са dobrim озвучењем, да бар покушамо да концерте вратимо на ниво који је постојао почетком осамдесетих година. За сада смо предвидели два концерта у Београду, негде после Нове године, у плану су Нови Сад, Ниш и други градови у којима буде интересовања. А већ смо добили и позиве за концерте у Љубљани и Скопљу.

циркус, то није омело њихов стреловит успех. О тим првим данима говори Ронан:

— На телевизију су нас послали малтене одмах после аудиције, нисмо имали никаквог искуства, нисмо умели да играмо, у то време чак се ни-

смо ни довољно познавали међусобно. Деловали смо изгубљено.

Али, убрзо после тога добили су музичког продуцента који је радио са саставом „Take That“, Мадониног кореографа и међусобно се спријатељили. И даље су, упркос

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

ХИТ

PANINARO

Passion and love and sex and
money
violence religion injustice and
death
girls boys art pleasure
food cars travel
New York New York New York
Armani Cinque
Paninaro

Thank God I'm all alone
my heart is broken and I want
to go home
you know it's all over
you're out of luck
you feel so low you want to
selfdestruct
I needed you and you loved
me too
and now I don't know what I'm
going to do
but life goes on and so does
history
and now I've got to find
someone who'll dance with
me
You were my lover
you were my hope
my dreams my life my passion
my love
my sex my money my violence
and religion injustice and
death
Paninaro

ТРАЖИЛИ
СТЕ
ПЕСМУ

Текст и музика: Крис Лоу и Нил Тенант • Изводе: "Pet shop boys"

Музичари за Босну

Најпознатији енглески музичари удружили су се да би снимили албум "Help" (Упомоћ) а сва зарада од продаје биће упућена као помоћ деци у бившој Босни и Херцеговини. У снимању ма-

теријала учествовали су чланови састава "Blur i Oasis" (на слици), Пол Велер, "KLF" Нене Чери, Portishead, Stone Roses и други. Ексклузивни продуцент ове плоче је Брајан Ино, а свој допринос на бас гитари дао је и Пол Маккартни. Сви музичари сними-

ли су своје песме истог дана, 4. септембра, а како организатори кажу, то је учињено да би се поновио дух прошлог времена. Наиме, Џон Ленон је својевремено успео да објави своју песму "Инстант карма" недељу дана пошто је компоновао. Подсећање на

ПАНИНАРО

Страст и љубав и секс и
нопац
насиље, религија, неправда и
смрт
девојке, момци, уметност,
задовољство
храна, аутомобили, путовање
Њујорк, Њујорк, Њујорк,
Армани, пет
Панинаро
Богу хвала, потпуно сам сам
срце ми је сломљено и
желим кући
све је готово, то знаш
срећа те напустила
осећаш се тако грозно
и желиш да уништиш самог
себе
требала си ми, а и ти си
мене волела
а сада не знам шта да радим
а живот иде даље као и
историја
а сада ми треба неко
ко ће играти са мном
Била си моја љубавница
била си моја нада
моји снови, мој живот, моја
страст, моја љубав
мој секс, мој новац, моје
насиље
и религија, неправда и смрт
Панинаро

* Панинаро је израз за италијанске шминкере и долази од речи панино (сендвич). Њихови тинејџери који се мувају по кафићима и највише воде рачуна о томе како су обучени зову их сендвичари.

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

"Пуно момака се заиста поштено озноји да би потписали уговор са дискографском кућом, али после тога само јадикују. Па, ако им се тако не свиђа, зашто не свирају у кафани? Можда ћу и ја то урадити једног дана? Али, лицемерно је потписати уговор а онда кукати."

Лени Кравиц

личном успеху, остали обожаваоци групе "Take That" и надају се да ће, као и они, успети да остану нормални. Затим, су, да би доказали да су успешни и као аутори; објавили сингл са песмом "Key to my life" који су заједнички написали. Поновни успех није изостао.

— До сада из Ирске није дошла ниједна поп група — каже Кејт. — Ми смо једини били довољно храбри, имали смо петљу. Постаћемо популарни као наши идоли, а надам се да ћемо зарадити више од њих.

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

НЕМЕРЉИВО ПУТОВАЊЕ НАШИХ ПРВИХ МЕРА

Варош на утоци Саве у Дунав била је тих летњих дана 1914. у паници. Аустро-Угарска је, након одбијања ултиматума, објавила Србији рат и покренула огромну војску јужно и источно од својих граница. Још неопорављена од тек окончаних балканских ратова, српска влада је одлучила да своје седиште привремено премести у нешто безбеднији Ниш. Са њом је кренула и Народна банка, важни архиви и друге драгоцености. Све оно неопходно за рад државе.

У општем метежу нико се није сетио Одељења за тегове и мере у Министарству финансија. Посебно јер је у то време из Београда био одсутан и Михаило Добрић, чиновник одговоран за бригу о тамошњим драгоценостима, пре свега о еталонима (прамерама) метра и килограма. Њих је још 1889. Србија преу-

зела од Међународног бироа за тегове и мере.

Еталон метра био је израђен од материјала добијеног другим изливањем легуре платине са иридијумом и био је обележен бројем 30. Његова тачност је проверавана 1888. и 1889, када је забележено одступање од +2,26 милиметара у односу на међународни еталон. И еталон килограма такође је припадао првој серији еталона када су израђена 42 комада. Његов број био је 11, а разликовао се од међународног еталона на +0,008 милиграма.

САВЕСТ ЧИНОВНИКА ДОБРИЋА

Еталони метра и килограма, које је Србија добила из Париза 1889. доживели су судбину државе. И у Првом и у Другом светском рату, путујући преко Албаније до Крфа и, касније, Крагујевца...

МИЛАН М. ОБРЕМОВИЋ IV.

По милости божјој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НАРОДНА СКУПШТИНА РЕШИЛА И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ И ПОТВРЂУЈЕМО:

ЗАКОН

О МЕРАМА.

Општа наређења.

Члан 1.

Основа је систему мера у Србији метар, који је десет милионити део једне четвртине земљиног меридијана. Прамера је овог метра, метар од платине на температури, кад се лед топи, који се метар чува у државној архиви у Паризу.

Основна јединица мера за дужине јесте Метар; из ове се мере изводе основне јединице мера за површине и запремине.

Основна јединица мера за тежине јесте Грам, а то је тежина Кубног Сантиметра воде у безваздушном простору и на температури + 4 стотичног термометра.

ЗБОРНИК XXVI.

2

Првог децембра 1873. Народна скупштина Србије донела је Закон о мерама, годину и пет месеци пре потписивања Метарске конвенције у Паризу

За њихову непроцењиву вредност по једну озбиљну државу, каква је у то време била Краљевина Србија, знао је прилично мали број људи, те отуда – највероватније – и заборавност приликом евакуације државних служби за Ниш.

Седи и прерачунавај!

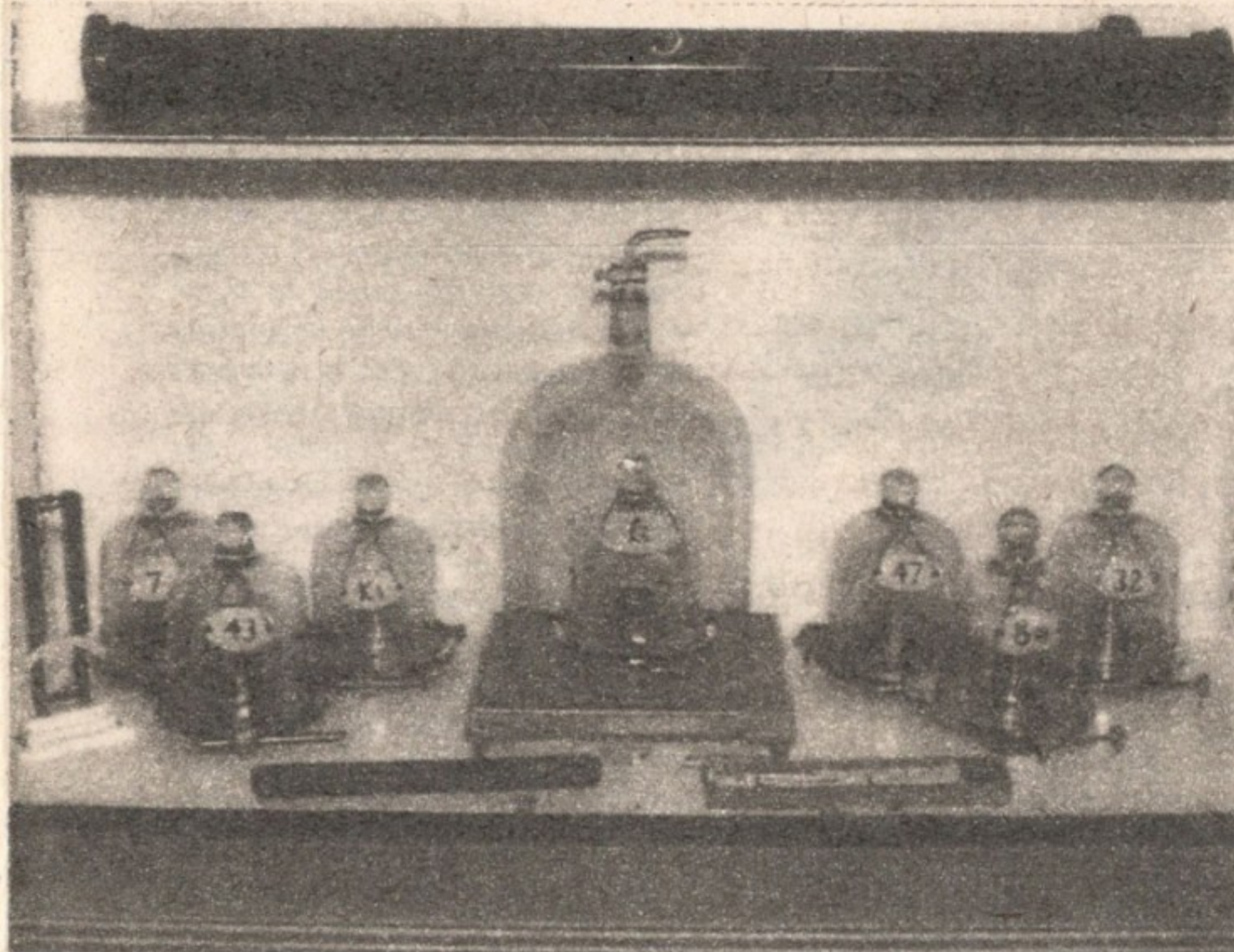
Дуго је свет кубурио с мерама и мерењима. Безмало свака варошица имала је свој начин мерења и своје мере које су, разуме се, углавном одређивали трговци. Закидања и неспоразуми су се подражавали.

Свет се нашао у недоумици посебно у време Прве светске међународне изложбе одржане у Лондону 1851. Бројни посетиоци били су мање слуђени обиљем свакојакх производа из свих крајева света, колико су их избезумљивале разне мерне јединице. Готово сваки штанд користио је своју меру за сличан производ изложен у најближем комшилуку. Па сад, седи и прерачунавај!

Наш сународник Димитрије Нешић, први професор математике и физике на Великој школи у Београду, у својој књизи „Метарске мере“, чије је прво издање изашло 1874, записује:

„По овоме што је рађено није се чудити што се код трговаца, фабриканата и научењака скоро свију јевропских народа из одавна појавила жеља да се том несносном стању једном крај учини и место постојећих неудесних и посве различитих мера једнообразне мере за све јевропске народе усвоје. Та је жеља уосталом проистацала из добро схваћених интереса трговине, радиности и општег напретка...

И 20. маја 1875. у Паризу шеснаест земаља потписује Метарску конвенцију којом се оснива Међународни биро за тегове и мере са седиштем у главном граду Француске. Он је добио у надлежност: поређење и оверавање нових прототипова метра и килограма (тада су то били прототипови које је тек требало израдити и који су оверени и предати земљама потписницама Конвенције 1889), чување међународних прототипова, периодична поређења националних еталона с међународним прототиповима и њиховим сведоцима, као и поређења еталонских термометара (који су, уз еталоне метра и килограма, били испоручивани земљама потписницама), поређење нових прототипова са основним неметарским еталонима, поређење еталона и тачних скала на за-

Међународни еталони метра и килограма чувају се у каси смештеној у 17 метара дубоком подруму Међународног бирора за тегове и мере који се налази у Севру, на западној периферији Париза...

хтев владе или научног друштва или научника појединца... Тако је и данас.

Кад се лед топи

На изложби коју је септембра-октобра поставио Музеј науке и технике у Галерији Српске академије наука и уметности у Београду под називом „Свет мерења“ – од аутора Срђана Спиридоновића и Јеленке Петковић сазнали смо, поред осталог, и да је поменутој Метарској конвенцији Кнежевина Србија приступила 1879.

Свој Закон о мерама Народна скупштина Кнежевине Србије, међутим, донела је много раније: 1. децембра 1873. Тада се при Министарству привреде оснива и Оде-

љење мера, са задатком да брине о мерама и мерењу у јавном саобраћају (комуникацији).

Ваља приметити да је Закон донесен једну годину и пет месеци пре потписивања Метарске конвенције и да је урађен по угледу на белгијски закон, а позива се на француске еталоне. Његов члан 1. гласио је овако:

„Основа је систему мера у Србији метар, који је десет милионити део једне четвртине земљиног меридијана. Прамера је овог метра, метар од платине на температури, кад се лед топи, који се метар чува у државној архиви у Паризу.

Основна јединица мера за дужину јесте метар; из ове се мере изводе основне једини-

це мера за површине и запремине.

Основна јединица мера за тежине јесте грам, а то је тежина кубног сантиметра воде у безваздушном простору и на температури +4 стотичног термометра.

Еталони метра и килограма, које је Међународни бирор за тегове и мере испоручио Србији 1889. као особита драгоценост чувани су у трезору Министарства финансија. Све док Аустријанци нису насрнули на Београд...

Платина у теретном вагону

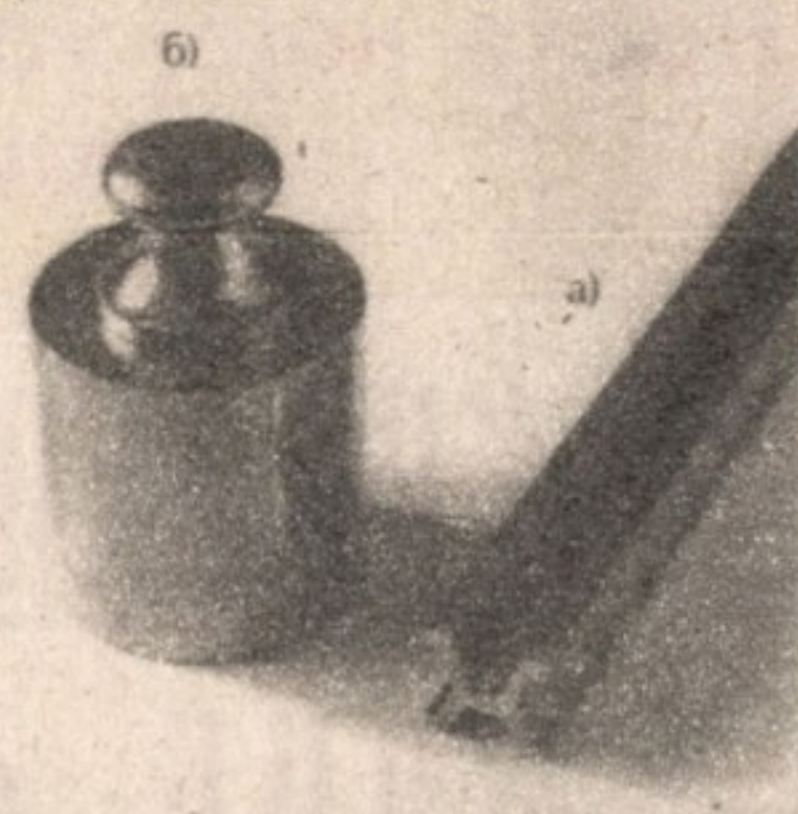
У метежу који је, лета 1914. захватио Београд и док су колоне људи хитале само у једном правцу – што даље од престонице – један човек је грабио према Београду пробијајући се кроз масу успаничених. Био је то Михаило Добрић, одговорни чиновник у Одељењу за тегове и мере при Министарству финансија. Није био сигуран да ли су на време евакуисани и еталони метра и килограма.

Трезор у Министарству финансија био је празан. У њему није било сем еталона који су пре четврт века пристигли из Париза. Брижљиво их спаковавши у посебан кофер, чиновник Добрић је – вешто избегавајући разорне поготке аустроугарске артиљерије – на једвите јаде успео да умолити, с богатом наградом, једног фијакеристу да га превезе до Раље. Тада је, на име, железница саобраћала само до те варошице од Београда, с обзиром да је ватра из непријатељског оруђа разорила пругу.

Нажалост, до наших дана није стигло сведочење чиновника Добрића. Зна се да је у Раљи успео да се угура у један теретни вагон и да се докопао Ниша након 36 сати путовања. А онда је целе ноћи, не одвајајући се ни тренутка од кофера с еталонима, лутао претрпаном Нишом у потрази за архивом Министарства финансија.

Прича коју је недавно исписао Срђан Спиридоновић даље вели да су еталони у Нишу остали све до јуна 1915, када је почело ново повлачење српске војске. Са осталом архивом, а уз будно око Михаила Добрића, еталони су возом пребачени до Краљева, откуд су – воловском запрегом – преко Призрена и Ђаковице стигли до Пећи.

Ни ту није био крај путовања. Еталони су, делећи судбину српске војске и народа, наставили повлачење. На леђима брдских коњића и, по времену, на рукама војника

Еталон килограма бр. 33, набављен после Другог светског рата, пошто је првобитни нетрагом нестао

савладали су беспућа Чако-ра, прошли кроз Андријевицу и Подгорицу и коначно стигли до Скадра. Из града на обали Скадарског језера упућени су у луку Сан Ђовани ди Медуа, одакле су бродом пребачени на Крф. На острву у Егејском мору остали су до краја рата, да би се затим коначно вратили у Београд.

Од 1920. до 1922. еталон метра био је у Паризу на провери. Утврђено је да није било неких већих промена и да је одступање од његове вредности добијене 1889. износило само +0.23 mm. Овај податак наглашен је у документима Међународног бирора као доказ постојаности израђених еталона.

Еталон килограма је, нажалост, био оштећен. Није остало забележено каква је била природа оштећења, само се зна да је 1925. замењен еталон бр. 29, пошто је о томе сачуван записник.

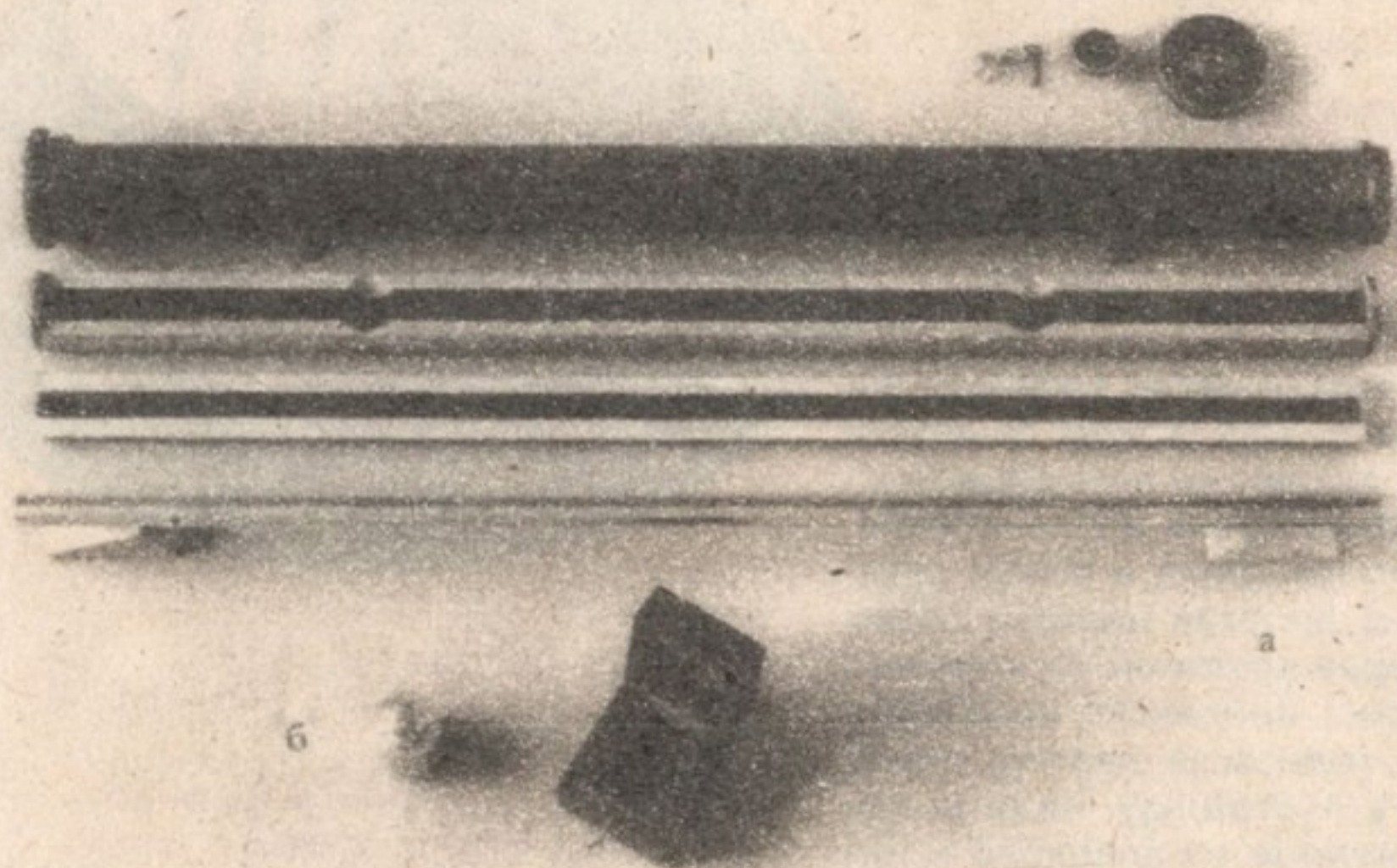
Све до априлског рата 1941. еталон метра и еталон килограма чувани су у тадашњој Средишњој управи за мере и драгоцене метале. По избијању рата еталони су поново кренули у избеглиштво. Доспели су до Крагујевца, где их је окупатор запленио. По завршетку рата еталон метра је поново нађен, али је еталону килограма изгубљен сваки траг...

Еталон метра и данас се чува у Савезном заводу за мере и драгоцене метале у Београду, али више није национални еталон јер је ту улогу преузео ласер.

Нови еталон килограма, набављен после оног рата, израђен је од нерђајућег челика (никрал Д), има метролошку, али не и историјску вредност.

Даља судбина одговорног чиновника Михаила Добрића, није нам, засад, позната.

Приредио
Петар Милатовић

Еталон метра број 30 који је преживео и Први и Други светски рат, начињен од платине (90 одсто) и иридијума (10 одсто), смештен је у месингану спољну кутију с поклопцем на завртањ с кључем; унутрашња дрвена кутија постављена је црвеним сомотом. Данас у Савезном заводу за мере и драгоцености

**Врста којој уопште не прети
изумирање**

БУБАШВАБА, НАШ СУСТАНАР

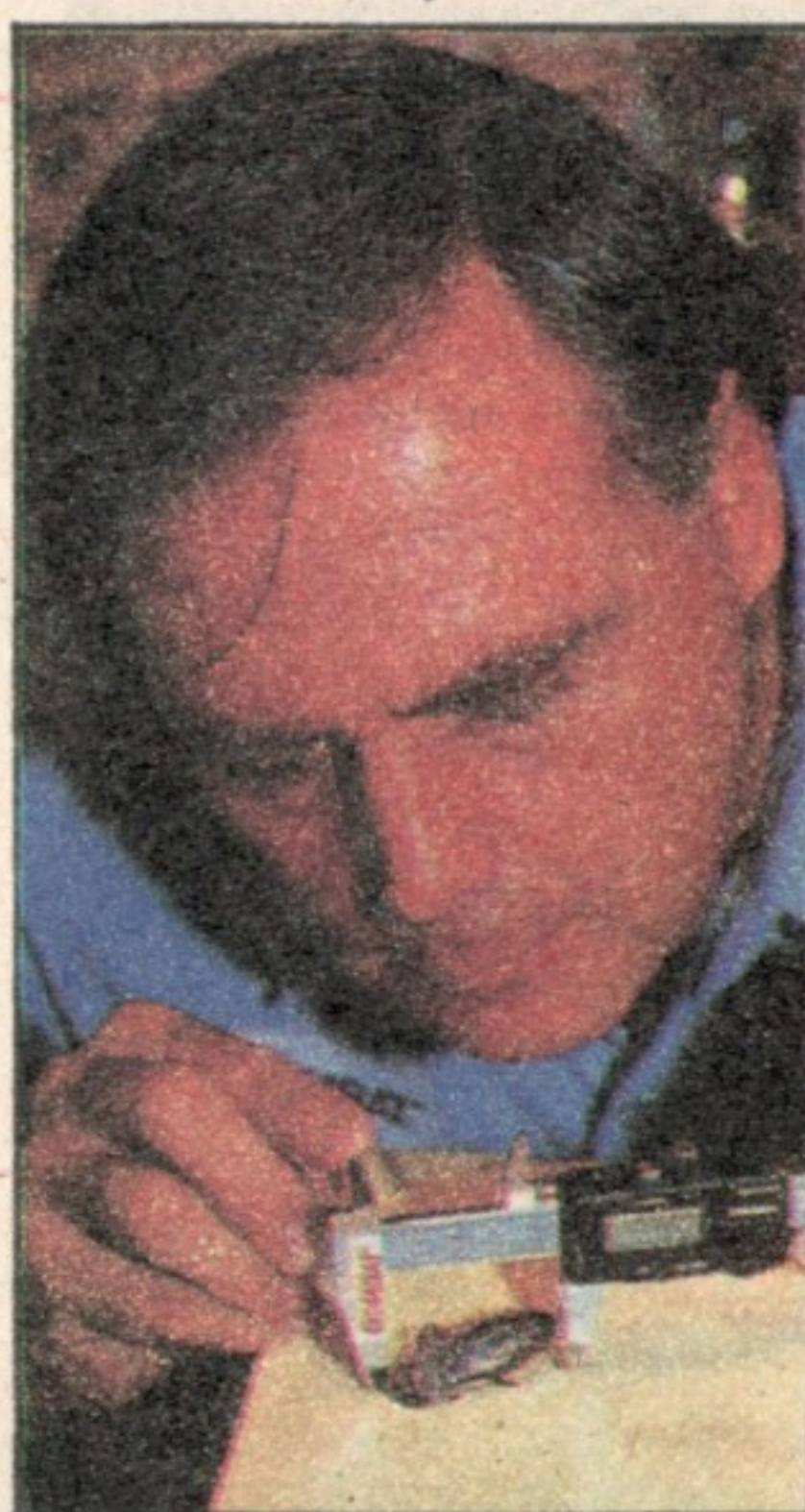

**Она је најстари-
ји и најуспелији
инсект и може
се сматрати
ретким приме-
ром савршен-
ства природе
јер је у њеном
случају еволу-
ција отпрве
створила оно
право: фосили
од пре 300 ми-
лиона година
мало се разли-
кују од својих
данашњих по-
томака**

Коме се није догодило да ноћу у кухињи изненада упали светлост и устукне када угледа нешто живо, крупно и црно како муњевито брише преко пода и ишчезава у неком видљивој пукотини? За оне које занимају научне појединости то је уважени члан породице Blattidae из реда Orthoptera или правокрилаца – дугоноги плџоснати инсект популаран под именом бубашваба.

Она, или више њих, у мраку се гостила мрвицама или, чак, сићушним тачкицама масти у наизглед савршено чистој кухињи и сасвим је сигурно да ће се ту поново вратити.

Бубашваба је један од најстаријих и најуспелијих инсеката и може се сматрати ретким примером природног савршенства јер је у њеном случају еволуција отпрве створила оно право: фосили бубашвабе од пре 250 до 300 милиона година једва да се разликују од својих садашњих потомака и нема разлога да такве не остану још коју

Љубитељ бубашваба, има их и таквих, узима меру најновијем тркачу своје „ергеле“ у припреми за Највеће светско такмичење бубашваба у организацији америчке компаније за инсектициде.

стотину милиона година. Природа им је ускратила само лепоту.

Бубашвабе су увелико надживеле диносаурусе и не би било чудно да миле по овоме свету и када на њему не буде више људских бића, нарочито ако та људска бића почну једна друге да гађају нуклеарним оружјем. Бубашваба неће ни осетити зрачење које је за човека смртоносно.

А пошто су већ биле дубоко замрзаване и враћале се, после тога, нормалном животу, ни нуклеарна хладноћа неће им ни најмање сметати. Узгред, већина бубашваба може месец дана да не окуси ништа и да се осећа сасвим угодно, а издржаће без хране и два месеца под условом да у близини има мало влаге.

У свету живи око три и по хиљаде врста бубашваба. Срећом, деведесет девет одсто њих шумски су инсекти, углавном тропских предела, и човек их не среће ако их не тражи. Онај један одсто који у стопу прати људе сасвим је довољан да им загорча живот. Бубашвабе су, по речима једног научника, „најуспешнији светски путници“ и настањују се свуда, од афричких честара до нафтних платформи у Северном мору.

Ми Европљани суочавамо се углавном с две врсте бубашваба: 2,54 центиметра дугачком источњачком бубашвабом (*Blatta orientalis*) и њеном мањом рођаком немачком бубашвабом (*Blattella germanica*). У последње време из Лондона стижу вести да и трећа врста, такозвана америчка бубашваба (*Periplaneta americana*) дугачка 5 центиметара, почиње да осваја

Мајчина чаура за јаја штити младунце све док не буду спремни за самосталан живот.

ТОПЛА МАТЕРИНСКА ЉУБАВ

Типична женка бубашвабе носи чврсту чауру у којој је између 12 и 48 јаја у зависности од врсте. Она је вуче са собом око двадесет дана пре него што је остави на погодном месту. У чаури су ларве које су, чим чаура прсне и оне измиле, сличне одраслим бубашвабама само им крила и полни органи нису сасвим развијени. У року од десетак недеља ларве су сасвим зреле. И бубашвабине ларве прилично су отпорна створења. Питер Бејтмент, службеник британске компаније за уништавање гамади „Рентокил“, једном је партију чаура стрпао у чист алкохол и послао је у Аустралију. Када је пошиљка стигла, десетак ларви измилело је из алкохола и ни једна није ни штучнула. Јака чаура вероватно је тајна успешног путовања бубашваба по целом свету. Чауре су се нашле и у авионима, и на бродовима, и у поштанским пакетима. Ту је и одговор на питање како је могуће да бубашваба има чак и у подморницама.

Женка афричке кејп маунтин бубашвабе нежно скупља своје потомство ларви испод трбуха. За већину женки у свету бубашваба материнска брига престаје чим нађу згодно место за чауру с ларвама.

велике европске градове као и да све више екзотичних врста ствара колоније у близини лука и аеродрома: ушле случајно у брод или авион, залутале и лепо се прилагођавају.

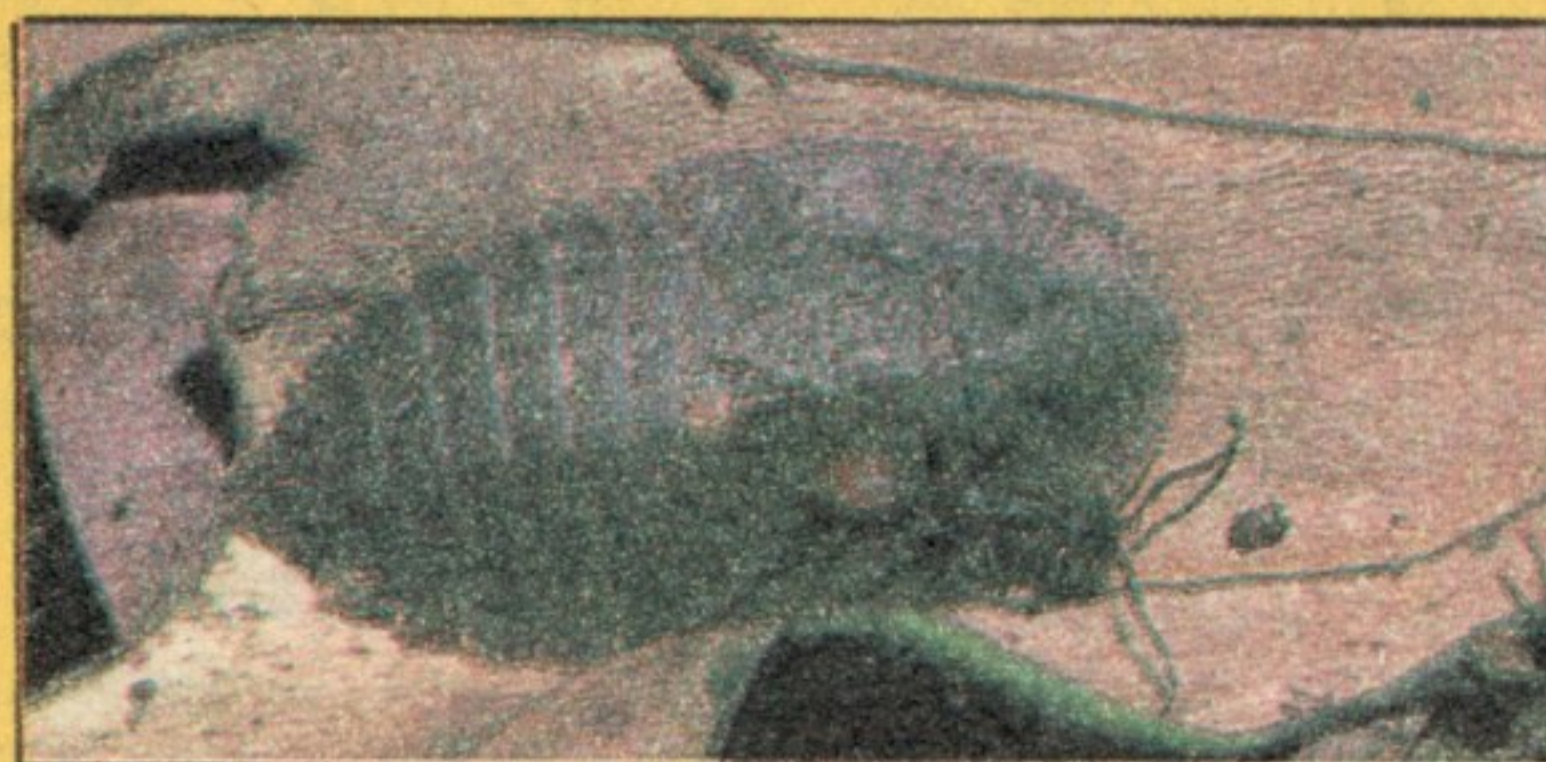
Имена ове три врсте могу да завајају јер су све бубашвабе пореклом из Африке. Источњачка може да значи да је примећена и крштена у Европи негде у 17. веку, а немачка за време Кримског рата средином 19. века. Америчка је тек пристигли дошљак мада су неки примерци нађени у једном руднику у Велсу још 1925. године.

Због чега су бубашвабе таква напаст за човека? Осим што се људи гаде да деле своје домове с колонијама великих, ружних и насртљивих инсеката, бубашваба је (пре)носилац најмање четрдесет патогених организама који могу да изазову свашта – од обичног тровања храном до дечије парализе и чак нечег горег. И веома је, веома тешко отарасити се бубашваба.

Као прво, оне су чврста и тврда мала чудовишта. Њихов оклоп привукао је пажњу америчког војног научника заинтересованог за један од

ЉУБИТЕЉИ ТЕЛЕВИЗИЈЕ

Бубашвабе на које смо навикли делују крајње монотонно у поређењу са својим живописним тропским рођацима од којих су, сматра се, све потекле. Ако се узму у обзир навике неких од тих екзотичних чудовишта, можемо се сматрати срећним што нису изабрала да се настане у нашим крајевима. Рецимо, шиштећа мадагаскарска бубашваба, дебела и дугачка 9 центиметара. И мужјаци и женке имају такве дисајне отворе које пуне ваздухом да би, све док не нађу партнера за парење, шиштале, „крекетале“ и „гроктали“ колико их грло носи. Неке од бубашваба које живе по џунглама бране се од непријатеља, међу којима су и радознали ентомолози (зоолози чија су ужа специјалност инсекти), испуштањем смрдљивог уља на све што се креће. Наше непознавање тих бубашваба вероватно неће дуго трајати: многе од њих одгајају се по америчким и европским лабораторијама и оне које одатле успеју да шмугну наћи ће себи места и лепо се множити по околним кућама, затим и даље. Тако су несрећни становници Флориде били принуђени да пруже нежељено гостопримство азијским бубашвабама необичних навика. Уместо да беже од светлости, њих светлост привлачи и оне праве друштво човеку све до последње осветљене просторије. Примећено је да касно лежу и да са занимањем гледају телевизију.

За бубашвабу шумског тла важно је да процени када треба да се „умртви“: армија мравца маршира преко ње док се она прави луда.

На слици је прашумска бубашваба из Нвинзленда у Аустралији. Њихове димензије су од пет милиметара до девет центиметара. Овде је приказан повећи примерак.

Бубашвабе успевају чак и у пустињама западне Аустралије. Њихове шаре привлаче љубитеље и оне су колекционарски примерци.

ЈЕДУ НАШЕ ТРЕПАВИЦЕ

● Поларни крајеви једине су области где бубашваба нема. Али, доказано је да би преживеле и тамо.

● Женка бубашвабе може годишње да добије 20.000 синова и кћери.

● Ако су довољно гладне, бубашвабе ће појести трепавице, обрве, брадавице, младеже уснулих људи, нарочито мале деце.

● У једном експерименту бубашвабама је преко очију нанет дебео слој боје и оне су и тако слепо лепо успевале да се снају.

● Ново оружје против бубашваба пронађено је нехотице када је дивља квасница побила четири милиона ових инсеката у Универзитетском центру за зоолошка истраживања у Лондону. Ово је за многе добра вест, али је за истраживачки програм била права катастрофа јер су бубашвабе коштале 45.000 британских фунти (око 110.000 немачких марана).

протеина које тај оклоп садржи, такозвани резилин, отпоран на већину органских растварача. Од синтетичког резилина правила би се идеална заштита одеће за трупе које рукују горивима.

Друго, бубашвабе су веома брзе. У „Гинисовој књизи рекорда“ лепо пише да је америчка бубашваба најбржи тркач од свих инсеката на Земљиној кугли. Док хвата убрзање, од тла јој се најпре одвајају кратке предње ноге, затим средње. При највећој брзини у погону су јој само задње ноге док јој је тело повијено према тлу под углом од невероватна 23 степена.

Пет центиметара дугачка бубашваба у максималном трку може да се докопа склоништа брзином од једног и по метра у секунди, што би одговарало трчању човека брзином од 320 километара на сат! И ко се онда не би трзао и вриштао када је у пуном спринту угледа на патосу своје кухиње?

Ово се односи на америчку бубашвабу, али ни немачка или оријентална, које непрекидно срећемо, нису много спорије с тим што трче ис-

Већина бубашваба, нарочито из тропских крајева, има добро развијена крила која користи само у крајњој нужди. Баш као и Бетмен, „украс“ на такмичењу америчких бубашваба

кључиво у самоодбрани. Уз све то, увлаче се, као од шале, у пукотине уже од два милиметра што је за очевице потпуно несхватљиво.

Муњевити рефлекс такође су од огромне помоћи. Детектори вибрација – длане на пару великих „кракова“ из стомака – преносе сигнал за узбуну право у ножне мишиће заобилазећи оно што би се звало бубашвабиним моз-

гом. И, бубашваба је у трку много пре него што почне да процењује опасност.

Бубашваба има и префињене органе за мирис и укус и веома брзо учи да избегава отровне мамце. Током једног експеримента у Америци остављани су по становима тањира с гликозом помешаном с јаким отровом за инсекте.

Бубашвабе су се гостиле и умирале и, после извесног времена, престале да умиру. Оне нису постале отпорне на отров, само су се одрекле посланице.

Бубашвабе се, наравно, успешно размножавају. С довољно хране и без непријатеља у околини женка за годину дана може да исповрти 20.000 младунчади. А чак и када јела нема на претек и сви се труде да потамане бубашвабе, стопа наталитета је више него задовољавајућа. То је познато сваком у чијој кући врви од бубашваба.

У свим кућама их има, мање-више у зависности од годишњег доба, пажње станара и хигијене, али су неке дословце опседнуте. Највише им одговарају зграде са централним грејањем: ем је увек топло, ем има тешко приступачних рупа и цеви где ће се завући, несметано множити и створити читаве колоније.

Догодиће се, ако се борба против њих запусте, да се бубашвабе не ограниче само на кухињу или купатило. Оне ће се обезобразити па ће пузати и по зидовима спаваћих соба и по лицима уснуле деце и одраслих. У Енглеској, на пример, није мало судских тужби против власника кућа и станова за издавање који не желе да се изложе трошку и доведу професионалне екипе за уништавање гамади тако да станари живе у непрекидном страху.

Напаст од бубашваба најгора је у топлијим поднебљима. Истраживачи Универзитета у Флориди пронашли су да у многим тамошњим зградама сваки стан у просеку има 80.000 својих личних бубашваба, у најгорим случајевима чак и по 250.000. То се односи на сиромашније делове градова.

Најсавременији инсектициди, смишљени да се легу стерилни мужјаци или да се бубашвабама омекша оклоп, потаманили су на Флориди деведесет пет одсто ових инсеката. Они који су преживели још су тамо, спремни да се множе, и множе, и множе.

Наши градови, нарочито Београд као највећи и најгушће настањен, пуни су бубашваба. Статистички подаци не постоје јер се нико није побринуо ни да грубо процени њихов број ни да крене у организовану акцију тамањења. Пошто нам већ не сметају пацови, којих има у свим деловима града и готово по свим кућама, чак и на степеништу и то усред дана, зашто бисмо лупали главу око обичних бубашваба?

Бојана Дожић

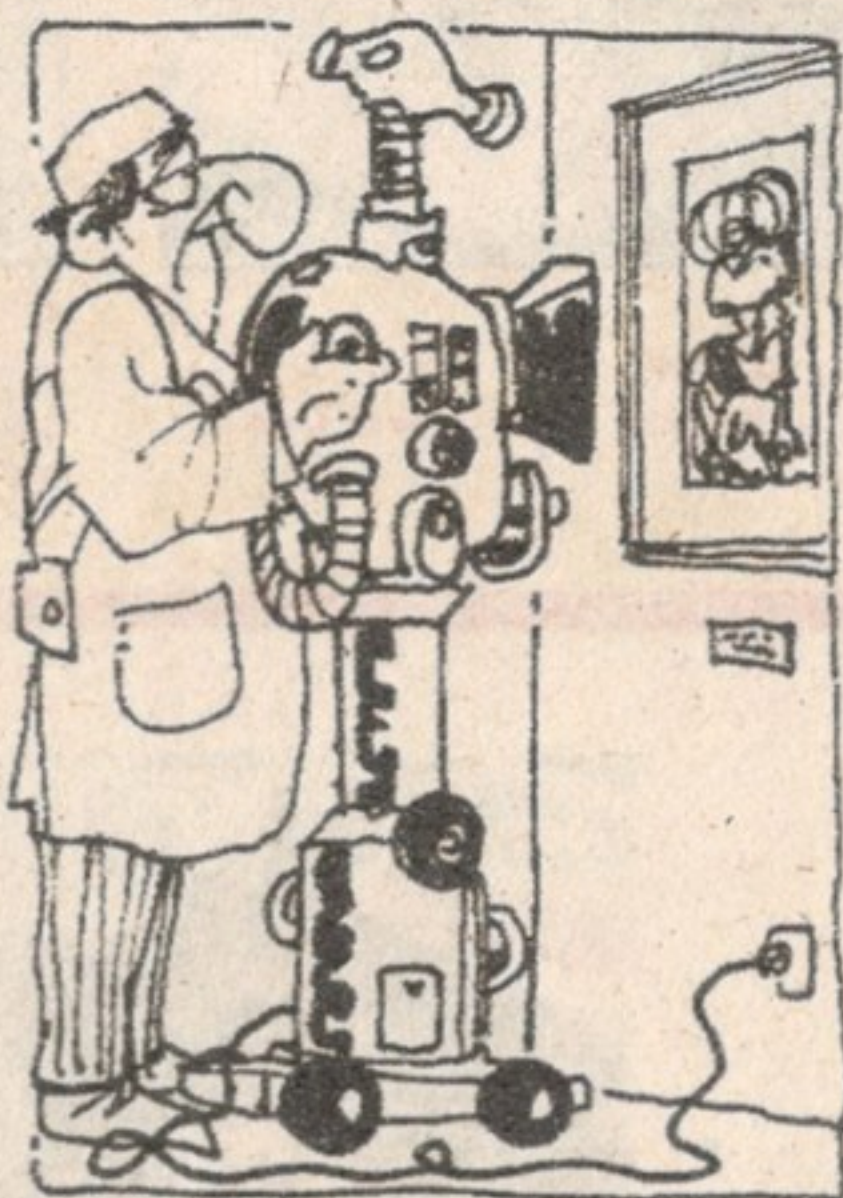

ШТА УБИЈА НОСОРОГЕ

Доскора се веровало да су главни непријатељи носорога и највећа опасност која прети њиховом опстанку ловокрадице. Најновија истраживања показују да то баш и није сасвим тачно: амерички биолози Дејл Лот и Мајкл Мекој са Универзитета у Калифорнији, који већ годинама прате проучавање носорога у националном парку Читван у Непалу, дошли су до закључка да ове животиње најозбиљније угрожавају – туристи. Носорози у присуству туриста показују знаке стреса, губе апетит и напуштају места на којима се обично хране, што се одражава, разуме се, негативно, на њихово размножавање.

У непалском националном парку за туристе се стално организује сафари на дресираним слоновима који могу да се приближе носорозима на само неколико метара да би радозналци из белог света

могли што боље да их сниме. У таквим приликама ове крупне животиње реагују на два начина: селе се у крајеве који су мирнији али немају довољно хране, а они храбрији остају где су и временом све више почињу да личе на домаће животиње. У оба случаја то је погубно за потомство – тамо где нема хране нема ни опстанка, а привикавање на људе брише разлику између оних који су наоружани фотоапаратима и оних с пушкама, то јест, између безазлених туриста и опаких ловокрадица.

СВЕМОГУЋИ РЕНТГЕНИ

Почетком ове године париски Лувр добио је нову лабораторију која, једина у свету, има акцелератор нуклеарних честица, а основана је како би се лакше утврдило да ли је неко дело оригинално или не и да би се установило „здравствено стање“, а потом, евентуално, предузела реставрација. – Циљ нам је да испитамо оно што се голим оком не види – рекао је шеф лабораторије Жан-Пјер Моен и поменуо понешто од већ урађеног, на пример рендгенско снимање минијатурног дрве-

ног обелиска из старог Египта које је показало да се унутар њега налази три или четири месеца стар људски заметак.

Проучавање слике која приказује гозбу а коју је радио неки ученик фламанске школе из 16. века открило је да је аутор написао реч „платво“ на капуту једног госта пре него што је нанео ту боју. Све ово, али и још много шта, могуће је захваљујући рендгенима чији зраци лако продиру кроз мермер, бронзу и друге материјале јер им је јачина 420 киловолти. Поређења ради, болнички рендгени имају око 50 киловолти.

ИСТИНА О ДЕЈВИЈУ КРОКЕТУ

О америчком националном јунаку Дејвију Крокету испричане су толике бајке да су нај-

зад и неки историчари поверовали у његово човекољубље и неустрашивост. Тако је, по њима, велики пријатељ Индијанаца – који то у животу није био, погинуо херојском смрћу приликом опсаде

тврђаве Аламо. Историјска је чињеница да је Аламо пао 6. марта 1863. године под налетима мексичке војске и да је свих 187 бранилаца, међу којима и Дејви Крокет, погинуло. Ту би заувек била стављена тачка у Мексику да недавно није објављен дневник једног пуковника, учесника битке, који тврди да је Крокет био кукавица и да се предао Мексиканцима. Стрелан је заједно са неколицином заробљеника. Заговорници аутентичности овог дневника тврде да о овом стрељању постоје још три сведочанства, али званичног записа нема. То је америчким историчарима довољно да дневник прогласе чистим фалсификатом и тако спасу образ многохваљеног јунака.

Илустровао Зоран Петканић-Петко

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

**СЛУЧАЈ РОЗВЕЛ ИЛИ
ДОГАЂАЈ ВЕКА**

**ПОГРЕБНИК ИЗ РОЗВЕЛА СЛУЧАЈНО СЕ ЗА-
ТЕКАО У БАЗИ РАТНОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА
У ТРЕНУТКУ КАД ЈЕ НАД ВАНЗЕМАЉЦИМА
ИЗВРШЕНА ОБДУКЦИЈА**

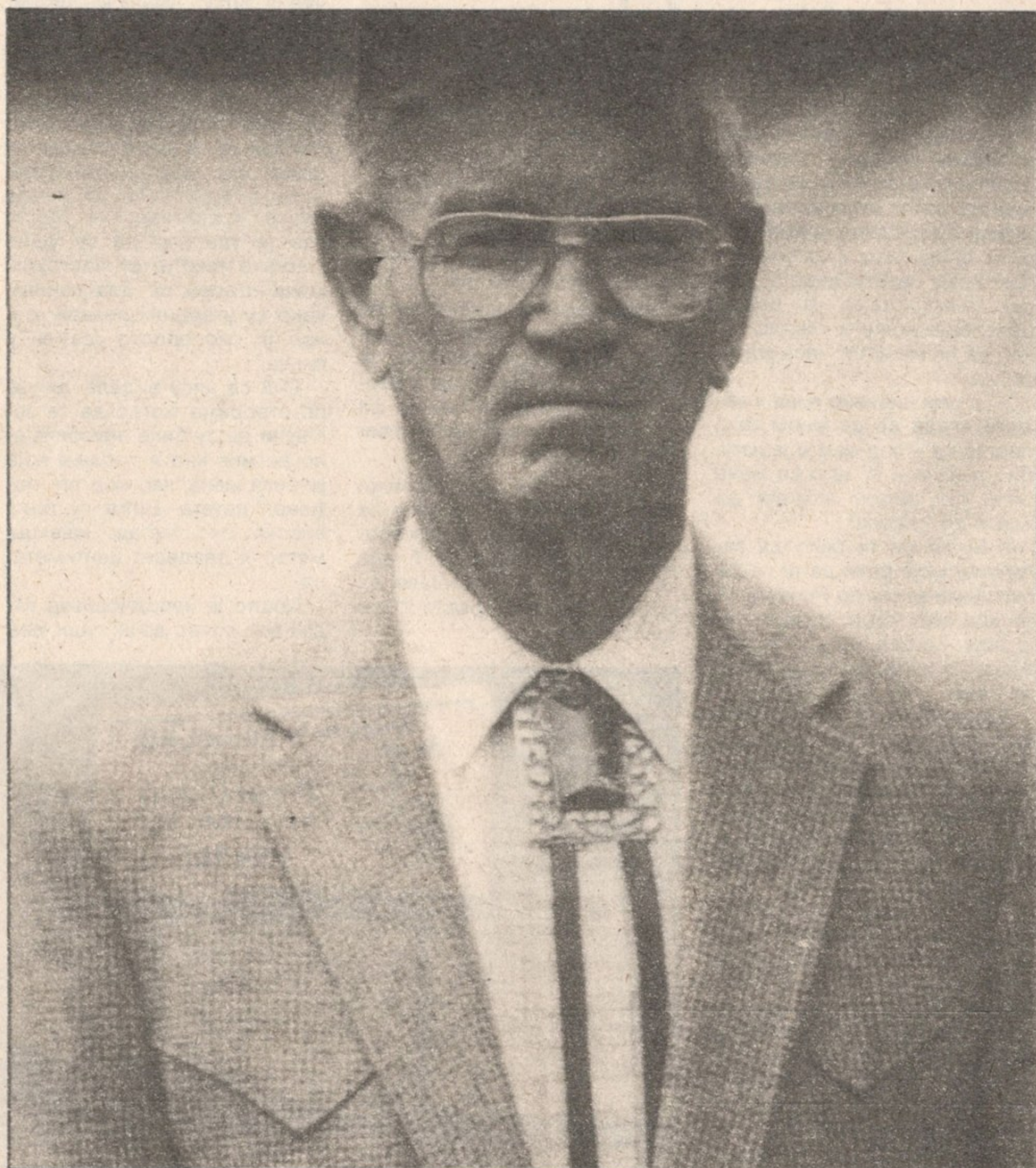
ГЛЕНЕ.

Негде после ручка 7. јула 1947. године телефоном су ми се јавили из Базе ратног ваздухопловства (AAF). Иако прилично млад, већ сам радио као директор Погребног завода у Розвелу. Непознати глас питао ме је да ли имамо мање металне ковчеге који херметички могу да се затворе. Рекао сам да

**БЕЖИ
ОДАВДЕ!**

имамо два, али ако је потребно да набавимо више, можемо да их обезбедимо до шест сати ујутру наредног дана.

Такви позиви нису били необичајени, па ми ни тај разго-

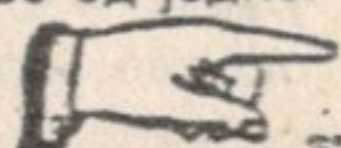
Глен Денис први пут је детаљно испричао своје искуство из далеке 1947. године. Иако и сам каже да је тешко поверовати у оно што је доживео, тврди да говори истину и само истину. Упорно одбија да открије име медицинске сестре која је била сведок обдукције ванземаљаца

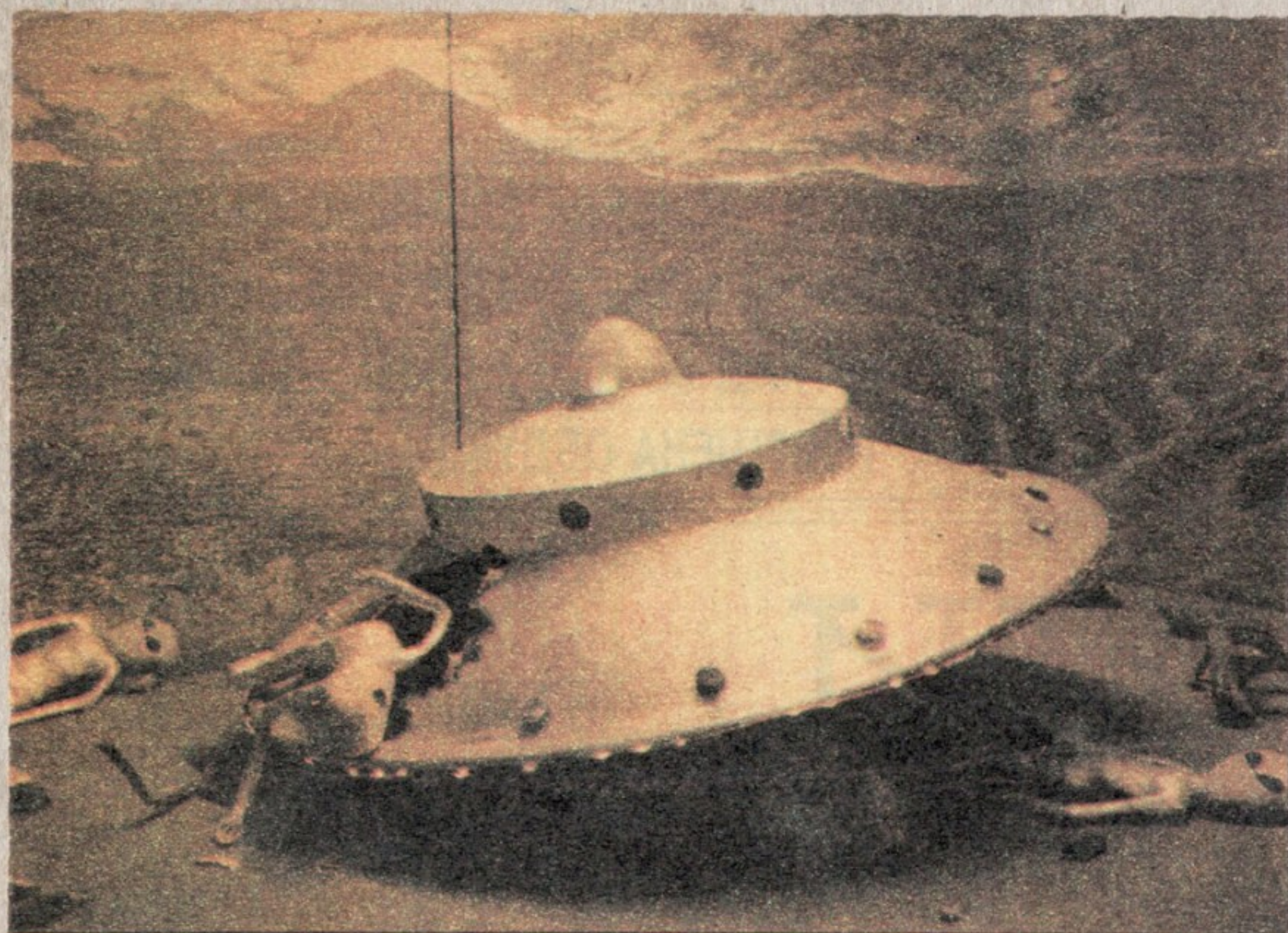
вор није изазвао било какву сумњу. После отприлике 45 минута, значи негде око три сата, исти глас распитивао се телефоном о хемијским средствима која користимо за конзервирање тела која су дуго лежала на отвореном. Ни то ми није било чудно јер у то време још нису постојала мртвачка кола с уређајем за хлађење, а у Розвелу није радио ниједан патолог. Упитао сам га зато да ли је потребно да за превоз преминулих набавим суви лед. Мислећи да се ради о некој несрећи до које је дошло у војној бази, понудио сам своју помоћ. Незнанац је одговорио да су му сви ти подаци били потребни само из теоретских разлога, да није дошло ни до какве несреће.

Пошто сам добровољно радио и као возач кола хитне помоћи, јавили су ми да одмах кренем по неког пилота који је, возећи мотоцикл, слетео с пута. Имао је мање повреде главе и ја сам га одвезао до болнице смештене у војној бази.

На паркингу сам приметио три санитарска возила поред којих су стајала два човека у униформи војне полиције. Ни на повређеног пилота, а ни на мене, та двојица нису обратила пажњу. Вероватно су мислили да смо „њихови“ чим без сметњи имамо приступ бази.

Пролазећи крај једног санитарског возила, пажњу ми је привукло оно што се налазило у њему. Близу отворених задњих врата било је насложено нешто налик половини кануа од нерђајућег челика висине нешто више од једног метра. Свуда око тога лежали

Да ли су нас ванземаљци заиста посетили пре скоро пола века?

су комадићи метала који се пресијавао у невероватним бојама, од ружичасте, црвене, до смеђе и плавкастоцрне.

Још нешто: у врху тог заобљеног дела који је остао не-оштећен – тада нисам могао ни да сањам да је то, можда, био део летећег тањира – приметио сам чудне ознаке. Једино на шта су ме ти знаци подсећали јесу египатски хијероглифи.

И у другом возилу налазио се исти крш. За трећа санитарска кола не могу ништа да кажем јер су врата била затворена.

Људи на пријемном одељењу одмах су одвезли повређеног pilota тако да нисам имао ни прилику, а право да вам кажем ни посебну жељу, да сазнам о коме се ради. Уосталом, човек је био толико закупљен својим повредама да не верујем да је уопште и обратио пажњу на оно што се налазило у санитарским колима.

Кад сам се већ затекао у згради ратног ваздухопловства, решио сам да мало одахнем. Кренуо сам низ хол, према кантини, да попијем неко освежавајуће пиће.

Одмах ми је било јасно да се нешто догодило. Владао је неуобичајен метеж, ходницима је јурила маса официра, све особе које до тада нисам имао прилике да упознам.

Обратио сам се једном капетану, запамтио сам му чин по ознакама на униформи. Питао сам га да ли се срушио неки авион и понудио да помогнем око збрињавања унесрећених.

– Ко си сад ти, до ђавола? – капетан ме је гледао као уљеза. – Одмах га одведите одавде! – обратио се двојци

војних полицајаца. – Одвезите га до града, да будемо сигурни да је напустио базу!

Таман кад сам пошао са полицајцима, зауставио нас је продоран глас.

– Тог кучкиног сина сместа доведите натраг! – викао је један генерал кога никада у животу нећу заборавити: огромни двометраш црвене косе и очију тако злих као да припадају самом ђаволу. Поред њега стајао је војник црне боје коже и гледао ме као да ће ме истог часа згазити.

– Ја сам цивилно лице и немате права да са мном тако поступате – сад сам и ја изгубио живце. – И, што се мене тиче, сви редом можете да идете до ђавола!

– Боље би ти било да запамтиш моје речи да ти не би скупљали кости по Розвелу! – генералово лице попримило је боју његове косе. – А сад одлази и да те моје очи више не виде!

Таман кад сам прешао пола ходника, срео сам медицинску сестру коју сам познавао одраније. Излетела је из једне просторије. И она и двојица лекара који су изашли за њом држали су влажан пешкир преко лица.

– Глене, бежи одавде колико те ноге носе! – рекла ми је кад ме је препознала. Ово је изговорила јецајући и гушећи се као да се бори да удахне мало ваздуха. Нестала је у пратњи двојице лекара који су се такође борили за ваздух и изгледали као да ће сваког тренутка повратити.

Чим су ме полицајци спровели до Погребног завода у чијој сам близини становао са породицом – женом и двоје деце – позвао сам телефоном ону медицинску сестру. Није била ни у војној бази, а ни код куће.

Оно што сам доживео у бази ратног ваздухопловства никоме нисам рекао ни реч. Тек кад је шериф Џорџ Вилкокс упозорио мог оца да се из Базе распитују не само о мени него и о жени, деци, морао сам да објасним оцу шта сам доживео. Поверовао ми је и заклео се да ни он никоме ништа неће причати. Плашио се за мој и живот моје породице.

Наредног дана позвала ме је медицинска сестра чије име не желим да откријем паћу о њој говорити као о сестри Х. Договорили смо се да се нађемо у локалном официрском клубу.

Сели смо у најудаљенији крај клуба, нисмо желели да нас било ко омета у разговору. Сестра Х била је бледа као креч, није престајала да плаче, цело тело трзало јој се од грчева.

Сви сем ње добили су наређење да се тога дана, када сам се случајно затекао у Базе, не појављују на послу. Када је стигла на посао, било јој је чудно што су око ње све сами непознати људи. Ушла је у салу за операције и на оба стола угледала пластичне вреће у које се стављају преминули. У врећама су се налазила прилично „начета“ тела два бића која су само подсећала на људска.

Смрад је био неподношљив, нешто што рецимо не може да се опише. Мада је за њих била потпуни странац, лекари су сестру Х ипак замолили да остане и хвата белешке док они прегледају та необична кратка тела великих глава.

Рука једног од тих – сада већ слободно можемо да кажемо – ванземаљаца (сестра Х описивала их је као „два чудна бића“) имала је отворене ране. Шаке су биле само са четири прста (на недавно обелодањеном филму о коме такође пишемо види се шест прстију). Уста без усана подсећала су на мале отворе не шире од два центиметра. Уместо зуба бића су имала парче хрскавице, на месту где је требало да су ушне шкољке такође су постојали мали отвори са два канала, како су утврдили лекари, а и нос је био просто усађен у лице.

Очи се нису виделе, али је по отворима могло да се закључи да су биле неуобичајено велике као и лобања која је била мека, као код тек рођеног детета. Бића су била висока око метар, највише метар и двадесет центиметара.

Пошто је неподношљив задах већ почео да их гуши, све

Мало место близу мексичке границе постало је НЛО-центар. На уласку у градић ове године била је постављена табла на којој се посетиоцима изражава добродошлица и жеља да доживе ново искуство на скупу уфолога

троје су морали да напусте операциону салу и ја сам их управо у том тренутку срео на ходнику. Сестра Х отишла је кући, а онда је сатима морала да се купа и пере косу јер јој се тај јак воњ, тако су јој рекле и другарице са којима је делила стан, просто увукао под кожу.

Док смо седели у клубу, замолио сам је да ми нацрта та бића. Учинила је то на полеђини хартије на којој се испишују рецепти. Ту хартију чувао сам међу личним списима у Погребном заводу. Кад сам седамдесетих година после пензионисања отишао да потражим те своје личне папире које сам оставио у архиви, није било ни трага од њих.

Сестра Х упозорила ме је да никоме не говорим о нашем сусрету, а да цртаже никоме не показујем, ни по цену живота. Онда је нестала. Изгубио јој се сваки траг. Рекли су ми да је погинула у авионској несрећи. Мислим да су је склонили на сигурно и запретили јој да случај заборави ако јој је живот мио.

Иако сам до сада појединим НЛО-истраживачима откривао делове приче чији сам сведок, сада сам први пут испричао све детаље. Да мени неко тврди да је све ово доживео, вероватно бих му рекао да измишља. Али, верујте, све је истина.

То што неко може да сумња да је сестра Х уопште постојала, његова је ствар. Разлог што не желим да откријем ко је она јесте њена безбедност. Уколико је још жива, не бих волео да има неприлика. Она сама одлучиће да ли жели да изађе у јавност или не.

У време о коме сведочи Глен Денис у Бази ратног ваздухопловства у Розвелу радило је пет (војних) медицинских сестара. Свима се ушло у траг. Анђела Лари, Адлин Фентон, Џојс Годар, Клодија Убел у међувремену су умрле. Розмери Браун, рођена 1915. године, још је жива, али се не сећа да се било шта неуобичајно дешавало у лето 1947. када је она служила у војној болници у Розвелу.

О сестри Х, за коју неки НЛО-истраживачи мисле да се звала Наоми Марија Селф, не постоје подаци ни у каквим документима, било војним било државним.

Весна Софреновић

ЛАЖ ИМА ШЕСТ ПРСТИЈУ

Метар и тридесет центиметара висине, шаке са шест прстију, патолошки увећане лобање: тако гласи лични опис ванземаљаца које је, наводно, пре 48 година, у Розвелу, у Њу Мексику, нашла и у тајности каква прати сваку најстроже чувану државну тајну проучила америчка војска...

Розвел је поново узбуркао духове пре неколико месеци када је енглески продуцент Реј Сантили објавио како се докопао оригиналних снимака обдукције. (Треба ли напомињати: велики број телевизијских мрежа сместа је откупио права емитовања; између осталих, учинила је то и италијанска ТВ мрежа RAI 2 која је 26. августа ове године емитовала кратак одломак из филма.)

Верзија Роја Преслија

Премијера је одржана 20. августа пред публиком од преко хиљаду ватрених „уфолога“ који су се за ту прилику сјатили у Шефилд из читавог света. Требало је да то буде догађај века, коначно раскринкавање завере ћутања чији је циљ био да се од човечанства сакрије сензационална истина: да су нас ванземаљци, ето, већ посетили и то још 1947. године!

И?

Па, нешто се у свему томе не уклапа.

— Чак и у крупним плановима снимци су до те мере разливени, а камере стално у покрету тако да се ствари тешко разазнају. Кадрови који приказују одстрањивање некаког органа из доњег трбуха „бића“ до те мере су исечени да је тешко закључити шта се налазило у деловима који су изостављени. Пред сам крај виде се необични предмети с натписима који подсећају на хијероглифе, а затим и шаке са шест прстију. Али, све то снимљено је у полумраку... — каже Паоло Тосели, иначе члан управног одбора Италијанског центра за проучавање НЛО из Торина који је присус-

Августа ове године у Шефилду, у Великој Британији, приказан је филм који је наводно снимљен током обдукције ванземаљаца обављене у Розвелу, у САД, пре 48 година. Шта је том приликом могло да се види?

вода за подозрење има и у начину на који је читава ствар изведена, почев од тренутка када је објављено да филм постоји па преко строго дозираних обавештења која су пуштана у јавност, до чињенице да су творци сензације века од самог почетка упорно одбијали сваку могућност озбиљне научне провере...

Ево како се, иначе, читава ствар одвијала, корак по корак.

1. Тринаестог јануара ове године енглески поп певач Рег Пресли, иначе ватрени уфолог, током гостовања на једном „ток шоу“ ВВС-а изјављује како је енглески продуцент Рој Сантили успео да се докопа петнаест ролни филма снимљених 1947. током аутопсије ванземаљаца у Розвелу. Енглезу је ролне, испричао је Пресли, продао човек који их је снимио, а који данас има седамдесет и шест

Компјутерска анализа снимака који су, наводно, начињени током обдукције ванземаљаца открила је присуство воска сасвим овоземаљског порекла...

творао шефилдској премијери.

Једном речју, фалсификат и то невешто направљен? У то готово да не треба сумњати, закључак је чак и знатног броја заклетих уфолога. Лош квалитет филма при том није једино што изазива сумње. По-

година. Дотични је, тече даље тв-прича, једну копију сачувао за себе и њу продао предузимљивом острвском продуценту. Не претерано убедљиво, али не и немогуће...

Само верзија се убрзо мења... Није реч о копији, него о

оригиналу... Филм јесте снимио Американац који не жели да му се име обелодани, али дотични нема седамдесет и шест него осамдесет и две године...

2. Двадесет и седмог марта новине објављују вест да ће светска премијера у трајању од 91 минут бити одржана током конгреса уфолога у Шефилду. Без иједне речи објашњења, у Шефилду је 20. августа приказан филм који је трајао свега 24 минута.

3. У јавности почињу да круже приче како су стручњаци „Кодака“ проучили филм и потврдили да заиста потиче из 1947. године. „Тачно“, тврди Реј Сантили. Питер Милсон из „Кодака“ све пориче: „Филмом ћемо се позабавити када га добијемо. За сада нам нико ништа није послао“.

Сантили одговара:

— Могу они да поричу колико год хоће. Анализе је било, а биће је поново уколико буде било потребно... На свим ролнама утиснута су четири слова „Кода“, а одмах иза њих квадрат и троугао, што је заштитни знак који је фирма штампала на свим ролнама произведеним 1947. године.

Тачно, али исти знак појављује се и на „Кодаковим“ филмовима из 1967. године...

4. На премијери 20. августа публици је, у ствари, приказан видео-снимак, а не оригинални филм. Видео верзија је, то признаје и сам Сантили, компјутерски дотерана и обрађена... Али, наравно, искључиво у циљу побољшања квалитета и снимка...

И ту рупама у причи о ванземаљцима из Розвела није крај.

Јавно се каже како је име Џека Барнета, човека који је наводно снимио оригинални филм обдукције, измишљено зато што он не жели да открије своје право име. А зашто?

Патолози који су видели филм кажу: сумњиво слично обичним људским лешевима

Ако је обдукције било и ако ју је извршила америчка војска као што се тврди, онда је војним властима свакако добро познато име човека коме је поверен задатак да све сними.

Шпијунски балон или, ипак, нешто треће?

Уосталом, колико се то ролни филма докопао Сантили? Према последњој верзији, има их двадесет и две. Само, број се од марта до данас неколико пута мењао...

Шта још? Сива боја коже ванземаљаца, која се види на снимцима, открила је присуство воска. Да то, случајно, нема некакве везе с чињеницом да на телима „свемираца“ нема брадавица и пупка? (Рас-топљени восак би, је л' тако, могао да прекрије и попуни штошта...)

Чак и целовит снимак аутопсије који нико није видео траје, како Сантили и остали тврде, 91 минут. Сувише кратко за откриће века.

Најзад, патолози који су видели филм кажу да су тела (а реч је, иначе, о два ванземаљска бића наводно женског пола) необично слична људским, и то до најситнијих појединости. Уочене разлике потичу од патолошких деформација које су у медицини познате још од краја прошлог века.

Океј. Нека је филм розвелске обдукције и фалсификат. Шта то доказује, питају најтврдокорнији поборници тврдње да су нас пре тачно 48 година ванземаљци ипак посетили... Нешто се, кажу, те године спустило на тло Розвела. „Тачно“, гласи званични одговор који је прошле године дала америчка влада. Само што се, тврди се у званичној верзији, радило о извиђачком балону који је имао задатак да снима нуклеарне пробе које је у оно време правио СССР. Јула ове године посебна комисија америчког Конгреса потврдила је ово објашњење.

Ако је све баш тако кристално јасно као што би власти хтеле да нас убеди да јесте, чему онда накнадно истраживање пред комисијом Сената само дванаест месеци након објављивања претходне званичне верзије? Значи ли то да се у причи о шпијунском балону, баш као и у оној о снимку наводне аутопсије, све не уклапа баш најбоље?

М. Илић

Америчка војска се, тврди се, докопала два вангалактичка бића, оба женског пола

Џефри је, под слабом светлошћу свеће, проучавао прашњави свитак папируса. Није требало поново да га чита, садржај је знао готово напамет. Преводио га је бар десет пута трудећи се да му не промакне ни најситнија грешка.

На папирусу су биле исписане молитве упућене боговима — Озирису и Ра. Али, и још нешто што је привукло Џефријеву пажњу. На пожутелом свитку из древног Египта налазило се и детаљно упутство за припремање напитка који је доносио не само бесмртност већ и неограничену моћ.

На крају свитка био је уцртан и картуш. Џефри је, као и сваки упућенији египтолог, добро знао да тај заобљени квадратић означава име фараона који је владао у доба када је папирус исписан. И зато се Џефри није ни трудио да одгонетне шта пише на картушу.

Око одгонетања имена појединих састојака наведених у рецептури Џефри се добро намучио. На срећу, после неколико месеци упорног трагања по апотекама, радњама биоисхране, фабрикама хране, успео је да нађе све састојке.

Држећи свитак папируса пред собом, Џефри је по ко зна који пут проверио све састојке које је требало да смућка да би добио напиток. Кад је дохватио боцицу, дрхтао је од узбуђења. Био је добар египтолог, то су му сви признавали, али таквих као он било је на стотине у свету. Уз помоћ чаробног напитка успеће да се, макар мало, приближи египатским боговима, а можда ће постати и најмоћнији човек на свету.

Затворио је очи и течност из боцице сасуо у грло.

Убрзо је осетио како му у грлу „гори“, али — помислио је да је то сасвим природно. Онда се бол спустио ниже, да „избаци“ течност коју је управо прогутан, но, било је касно. Цело тело било му је укочено, борио се за ваздух. А и то мало кисеоника за који је успевао да се избори, осећао је у грудима као ватру. Чинило му се да му се телесна температура изједначава са ужасном жегом која је владала пустињом.

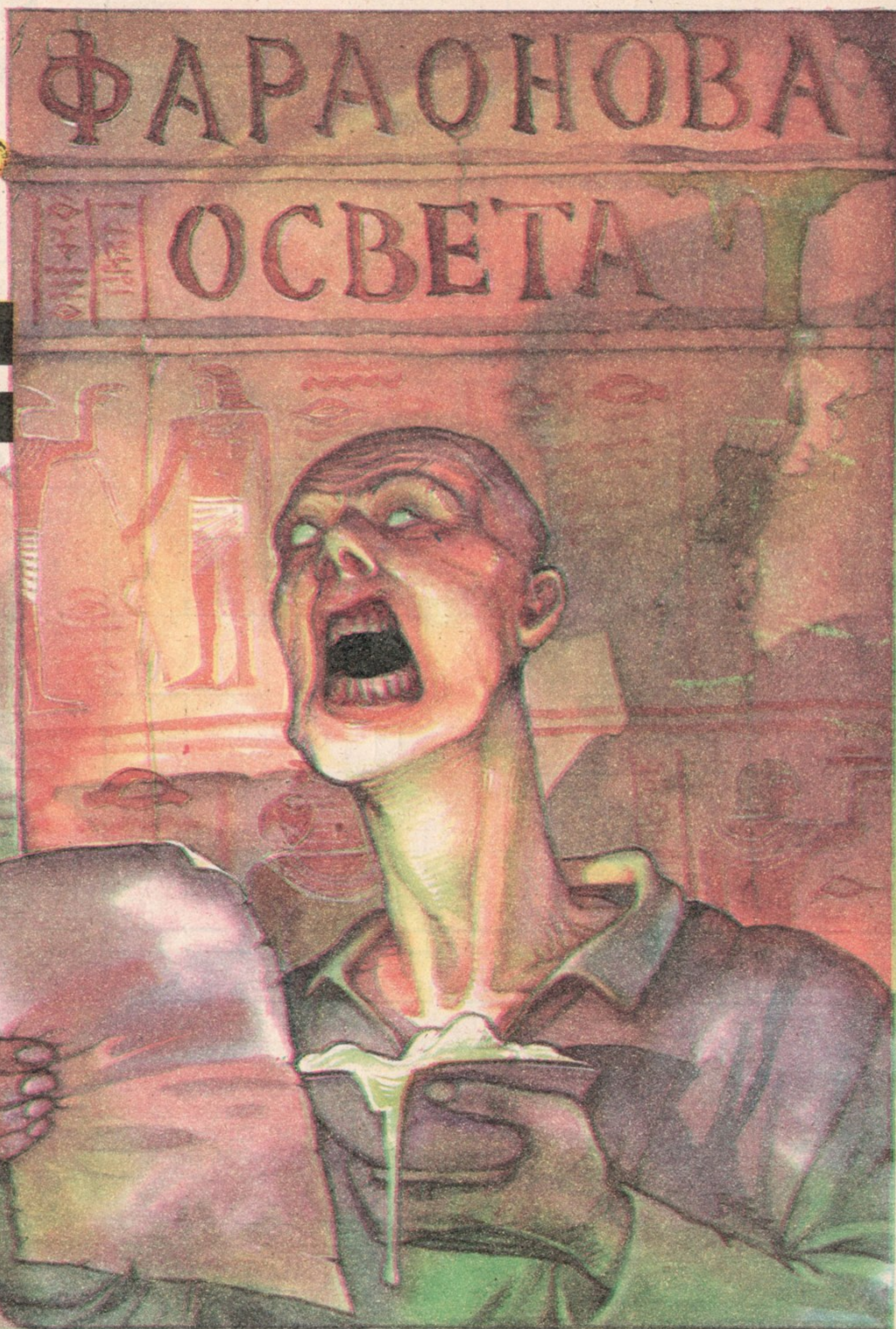
Тетурао се и обарао ствари око себе покушавајући да дохвати нешто, иако ни сам није знао шта би то требало да буде. Пре него што се срушио мртав, успео је још једном да погледа папирусов свитак.

А испред Џефријеве собе неко је убрзано корачао. — Сигуран сам да сам чуо неку

Уређује
др Зоран Живковић

Брус Хантер

Илустровао Добросав Боб Живковић

буку – нечији глас саопштавао је неком зашто је дотрчао.

Потом се чуло како тај неко разним кључевима покушава да отвори врата Џефријеве собе која су коначно попустила и у собу је ушао директор музеја.

– Смајте, овде је толико мрачно, молим те, упали светла! – директор се обраћао човеку који је ушао заједно с њим. – Видиш да сам био у праву! Погледај! Зар та особа на поду не личи на једног од твојих асистената?

– Страшно! То и јесте мој асистент Џефри – Смајт је био видно узбуђен. – Шта ли је могло да му се догоди? Па он ни у тридесету још није зашао!?

Директор музеја пришао је телу које је лежало на поду. Одмах је приметио свитак папируса који је овај, очигледно пред саму смрт, успео да шчепа.

– Ово ми личи на један од папируса које чувамо у магацину музеја – директор се по-

ново обратио Смајту. – Тај твој Џефри вероватно га је преводио у тајности. Видиш да није палио ни светла, већ је радио уз свећу.

– Да, у праву си, – Смајт је једва успео да извуче свитак из Џефријеве шаке. – Знаш, то је једна од оних древноегипатских формула која, наводно, треба да ти обезбеди бесмртност и неограничену моћ! Зашто ли је Џонс одабрао баш овај папирус кад у складишту има на десетине так-

вих? Пошто су историјски незанимљиви, нисам их детаљно ни проучавао. Само знам да никада нисам успео да дешифрујем садржај картуша, на крају свитка.

– Дај да погледам – директор је узео папирус из Смајтових руку. – А, да! То ти је само упозорење. У картушу није, као што је обичај, наведено име фараона, већ напомена. Грубо преведено, пише – „само за спољну употребу“.

В. С.

ПОЛИТИКНИ

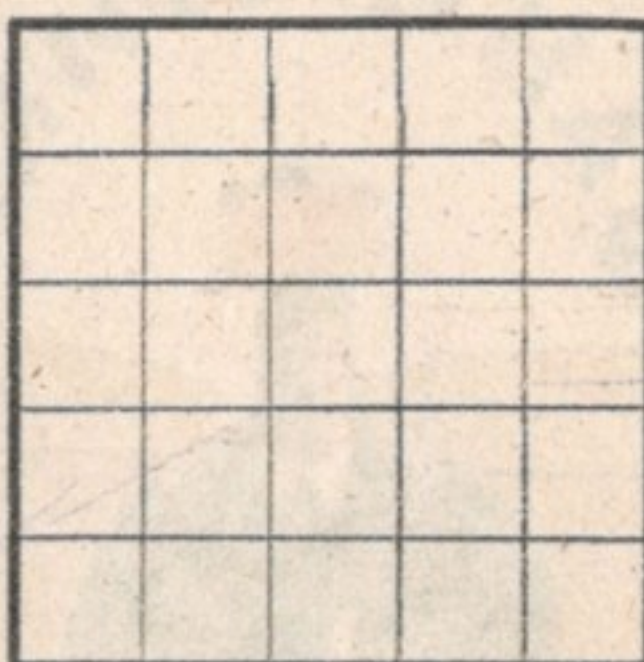
51

ЗАБАВНИК

АУТОР-РИСТО	СЛИКАР СА СЛИКЕ	ВРСТА ТЕЛЕСНИХ БЕЖЕИ	ФОНТАНА У РИМУ	РЕЋИ	ЧИТАЊЕ СЛОВА ЕТА КАО "Е" (грч.)
ДОМАЋЕ ПЕРНАТЕ ЖИВОТИЊЕ	P	A	R	K	E
СОДА-ВОДА	A	E	R	A	T
ЛИСТО-ПАДНО ДРВО	B	R	G	Z	A
ШАХОВСКА ФИГУРА	L	O	V	A	C

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК	АМЕРИЧКИ РОКЕР	НАЈБЛИЖА РОЂАКА	КРТИЦА	СИЛОМ ОТВОРИТИ РЕКА У МОНГОЛИЈИ	И.З. ЦИРКУСКО БОРИЛИШТЕ	АМПЕР ПРАОТАЦ ИТАЛИЈАНА	СТРАНА СВЕТА	ПЛАТИНА	ЦИРНО-ГОРСКО КОЛО	ДЕЛО КОЈЕ ПОКАЗУЈЕ ПАСТИРСКИ ЖИВОТ
	I	S	K	O	P	I				
	G	E	R	N	I	K	A			
	I	S	T	O	K		R	I	M	
	P	T		N	A	M	E	T		
	O	R	O	S	E	N	A	T		
	P	A	S	T	O	R	A	L	A	

МИНИ МОЗАИК

На слици је амерички тенисер. Његово име и презиме комбинујте са речима из пописа тако да добијете исправну укрштеницу.

АКИТА, ГАРОВ, ДРИНА, ЕВАНИ, ИТАЛИ, НАКИТ, РОТАЛ, СИНАН.

СПОЈИТЕ ПАР

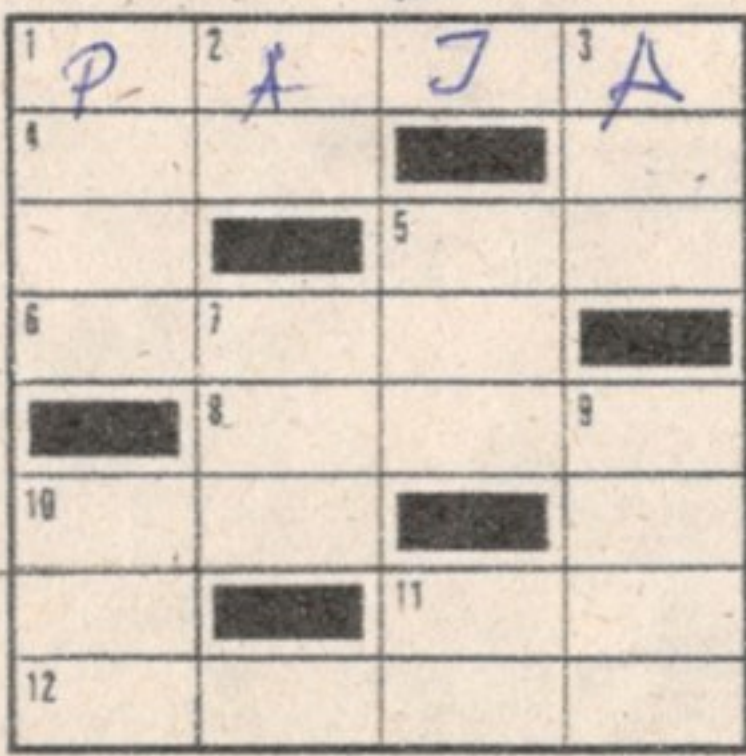
1. Брђовић	а. кошарка
2. Нађ	б. тенис
3. Бутулија	в. фудбал
4. Максимовић	г. атлетика
5. Милановић	д. одбојка
6. Бодирога	ђ. бициклизам
7. Бранковић	е. стрељаштво
8. Вујић	ж. ватерполо
9. Грујић	з. рукомет
10. Брковић	и. стони тенис

АДРЕСА

НИНОСЛАВ МАНЕК

Све у свему,
он живи у Срему!

СЛОГОВНА УКРШТЕНИЦА

ВОДОРАВНО: 1. Дизнијев јунак са слике; 4. Завеса; 5. Филм Џима Керија; 6. Житељи античког Лација; 8. Нишанити; 10. Огранак; 11. Земљишне мере; 12. Наплаћивати царину.

УСПРАВНО: 1. Дело које описује пастирски живот; 2. Име књижевнице Рибникар; 3. Начин поступања; 5. Модрица на телу; 7. Мир; 9. Старати се око коња; 10. Ограничење, гранична линија; 11. Име глумице Жирардо.

АКРОСТИХ

Већ се ближи зиме коб,
иње прође, оста сета.
Слутим пролећа доб
из "првог белог цвета".

ЧИТАЉКА

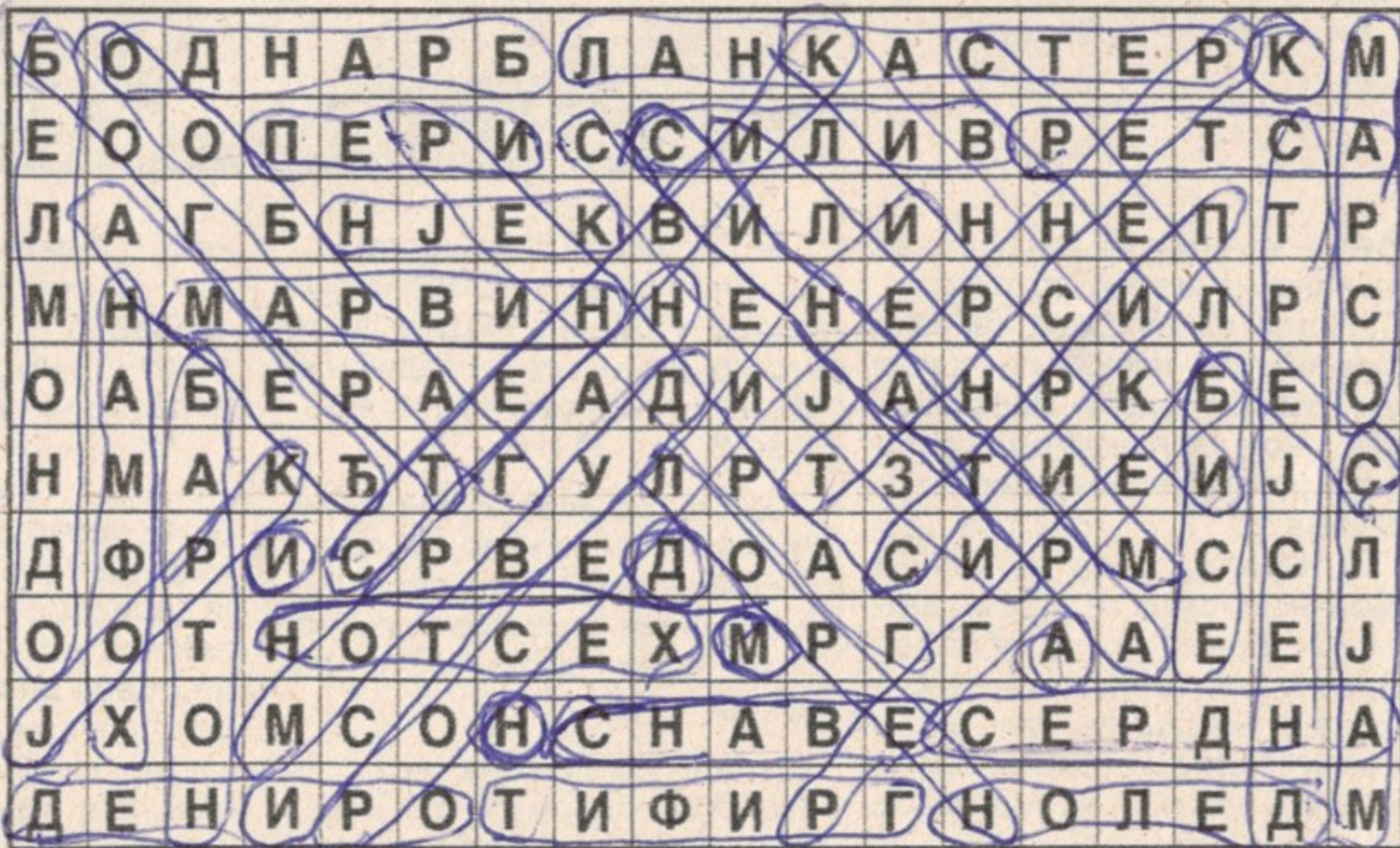
Баци цигарете
пушио си дуго
нико ти неће дати
здравље друго.

Решења се налазе на страницама "Мале поште".

ОСМОСМЕРКА

У осмосмерци пронађите презимена глумаца са пописа. Неискоришћена слова, читана редом, дају презиме глумице са слике.

АНДРЕС, АСТЕР, БАРТОН, ВЕЛМОНДО, БЕРГЕР, БИСЕ, ВОГАРТ, БРАНДО, ВИЛИС, ГАРБЕ, ГАРДНЕР, ГРИФИТ, ДЕЛОН, ДЕ НИРО, БЕМА, ЕВАНС, ИТВУД, ЈОРК, КЕЈН, КИНСКИ, ЛАНКАСТЕР, ЛОРЕН, МАЈЛС, МАРВИН, МАРСО, МИНЕЛИ, МОРЕАН, ПЕРИ, РОСЕЛИНИ, СВЕЈЗИ, СЕЛЕРС, СИНАТРА, СТЕНВИК, СТРЕЈСЕНД, СТРИН, ТАРНЕР, ХЕСТОН, ХОФМАН.

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

"П" ПИРАМИДА

1. Скраћеница за пара;
2. Лудолфов број;
3. Име певачице Задоре;
4. Врста колача;
5. Гусар;
6. Цепати;
7. Наметник, онај који живи на туђи рачун;
8. Београдски фудбалски клуб.

ПОВРАТНИ РЕБУС (4,1,5)

Овај ребус решавајте тако што кренете од другог слова до краја, а онда се вратите по остатак (прво слово).

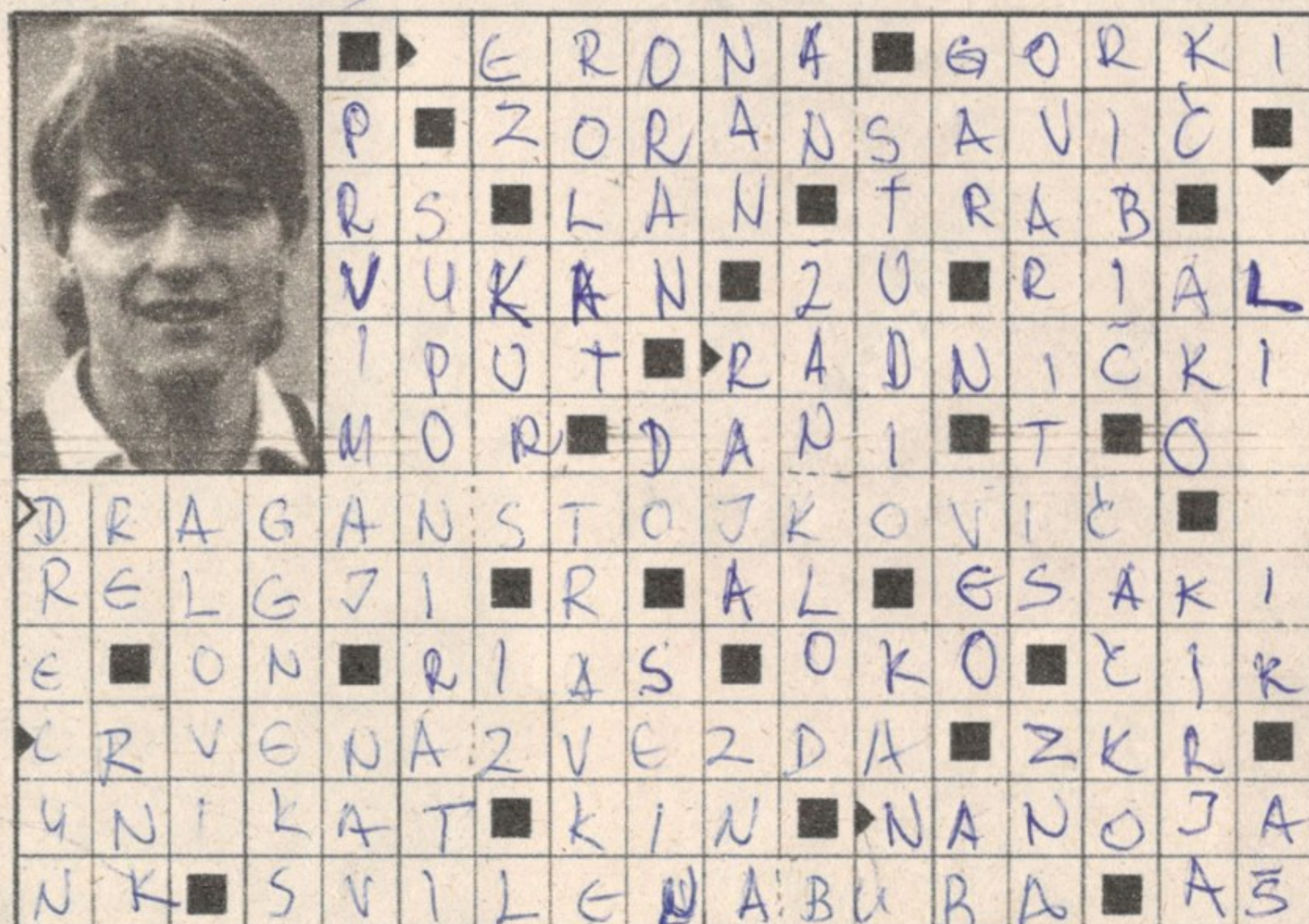
Птичју анаграм РАДО СЕЛИТЕ

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

У смеру беле стрелице упишите име и презиме нашег фудбалера са слике, а укрштеницу даље решавајте распоређујући речи из пописа. У смеру црних стрелица добићете називе свих досадашњих клубова фудбалера са слике.

ВОДОРАВНО: АКР, АЛ, АШ, ВУКАН, ГОРКИ, ДАНИ, ЕСАКИ, ЖУ, ЗОРАН САВИЋ, ИПУТ, КИН, ЛАН, МОР, НК, ОКО, ОМ, ОН, РЕЛЕЈИ, РИАЛ, РИАС, РС, СВИЛЕНА БУБА, ТРАВ, УНИКАТ, ЋИК.

УСПРАВНО: АВ, АГА, АКО, АЛОВИ, АН, АШ, ВЕО, ГАР, ГЕНЕКС, ДО, ДРЕЦУН, ЕЗ, ЖАН-КЛОД, ЗНА, ИЗ, КАНУ, КИРЈА, КУРС, КЋ, НАВ, НАН, ОВАРИТИС, ОРАН, ПРВИ МАЈ, РАЈА, РЕ, РИВИЧ, РНК, РОЈАТ, СЕИН, СТУДИО, СУПОНИРАТИ, ТРАВКЕ, ЋАТКО.

СКРИВАЛИЦА

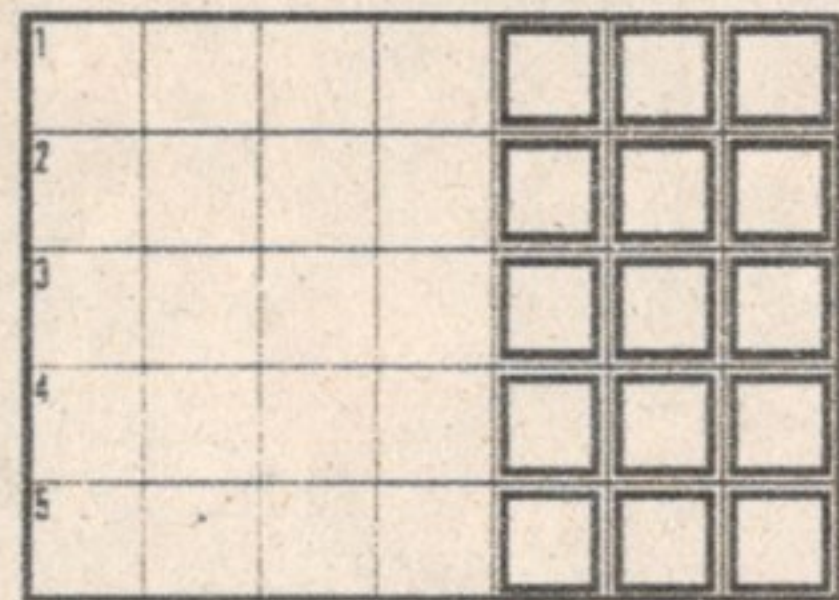
П	О	Т	В	Р	Д	А
И	С	И	Д	О	Р	А
К	К	К	Б	Л	Ж	Е
А	В	Е	О	Ш	А	П
В	Р	Т	Г	У	В	Е
А	Н	Р	К	Е	Н	Т
Ц	У	Р	Е	А	И	Р
Д	Ћ	У	В	И	Ц	И
Н	Е	М	А	Њ	И	Ћ

Ова укрштеница је већ решена, али су у њена црна поља, којих има 7, уписана нека слова. Ваш је задатак да откријете та црна поља и да заокружите слова која се у њима налазе. Ако то добро урадите, заокружена слова даће вам назив европског града.

ЧАУРА

Ову лепу вођку даје тропски крај, у њој наша биљка баш добра за чај.

Испуњаљка

БО, ВЕР, ВИЋ, ГУ, ЈО, КО, КО, ЛА, ЛИ, ЛИ, МА, СИМ, ЋЕР, ЦИК, ШЕ.

У овој испуњаљци упишите водоравно речи према описима, користећи горње слоге. На тај начин добићете име и презиме глумице са слике (у означеним пољима лика).

1. Знакови (посебно они за хемијске елементе);
2. У причи је посетио земљу Лилипутанаца;
3. Врста пољског цвета;
4. Сладак дечачић (фиг.);
5. Наша млада глумица, Мирјана.

СЛОВНИ РЕБУС

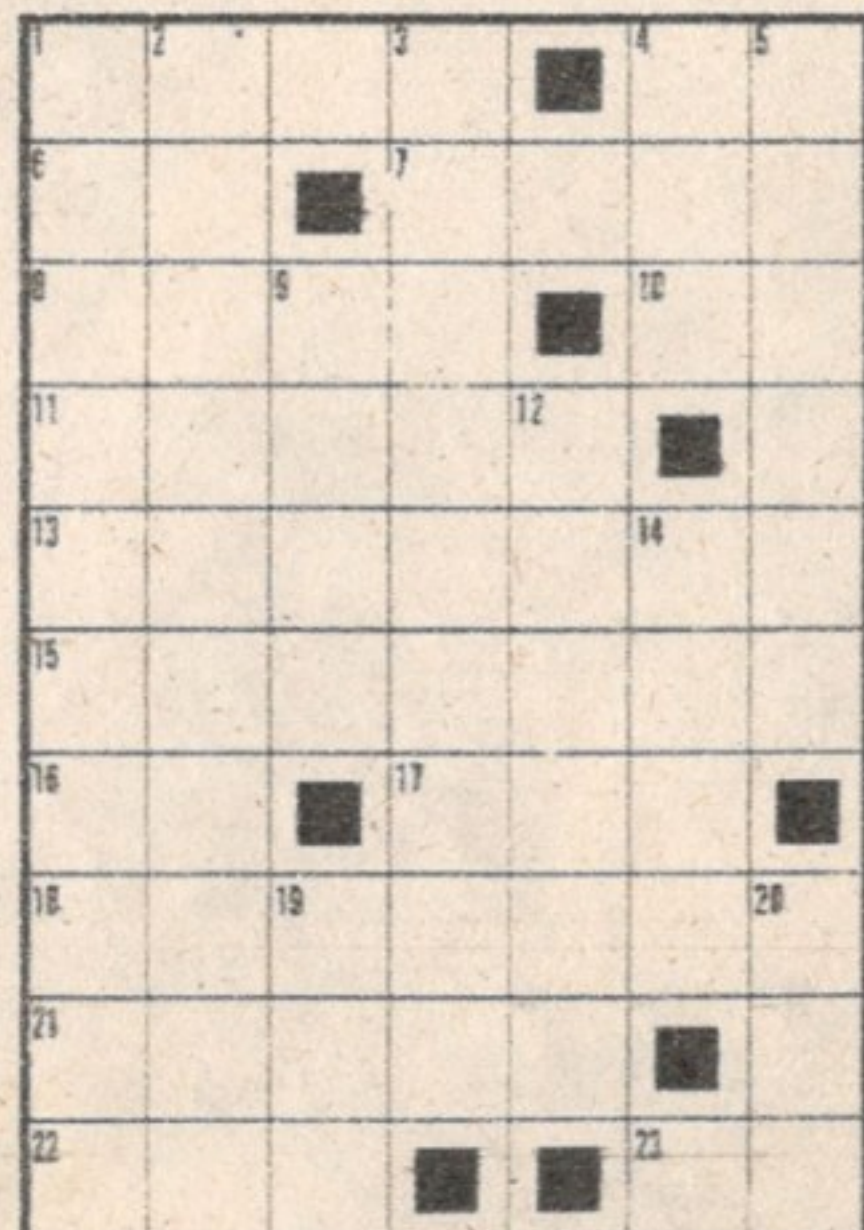
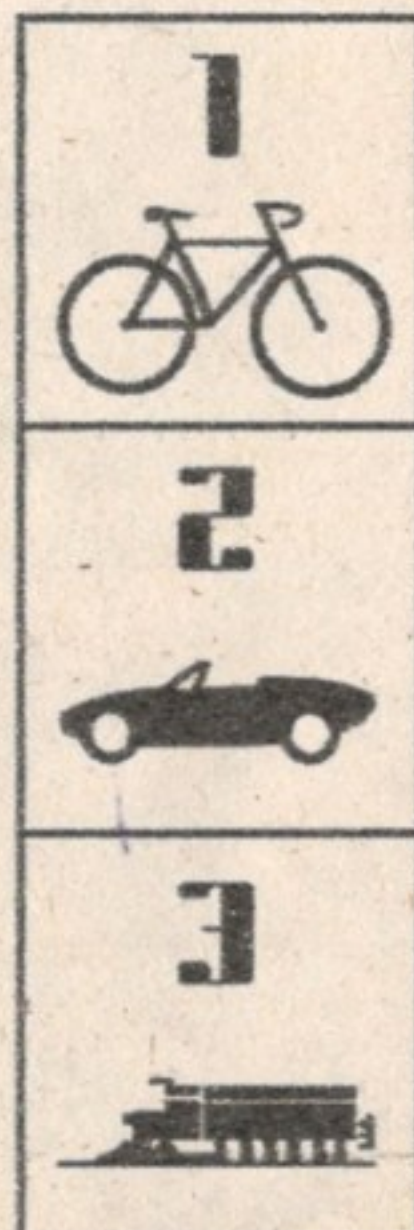
Анаграм

КОНКРЕТНИ редитељ СВЕ "Оскаре" узе, наклоњене су му холивудске музе.

УКРШТЕНИЦА

ВОДОРАВНО: 1. Ништа; 4. Ауто-ознака Ваљева; 6. Јуначки спев; 7. Замор; 8. Уздржавање од масног јела; 10. Упишите: З.М.; 11. Ред покошене траве; 13. Возило градског превоза; 15. Хемијска посуда; 16. Иницијали глумице Беговић; 17. Град у Малију; 18. Види слику 1 (мн.); 21. Хунски војсковођа; 22. Траци конца; 23. Екстремитет.

УСПРАВНО: 1. Сувишан; 2. Искористити; 3. Види слику 2; 4. Види слику 3; 5. Војска; 9. Врста карташке игре; 12. Птица црно-белог перја; 14. Корално острво; 19. Цитат (скр.); 20. Велика река у Пакистану и Индији.

Лука
из
породице
Борџевић,
београђанин
енглеског
сетерског
пореkla

СЕТЕРИ

ТРОЈИЦА ВЕЛИЧАНСТВЕНИХ

**Пас каквог су желели
енглески ловци треба-
ло је да буде не само
од велике помоћи у
лову него и веома леп.
И одгајили су таквог**

ЕНГЛЕСКИ СЕТЕР – Сигурно је једна од најстаријих раса птичара, па је и његово порекло још недовољно разјашњено. Док једни тврде да је сетер настао у 16. веку у Француској, и да је тек много касније пренет у Енглеску, други сматрају да потиче из 17. века, од шпанијела и шпанских птичара. Чак ни Енглези немају јединствено мишљење о његовом пореклу. Највероватније је, ипак, настао укрштањем старих дугодлаких птичара и великог континенталног епањела који је изумро.

У 19. веку у Енглеској су постојале велике одгајивачнице ових паса где су се пажљиво одабирали, али, нажалост, писаних трагова о њему има веома мало. Популарност сетера нагло је порасла захваљујући чувеном одгајивачу Едварду Лавераку који је био заљубљен у ову расу. Његова одгајивачница уживала је такав углед да се енглески сетер и данас често назива „сетер лаверак“. Лаверак је 1877. године умро, али његово дело је наставио Лавелин који је успео да одгаји псе изузетних особина, веома тражене у Европи и САД.

Данас је енглески сетер веома популаран у целом свету, нарочито у Италији. То је пас складних линија, храбар и интелигентан, оштрог њуха и пријатне нарави. Изврстан је ловац пернате дивљачи, одлично се сналази на свим теренима, улази у густиш, жбуње па и мочваре. Добро проналази дивљач, радо апортира, подноси све временске прилике. Усклађеност покрета одушевљава посматрача било да сетер полако корача или трчи. Најраспрострањенији је од свих сетера, ловци га веома цене, а због нежне природе и урођене умиљатости пријатан је друг човеку, па је све популарнији и као кућни пас.

ИРСКИ СЕТЕР — Већ око 400 година у енглеској ловачкој литератури налазе се називи sitting dogs и sitting spaniel (енглески to sit значи – седети). Реч је о сетерима, псима чији је задатак да нађуше траг пернате дивљачи и да, високо дигнутим носем и шапом, покажу ловцу да су је нашли. Ово трагање одвија се потпуно бешумно.

Као што име расе казује, ови пси потичу из Ирске. Како је настао ирски сетер? Пи-

ПРЕПЕЛИЦЕ ПОСЛАСТИЦЕ

Гордон
сетер

ГОРДОН СЕТЕР – Постојбина овог пса је Шкотска. Прва легла узгојена отприлике 1770. године била су изгубљена, али је око 1835. војвода од Ричмонда и Гордона поново оживео расу. Није, нажалост, познато како је то успео, а по њему је раса и добила име. Иако је стара неколико векова, тек је у прошлом добила свој коначни облик и особине. Има исте претке као енглески и ирски сетер.

Када се појавио у Француској, гордон сетер је одушевио тамошње ловце лепотом и јединственом длаком, талентом за лов и својом нарави за коју су одмах рекли да је боља него код других сетера. Поседовање овог пса било је знак престижа што му се и те како осветило. Због погрешног парења изгубљен је квалитет, а услед све ређих одлазака у лов постао је знатно спорији. Овакве невоље јављале су се у готово свим земљама где се гордон појавио јер су многи желели оваквог пса за кућу и дружење. На срећу, ловци су, у жељи да овог изузетног пса сачувају, селекцијом ипак успели да сачувају расу.

Добри познаваоци гордон сетера тврде да је у стању да открије сва лукавства дивљачи у заметању трагова. Као што је успешан ловни пас, он је и веома пријатан у кући, умиљат и наклоњен деци. У последње време осим значајних успеха на изложбама паса, гордон осваја и највише награде на такмичењима, што потврђује да је пребродио кризу и остао у друштву великих птичара. Погодан је за све врсте лова, али најрадије лови препелице, јаребице, фазане, шљуке и зечеве. Веома радо иде у воду, одличан је пливач и веома отпоран на хладноћу. Висина мужјака је око 66 центиметара, женке 62, а тежина од 25 до 30 килограма.

Ирски
сетер

саних трагова о томе готово да нема, те се често ради само о претпоставкама. Највероватније је настао од шпрингер шпанијела и поентера, а за укрштање су изгледа коришћене и неке друге расе које су данас изумрле. Раса је, рекли смо, добила назив по земљи из које води порекло, али и по начину на који ови пси ловцу показују где се дивљач налази. Сетери то не раде као поентер или немачки птичар, стајањем испред дивљачи, већ спуштају задњи део тела и њушком показују према плену.

У почетку су ирски сетери били углавном црвено-беле боје. Мода и воља одгајивача полако су потискивали белу боју, па су преовладали црвени (махагони) пси. На изложби у Даблину 1874. године били су изложени црвено-бели сетери, а било је и црвених. После тога црвено-бели ирски сетери полако нестају с кинолошке сцене, све до поновног признања пре неколико година.

Ирски сетер је живахан пас, али му то не смета да буде и кућни љубимац. Воли шетњу и радосно истражује сваки део парка. Његова дуга длака боје махагонија лако се одржава. Једна од важних особина ирског сетера јесте да прилично лако успоставља везу са људима и веома воли децу. Што се хране тиче, није пробирљив, али треба водити рачуна да квалитет длаке умногоме зависи од исхране. Уз власника који добро познаје његову нарав и прохтеће овај пас може да доживи и дубоку старост од 14 до 16 година.

Уређује: Вито Недељковић

илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

Наследница Едит Пјаф

Можда ће вам изгледати чудно, али ја, за разлику од мојих вршњака, обожавам француску певачицу Миреј Матје, за коју сам негде прочитала да је четрнаесто дете својих родитеља, што је за Французе просто невероватно. Можете ли да проверите овај податак?

СЛАБАНА ВУКУШИЋ
Сивац

Позната француска шансоњерка Миреј Матје је најстарије, а не најмлађе од четрнаесторо деце сиромашног камересца из Авињона. Пре него је постала славна, Миреј је била фабричка радница. Стално је певушила – у кући, и возећи се бициклом на посао, на радном месту. Успех није дошао изненада јер је послушала савет да узима часове певања. Миреј 1966. године осваја Париз и проглашавају је наследницом Едит Пјаф, најбоље певачице шансона коју је Француска имала.

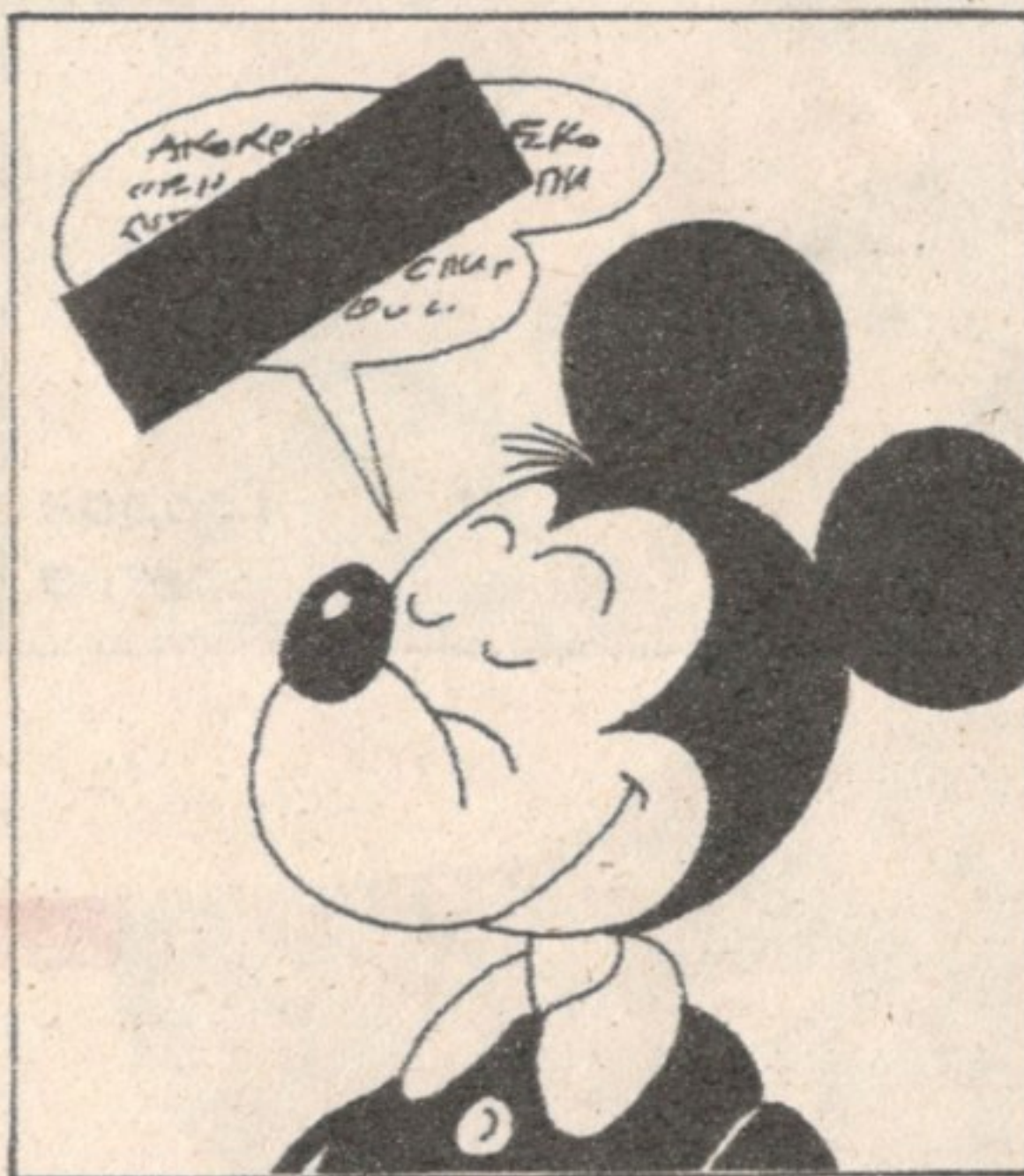
Пошто славне Едит Пјаф одавно нема, Миреј Матје је, слободно се може рећи, легенда француске шансоне. Слободног времена скоро да и нема јер њени концерти су заказани и по годину дана унапред.

Цензура против Микија Мауса

Да ли је тачно да је пре Другог светског рата стрип о Микију Маусу био код нас забрањен. Ово тврди бака моје другарице, а ви верујем, то најбоље можете да проверите.

МИКИЦА
Ириг

Вест да је у Југославији, тачније у Београду, из најтиражнијег листа „Политика“, из политичких разлога избачен стрип о Микију Маусу обишла је свет 1938. године. Наиме, један стрип о Микију, који је излазио у „Политици“, имао је веома „незгодан“ садржај по ондашње политичке прилике на двору Карађорђевића. Укратко, Мики је у том стрипу доспео у неку средњоевропску земљу где је, због сличности, требало да буде двојник младом краљу коме прети опасност да га са власти свргне рођени стриц, иначе пацов.

У Београду се у то време говорало како кнез Павле на све начине покушава да негде склони малолетног краља Петра, престолонаследника.

Подударност са садржајем стрипа заиста је била велика, па је брижна цензура сматрала да стрип више не може да излази.

Шта значи наћи себе

Имам четрнаест година и по мишљењу мојих укућана у незгодним сам годинама, као да тражим себе. Волео бих да ми објасните шта значи то „наћи себе“?

ИГОР
Свилајнац

Те „незгодне године“ имају, и имали су их, сви па ни ти ниси изузетак. Питање је само ко ће теже или лакше наћи себе у тим годинама, односно открити шта би желео да ради и (колико је то, понављамо, могуће, у тим годинама) буде свестан да процени шта је у стању да постигне на пољу које је одабрао.

Сви се ми, као друштвена бића, обликујемо и развијамо у друштву, најпре у породици а онда у широј друштвеној заједници. Кад дођемо у додир са другим појединцима, они, мање или више, утичу на нас. Прихватамо њихово виђење живота, њихов начин понашања, укус.. Неки се приклоне мишљењу и понашању већине иако се са њим не слажу, други се угледају на људе које цене. Трећи, опет, следећи своје способности, мисли и осећања, у стању су да изаберу свој пут и буду оно што јесу и тако „нађу себе“.

Кад нађе себе, човек је у стању да и другима призна њихово право на одлучивање о животу, раду, љубави, уопште – о путу у живот. Ти слободно изрази своје мисли и осећања јер ћеш тако и својим најближим пружити прилику да ти помогну да све то у животу и постигнеш.

Лековите сузе и зебрине шаре

Моја питања мало су чудна, али надам се да ћеш ми одговорити. Она гласе: да ли су сузе лековите и да ли постоје две зебре са истим шарама?

ЛИКАНА
Нови Бановци

Сузе, у неку руку, јесу лековите и понекад имају исто дејство као неки антисептик јер садрже антисептичне састојке лизоцим и биотин. Познато је, рецимо, да су људи у средњем веку сузама лечили чиреве.

Зебрине шаре слободно можемо да упоредимо са човековим отисцима прстију. Како не постоје два човека са истим отисцима, тако не постоје ни две зебре са истоветно распоређеним шарама.

НОВО!

За младе од 7 до 77 година.

МАЋИОНИЧАРСКИ ТРИКОВИ

1. КОМПЛЕТ МАЋИОНИЧАРСКИХ КЊИГА

Пет књига + поклон: Три симпатична реквизита.
Једна књига 30 дина а свих њих је 65 дина.

2. КАКО ПОСТАТИ ХИПНОТИЗЕР (I и II)

Једноставне вежбе прилагођене сваком за брзо и лако учење. Корак по корак и научиће се како да хипнотишете људе.
Цена оба приручника је 35 дина.

3. МАЋИОНИЧАРСКЕ КАРТЕ

Са овим картама баш свако може постати прави маџионичар. Предивних 25 трикова од којих гледаоцима застаје дах.
Карте са објашњењем извођења трикова су 60 дина.

Наручите телефоном или писмом шаљемо истог дана.
Адреса: П.ф. 6 - 11090 Београд 75
Телефон: 011/493-045 од 8 до 20 часова.

Бол болује мелодика

Имам инструмент мелодику, али ми је већ две недеље покварена. Мој наставник техничког покушао је да је поправи, али без успеха. Да ли знате где у Београду постоји радионица за поправку ових музичких инструмената.

Д. ЛАЗИЧИЋ
Обреновац

Мелодику можеш да однесеш на поправку у „Скалу“, сервис за поправку музичких инструмената који се налази у Његошевој улици број 13, у Београду.

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА

Скандинавка: патке, аерат, бреза, по-вац, обити, ископи, из, „Герника“, а, исток, Рим, Пт, намет, оро, сенат, пасторапа, Слоговна укрштеница: Паја Патак, сто-ра, ти, ра, „Маска“ Латини, шцати, грана, ма, ни, ари, царинити, **Акростих:** ви-сибаба (читају се прва и последња слова стихова), **Читаљка:** никотин, **Мини мозаик:** Андре, гаров, Акита синан, Итали, **Спојите пар:** 1д, 2в, 3з, 4е, 5ж, 6а, 7г, 8б, 9и, 10ф, **Адреса:** Нови Сланкамен, **Осмо-мерка:** Кидман, **„П“ пирамида:** п, пи, Пиа, пита, пират, парати, паразит, Партизан, **Повратни ребус:** игла и конач (цигла, ико-на), **Птичиј аанаграм:** роде и пасте, **Мо-заичка укрштеница:** Верона Горки, п, Зо-ран Савић, ро, пан, траб, о, Вукан, жу, риал, Ипут, Раднички, Мор, дани, т, ом, Драган Стојковић, п, релеји, р, ап, Есаки, е, он, риас, око, фик, Црвена звезда, акр, уникат, кин, Нагоја, нк, свилена буба, аш, **Скривалица:** Београд, **Испуњаљка:** Оли-вера Марковић (симболи, Гуливер, цикла-ма, шећерко, Јоковић), **Чаура:** ананас, на-на, **Словни ребус:** наслови маме (на сло-вима „М“, „Е“), **Анаграм:** Кевин Костнер, **Укрштеница:** нула, Ва, еп, умор, пост, зм, откос и, трамвај, реторта, еб, Бао, би-цикл, Атила, н, нити, уд, **Енигматске стране припрема:** ЕД „Борђе Натошевић“, Сомбор, **Уређује:** Славко Бован, **Аутори:** Димовић, Милин, Мунишић, Ј. Недић, М. Илић и Бован.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК БРОЈ 2285

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси
Директор „ПОЛИТИКЕ“
Хаши Драган Антић

Издаје НП ПОЛИТИКА Д.О.О.
11000 Београд, Македонска 29

Штампа графичко предузеће
„Штампарија Политика“

В. д. председника комитије „ПОЛИТИКА“
Томица Раичевић

Уредник стирпија Мирјана Маринковић
Ликовно графички уредник Соња Јашовић
Редакција Олга Вукадиновић, Бојана До-жић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Вито Недељ-ковић, Биљана Орловић, Љубомир Па-трногић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црномарковић
Техничка редакција
Душан Глушац, Радоје Савић,
Зоран Петковић и Радана Весовић
Секретаријат Зорица Филиповић
Дописници „ПОЛИТИКЕ“ из иностранства:
Петар Поповић (Москва), Дарко Рибни-кар (Њујорк), Мирослав Стојановић (Бон), Душан Симић (Лондон), Бошко Јакшић (Рим), Верица Рупар (Будим-пешта) Момчило Пантелић (Пекинг), Радислав Ђук (Атина)

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“
Македонска 29, 11001 Београд, П.ф.х 124.
Телефони: секретаријат 3224-471,
редакција 3224-483, техничка редакција
3226-620, централа 3224-191 и 3225-761,
претплата: 3228-776.

Маркетинг агенција: Македонска 31/1,
телефон 3220-645.

Рукописи, фототрафије и цртежи се не враћају.

На основу мишљења Републичког секретари-јата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Претплата за нашу земљу
1 месец 19,50 дина, 3 месеца 58,50 дина,
6 месеца 117,00 дина.

Претплата на жиро рачун број:
40801-603-3-42104, уз обавезну назнаку:
Н.П. „ПОЛИТИКА“ — ПРЕТПЛАТА НА
ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

Полугодишња - возом: 90 DEM, 40 USD
или противвредност осталих валута.

Полугодишња - авионом:

I група-Европа: 129 DEM. II група-Блиски исток:
130 DEM. III група-Африка, Азија: 135 DEM.
IV група-Америка, Канада: 136 DEM. V група-
Далеки исток: 138 DEM. VI група-Јужна Америка:
144 DEM. VII група-Аустралија: 146 DEM.

или противвредност осталих валута

Претплата се врши преко фирме

„EINS PLUS ZWEI“ GmbH, FRANKFURT/M
у противвредности валута USD или DEM и то:
DEUTSCHE BANK AG, F.R.G. (BLZ 50070010)
За DEM - КОНТО - 092430800
За USD - КОНТО - 05092430801

Код уплате ОБАВЕЗНО навести - „Сврха плаћања“
ПРЕТПЛАТА НА „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“ -
откуп дуга.

Копију уплате ОБАВЕЗНО послати на факс
бр. ++ 381 11 3228 776 или на адресу:
ПРЕДУЗЕЋЕ „ПОЛИТИКА“ 11000 БЕОГРАД,
29. НОВЕМБРА 24/1, ЈУТОСЛАВИЈА

Годишњу претплату на лист не примамо.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину.

SEGA

MEGA DRIVE 2

REZERVISANO ZA
OZBILJNE IGRAČE

Partija košarke ili fudbala u sred sobe bez razbijenih stvari? Vi kao glavni glumac u svom omiljenom filmu? **Plavi** jež i crv od 2 metra jači od Švarcenegera? Nemoguće ?!

Sigurno još niste upoznali Sega **MEGA DRIVE 2**. To je kućni sistem za igranje koji se veoma jednostavno priključuje na običan TV prijemnik. Baziran je na 16-to bitnom procesoru koji mu omogućuje na hiljade boja istovremeno, neverovatne 3D efekte, glatku animaciju i **velike** likove na ekranu. Svaku igricu prati veoma realan **stereo stereo** zvuk, koji igranje čini još zanimljivijim. Možda je moguće?

MEGA DRIVE 2 možete igrati sami ili **udvoje**. Za njega postoji veliki broj kertridža sa igricama koje možete kupovati, menjati ili iznajmljivati. Za rukovanje vam nije potrebno nikakvo predznanje. Moguće je ?

MEGA DRIVE 2 nije igračka; to je sistem za igranje rezervisan za ozbiljne igrače.

BEOSOFIT

011/421-355, 429-848

Gospodara Vučića 162, Beograd

Radno vreme od 8 do 21 čas svakoga dana sem nedelje

РЕКЛИ СУ...

... О КОМПЈУТЕРИМА

Грешити је људски. Потпуно замрсити ствари, ствар је компјутера.

Непознати аутор

Када се убацим у неки компјутерски систем, не желим било шта да уништим. Често оставим поруку, тек да се зна да сам био „тамо“. Волим мало да „ознојим“ те рачунаре, то и јесте део забаве.

Џејми
хакер цитиран у часопису
„Тудеј“

Некада смо имали питања на која нисмо знали одговоре. Са доласком компјутера добили смо одговоре на које немамо питања.

Питер Јустинов
енглески глумац, писац
(1921–)

Компјутери су бескорисни. Само ти дају одговоре.

Пабло Пикасо
шпански сликар
(1881–1973)

... О ТЕХНОЛОГИЈИ

Жао ми је што то морам да кажем, али има смисла у теорији да је живот на другим планетама искорењен само зато што су на њима живели научници бољи од ових наших на Земљи.

Џон Фицџералд Кенеди
амерички председник
(1917–1963)

Оно што је тако сложено да не може ни да се изговори, никада неће ни прорадити.

Вил Роџерс
амерички хумориста
(1879–1935)

Томасу Едисону дугујемо много. Да није било њега, телевизију бисмо гледали на свећу.

Милтон Берл
хумориста

Наша технолошка моћ надмашила је духовну. Наводимо ракете на прави, а људе на погрешан пут.

Мартин Лутер Кинг
амерички, црначки политичар
(1929–1968)

Инжењери нису безазлени, треба их држати под присмотром. Почели су са машинама за шивење, завршили са атомском бомбом...

Марсел Пањол
француски писац
(1895–1974)

Чуда модерне технологије састоје се и у томе што ће одбачена конзерва безалкохолног пића вечно трајати, док ће ауто, ма колико о њему водили рачуна, почети да трули за две-три године.

Пол Хорвиц
амерички писац

Технологија је само начин да се универзум тако уреди да човек и нема потребу да га искуси.

Макс Фриш
швајцарски књижевник
(1911–1991)

Оног тренутка кад нешто добро ради већ је застарело.

Стафорд Бир
британски научник

Компјутерска мрежа омогућила је и дванаестогодишњаку из Сомалије да ступи у везу са вршњацима из Кореје или Лондона. Светска комуникациона мрежа је створена.

Тимоти Лири
амерички књижевник
(1922–)

Било која иоле развијенија технологија не разликује се од магије.

Артур Кларк
британски стручњак за истраживање свемира, писац научне фантастике
(1917–)

Машинама је лакше, имају мање невоља. Волео бих да сам машина.

Енди Ворхол
амерички сликар, дизајнер, филмски стваралац
(1927–1987)

